

YLÄNE KAPPELNIITTY
muinajäännösalueen koekaivaus 1992-1994
Päivi Kankkunen

SISÄLLYS

1.	arkistotietoja	2
2.	tiekarttaote	3
3.	peruskarttaote	4
4.	johdanto	5
5.	sijainti ja topografia	7
6.	maaperä	8
7.	kasvillisuuskarttoitus	8
8.	kaivaustekniikka	9
9.	kiinteät rakenteet ja kulttuurikerros	10
9.1	kulttuurikerros	10
9.1.1	koeoja D	10
9.2	tulenkäsitteilypaikka koeojassa A	11
9.3	koeojan A kiveys	11
9.4	kyntöjäljet	12
	a.koeojassa A kiveyksen alla	12
	b.koeoja A	13
	c.koeruudut 133/511-513 ja 127/495-496	14
	d.koeoja B	14
	e.koeoja C	14
	f.koekuopat	15
10.	löydöt	15
10.1	luuanalyysi	17
11.	fosfaattikartoitus	17
12.	ajoitukset	18
13.	kartta-analyysi	18
14.	tiivistelmä	21
15.	negatiiviluettelo	23
16.	dialuettelo	26
17.	näyteluettelot	28
17.1	hiilinäytteet	28
17.2	makrofossiilinäytteet	28
18.	karttaluettelo	30
19.	käytetty kirjallisuus	31
20.	kuvataulut	32-48
21.	kartat	49-72

LIITTEET:	1.	makrofossiilianalyysi/Terttu Lempiäinen 1992
	2.	luuanalyysi/Pirkko Ukkonen 1992
	3.	ajoitukset
	4.	kasvillisuuskarttoitus/Liisa Tuomi 1993
	5.	maanmittauslaitoksen kartat: 1787-97 ja 1882
	6.	fosfaattianalyysi, kartat 1 ja 2

YLÄNE KAPPELNIITTY

arkistotietoja

Kunta: Yläne
 Kylä: kk
 Kohde: Kappelniitty, inventointikohde 655
 Maanomistajat: 1. rakennusliike Pentti Huhti & Kump.,
 os. Turuntie 11, 32200 Loimaa
 2. Heikki Rantasalo, Vanhakartano 1:87,
 os. 21900 Yläne
 3. Suomen valtio

Sijainti: Yläneen kirkosta linnuntietä 1000-1200 m eteläkaakkoon
 Peruskartta: 1133 11 YLÄNE
 Koordinaatit: x = 6752 14-46, y = 577 07-41, z = 55-63 m mpy

Aiemmat tutkimukset: A.-L. Hirviluoto, inventointi 1969 (1972)
 Heljä Brusila, tarkastus 1991
 Tuula Heikkurinen-Montell, tark. 1992

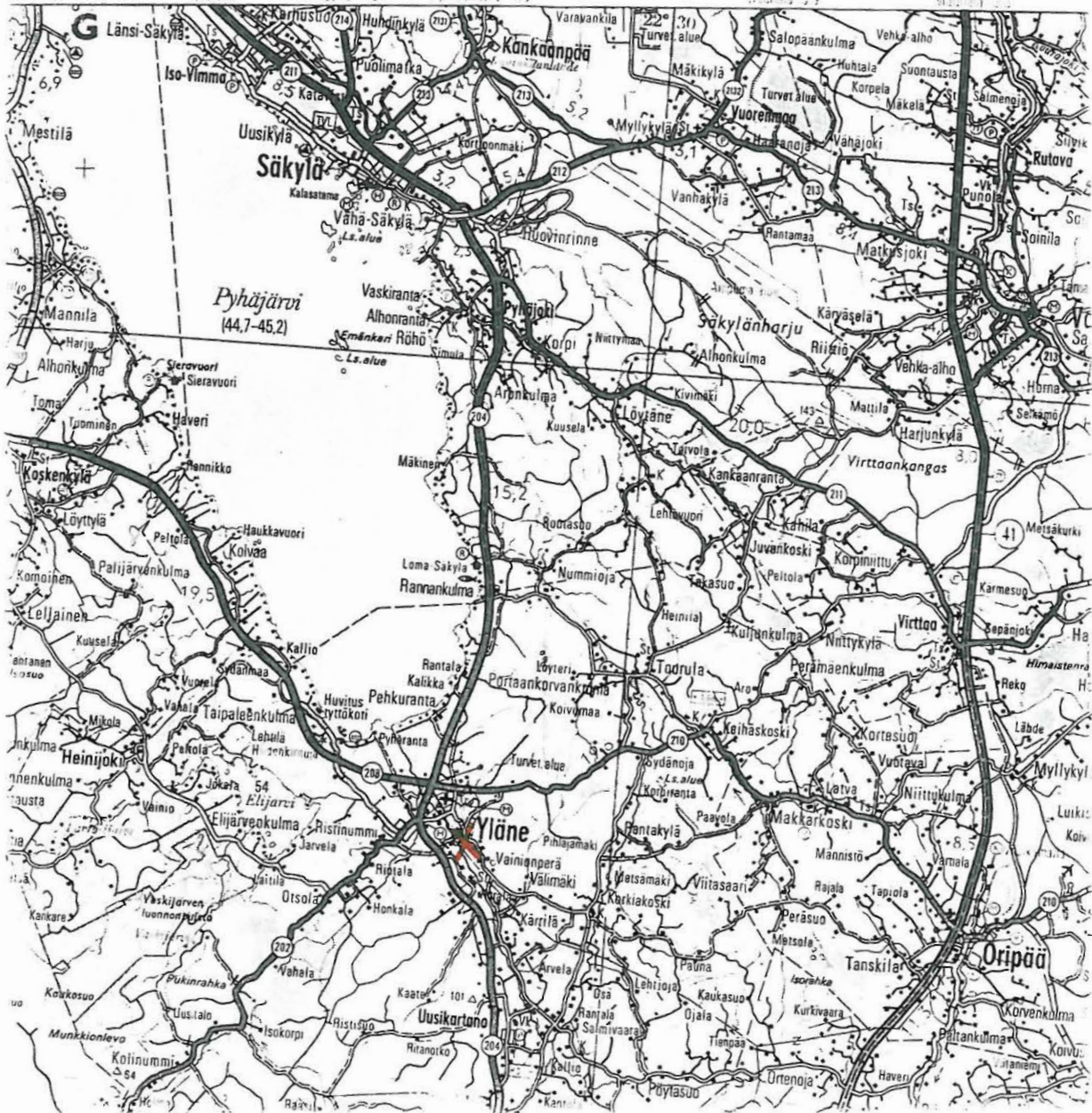
Aiemmat löydöt:
 tarkastukseen 1991 liittyvät löydöt: KM 26937
 kaivaukseen 1992 " " : KM 27507:1-231
 199~~3~~4 " " : KM 28763:1-30
 199~~3~~ " " : KM 28002:1-93

tähän kertomukseen liittyvät:

kartat: sivut 49-72
negatiivit: 92083-92133
96787-96810
102616-102649
diat: 27017-27034
29442-29474
33680-33691
34480
analyysit:
<u>1.osa makrofossiileista</u>
Terttu Lempiäinen 1992
<u>2.luut</u> Pirkko Ukkonen 1992
<u>3.ajoitukset</u> : The Svedberget
laboratoriet ja Helsingin
yliopiston ajoituslaborato-
rio 1992
<u>4.kasvillisuuskarttoitus</u>
Liisa Tuomi 1993

YLÄNE KAPPELNIITTY

ote tiekartasta GT-2
 tutkimuskohde merkitty punaisella

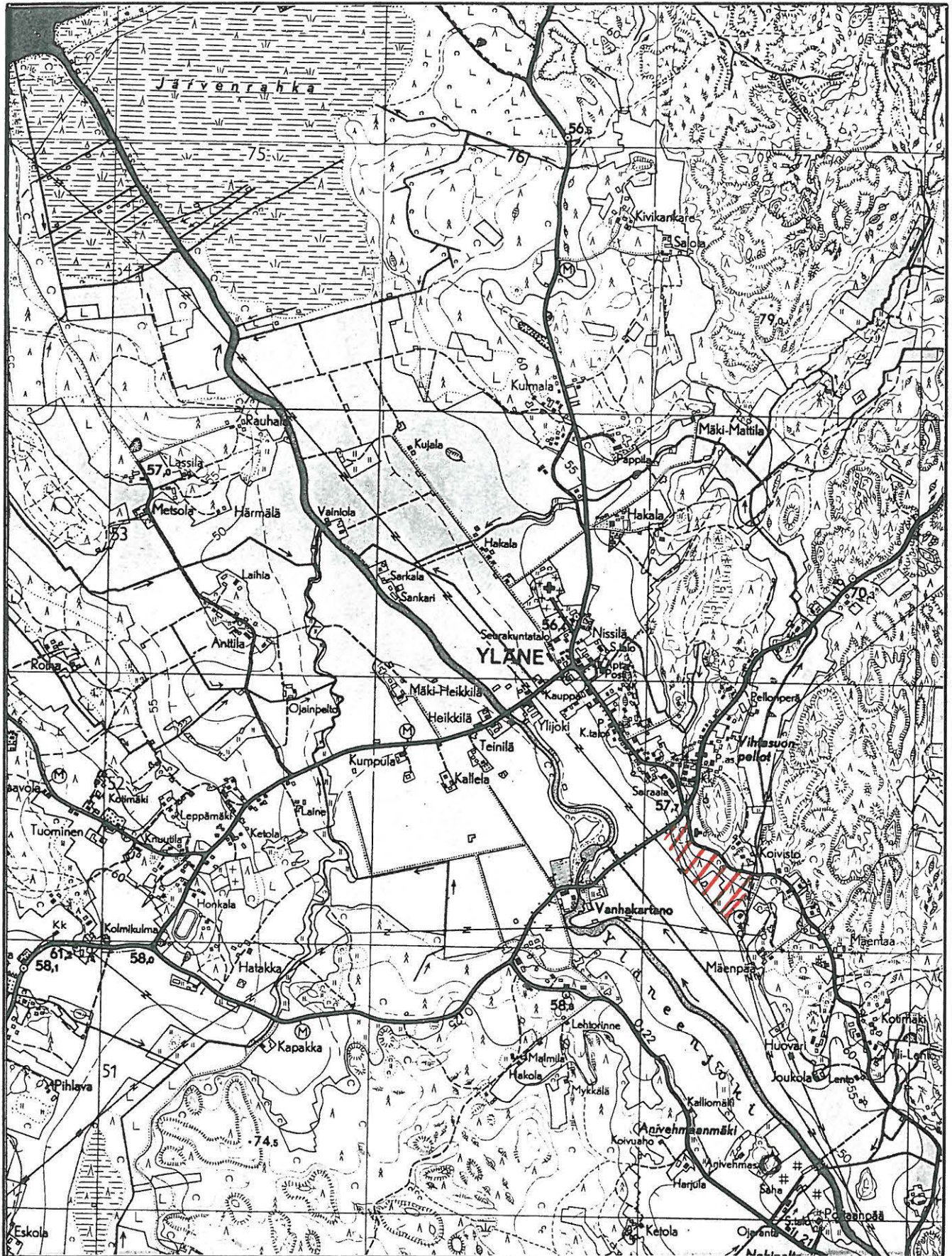

YLÄNE KAPPELNIITTY

koordinaatit: 1133 11 YLÄNE; x = 6752 14-46

y = 577 07-41

z = 55-63 m mpy

4. JOHDANTO

Kappelniityn maastotutkimukset käynnisti lausuntopyyntö alueen uudesta rakennuskaavasta. Muinaismuistolain mukaan muinaisjään-
nöksen olemassaolo, sen laajuus ja suhde suunnitteilla oleviin
hankkeisiin on ennen hankkeiden toteuttamista selvitettävä.

Kappelniityn alueen merkitys mahdollisena muinaisjäännöksenä on ollut tiedossa kirjallisten lähteiden perusteella. Aulikki Ylö-
nen on Yläneen pitäjän historiassa (1969) koonnut nämä tiedot. Kappelniityssä on sijainnut kartanon keskiaikainen kappeli, joka mainitaan ensimmäistä kertaa 1432 Pöytyän kappelina. Varhaisin Ylänettä koskeva maininta on Säkyän, Köyliön ja Yläneen kärä-
jiltä 29.9.1392. Yläne mainitaan tällöin pitäjänä, joka termi Yläneeseen liittyen on askarruttanut tutkijoita. Onkin mainittu näiden kolmen pitäjän muodostaneen kirkkokunnan, koska aiemmin käräjäkunta tai oikeuspitäjä on ollut hyvin yleisesti sama kuin kirkkopitäjä - käsite ei vastaa myöhempiä hallintopitäjiä.

Itse kartano sijaitsee Yläneenjoen toisella puolella, Kappel-
niittyä vastapäätä. Kartano on perustettu 1200-luvulla. Kartanon puolella jokea sijaitsee myös viikinkiaikainen ruumishautakal-
misto, Anivehmaanmäki, joka 1980-luvun lopulle saakka oli Ylä-
neen ainoa tunnettu rautakautinen muinaisjäänös. Anivehmaanmäen kalmiston kaivoi Anna-Liisa Hirviluoto 1954-57. Kappelniitystä on linnuntietä matkaa Anivehmaanmäkeen noin kilometri.

Yläneen nykyisessä kylässä eli Isossakylässä oli 1500-luvun kes-
kivaiheilla 14 taloa. Nykyinen kirkonkylä, Mäenpää, Vainionperä,
Haveri, Vanhakartano, Mykkälä ja Lietsa ovat todennäköisesti
1200-luvulta ja siten Pöytyän, Oripään ja Yläneen vanhimmat ky-
lät ja "siten koko alueen kehto", kuten Aulikki Ylönen toteaa.

Anivehmaanmäen kalmisto osoittaa, että Yläneellä on ollut vankka ja varakas yhteisö sekä ennen viikinkiaikaa että sen jälkeen. Perusteellisen inventoinnin avulla saataisiin pitäjän nyt varsin hajanaisista tiedoista koostuva kuva esihistoriallisesta ajasta täydennettyä. Kappelniittyä on sivunnut Pyhän Henrikin vaellus-
tie, joka johti Turun, Nousiaisten, Maskun, Mynämäen ja Yläneen kautta Köyliön ja Kokemäelle.

Kirjallisuusviitteitä ei ole sijoitettu raportin tekstiin, mutta raportin lopusta, sivulta 29, ilmenee käytetty kirjallisuus. Kirjallisuutta ei ole käyty lävitse virkatyönä Aulikki Ylösen pitäjän historiaa lukuunottamatta.

Ennen tutkimusten alkua löytyi Yrjö Aaltosen tontilta, Kappel-
niityn kaakkoisosasta, saviastian palasia samoin kuin Kappelni-
ityn eteläosan pellon (Yöpellon) reunasta, josta myös poimittiin muuta asuinpaikkaan viittaavaa löytömateriaalia. Kappelniityn eteläpuolella olevan keskiaikaisen talon Mäenpään, Ristimäki -nimestä pellosta on löytynyt kaksi rautaista nuolenkärkeä.

Anna-Liisa Hirviluoto on lähettänyt 1981 heinäkuussa tiedonannon museoviraston rakennushistorian osastolle, jossa hän ilmoittaa, että ollessaan kaivamassa 1950-luvulla Anivehmaanmäkeä hänelle tuotiin Kappelniitystä löytyneitä esineitä: puuarkkujen heloi-
tuksia ja luita. 1993 Yrjö Aaltosen kertoi isänsä työskennelleen Anivehmaanmäen kaivauksilla ja löytäneen nuo edellämaitut esi-

neet Kappelniittyyn sadeojaa kaivaessaan.

Kappelniityssä olevasta suuresta lähdekaivosta on kartano ottanut vettä. Edellisen isännän Onni Rantasalon mukaan kaivoa parannaessa havaittiin siinä olevan hirsikehikon. Kaivon vettä on käytetty silmänsairauksien hoitoon. Kansanperinteessä (SKS) ei ole viitteitä lähteen käyttämisestä uhrilähteenä.

Tutkimukset Kappelniityssä aloitettiin elokuussa 1992. Tällöin kenttätöitä tehtiin ajalla 10.-28.8.1992. Kappelniityn kaakkokulmaan paalutettiin maaston mukaan sopivaan kohtaan metrinleveyinen 40 m pitkä koeoja. Koeojan avulla voitiin avata hieman laajempi alue auki, jolloin on helpompaa tulkita mahdollisesti esille tulevia rakenteita ja saada hyvä käsitys maaperästä. Lisäksi kaivoimme kaksi lyhyempää koeojaa, kolmen ja seitsemän metrin pituiset. Ensimmäisen kaivausjakson aikana avattiin yhteensä noin 45 m². Dosentti Terttu Lempiäinen analysoi makrofosfiilimaanäytteet ja Pirkko Ukkonen luulöydöt. Nämä sekä ajoitus tulokset ovat kertomuksen liitteenä (liitteet 1 ja 2).

Tutkimuksia jatkettiin seuraavana kesä ajalla 13.-28.5.1993. Tällöin saatoimme kaivaa neliömetrin mittaisia koekuoppia, sillä koeojasta saadun osviitan avulla pystyimme niitä tulkitsemaan. Koekuoppia kaivettiin alas pellolle päin sekä kohti kaavoitusalueen rajaa kaivolle päin. Pääosin keskityttiin kuitenkin ottamaan fosfaattinäytteitä. Näytteitä otettiin noin 100 kpl. Liisa Tuomi kartoitti Kappelniityn kasvillisuuden kesän 1993 aikana. Hänen raporttinsa on kertomuksen liitteenä 4.

Viimeinen kenttätöjako oli 16.-20.5.1994. Tällöin täydennettiin fosfaattinäyteverkkoa, ottamalla noin 20 näytettä sekä kaivettiin kaavoitusalueen rajalle viimeiset koekuopat. Lisäksi avattiin Aaltosen tontin rajalle lyhyet ristikkäiset koeojat. Näiden avulla pyrittiin selvittämään muinaispellon laajuutta sekä etsimään mahdollisia hautauksia.

Kenttätöitä tehtiin yhteistyössä Yläneen kunnan kanssa, joka vastasi kaivausapulaisten palkkauksesta. Kaivausapulaisina olivat Marjatta Niiniö, Seija Markkula, Tero Lehtonen, Sirpa Tamminen, Marja Ilola ja Leena Mattila (1992); Mikko Heinonen, Matti Symilä ja Erkki Männistö (1993); Unto Sapell, Jarmo Aaltonen ja Veikko Pinomäki (1994). Kaivausapulaisten ahkeruus ja taito ovat olleet perustana ja edellytyksenä alempana selvitettyjen kaivaustulosten saavuttamisessa. Koekaivauksen piirtäjinä toimivat HuK Sanna Eskola ja FK Kaarlo Katiskoski (1992), HuK Anja Korhonen (1993) sekä HuK Sirkka-Liisa Seppälä (1994). Kaivauksen johti allekirjoittanut.

Helsingissä, 9.4. 1996

Päivi Kankkunen

5. SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Kappelniityn muinaisjäännösalue sijaitsee Yläneen kirkonkylässä Yläneenjoen itäpuolella, vastapäätä Vanhaakartanoa, Korkeakoskelle vievän tien länsipuolella. Kappelniittyyn on Yläneen kirkosta linnuntietä matkaa noin 1000-1200 m.

Yläneenjokilaakso on Vanhankartanon tienoilla melko loiva (neg. 96792-99, dia 29443). Jokilaakson molemminpuolin, etenkin sen itäpuolella, on laaja kallioalue, jonka lomassa on suoaltaita. Vanhankartanon kohdalla joessa on pieni koski.

Kappelniitty on loivasti lounaaseen, Yläneenjokeen laskevaa rinnettä, jonka yläpuolella on mainittu Korkeakoskentie ja alapuolella Vanhankartanon jokeen rajoittuvia peltoalueita (neg. 96787, diat 29442, 29444, 33681). Rinne on kaakko-luoteis-suuntainen. Kappelniityn kaakkoispäätyä rajaa nykyisin omakotitalotontti, jolta on myös tehty muinaislöytöjä (saviastian palasia, Brusila 1991, tark.) sekä keskiaikainen Mäenpään talo tiluksineen. Kappelniityn luoteispään rajaa vanha kartanoon vievä tie (neg. 102635-36, dia 29448).

Kappelniityn luoteispääty on jyrkkäilmeisempi kuin sen kaakkoispääty. Luoteispäädyssä on kallioharjanne, jonka yläpuolella on tasaisempaa maastoa tielle saakka, tästä rinne alkaa jälleen kallioisena nousta. Kallioharjanteen itäpuolella, Kappelniityn keskivaiheilla sijaitsee lähdekaivo; sen tienoilla maasto on kosteaa (neg. 102634, 102637-38, diat 33686, 33687). Kaakkoispäädyssä on Aaltosen omakotitalotontti, jonka lounaisnurkkauksessa on kallioinen kukkula. Tämän kukkulan alapuolella on myös kosteikkaa. Kappelniityn aivan kaakkoiskulman muodostaa peltoalueeseen pistävä niittysaareke, jossa on ollut kartanon makasiini (paikkakunnalla kerrotaan makasiinin pohjaan ajetun kiviä kappelin perustuksista). Saareke on umpeutuvaa niittykasvillisuutta (neg. 102625-28, dia 33681).

Kappelniityn kaakkoisosassa, sen eteläpuolella pistää Kappelniittyyn peltosaareke, jonka pohjoisosa on osittain pusikoitunut (neg. 102625-28, dia 33681).

Pyhäjärven nykyinen ranta on Vanhastakartanosta ja Kappelniitystä noin neljän kilometrin päässä linnuntietä mitattuna. Pyhäjärven kaakkoiskulma on maankohoamisesta johtuen soistunutta aluetta. Vuosina 1852-52 järvenpintaa laskettiin noin kaksi metriä laajempien viljelysmaiden saamiseksi. Järvenlasku on vaikuttanut maisemaan Vanhankartanon tienoille saakka, siitä etelään, joen yläjuoksulle päin, maisema on pysynyt muuttumattomana.

Pyhäjärvi on Lounais-Suomen suurin järvi, pinta-alaltaan 154 km². Pisimmillään se on 26 km ja leveimmillään 9 km. Suurimmaksi osaksi järvi on melkoisen matala, keskisyvyys on 5,4 m. Suurin mitattu syvyys on 25 m. Pyhäjärvi on kuroutunut itsenäiseksi järvialtaaksi noin 5600 vuotta sitten. Pyhäjärvi on ja on ollut tunnettu poikkeuksellisen kalaisana järvenä.

6. MAAPERÄ

Kappelniityn maaperä on pääosin hiekkaa, joka muuttuu karkeammaksi, jopa soraksi mitä ylemmäksi rinnettä mennään. Rinteen alaosan ja edelleen nykyisten peltojen maaperä on savea.

Korkeakoski-maantien molemmin puolin on aikoinaan tien parannuksen yhteydessä tuotu kiviaineksia. Hieman maantien eteläpuolella maaperä on jo hyvin karkeaa ja kivikkoista ja heti tien yläpuolella maasto muuttuu kallioiseksi.

Pieniä kallionyppylöitä on myös alempana rinteessä. Aivan tien eteläpuolella, Aaltosen tontin pohjoiskulmassa on kallionyppy, joka kuitenkin on kasvillisuuden peitossa. Aaltosen tontin luoteiskulmassa on kalliokumpare, jonka päällä ja rinteillä on suuria kivilohkareita. Tämän kalliokumpareen lounaispuolella on kosteikkoaluetta.

Kappelniityn keskivaiheilta sen luoteispäähän ulottuu kallioharjanne, jonka rinne alas pelloille päin on melkoisen jyrkkä, kuntaas kallioharjanteesta ylöspäin rinne kohoaa loivasti ja on paikoin jopa tasainen.

Peltoon pistävä niittysaareke on näytekouppahavaintojen perusteella hyvin kivikkoista.

7. KASVILLISUUSKARTOITUS

Kasvillisuuskartoituksen Kappelniityn alueelta teki opiskelija Liisa Tuomi dosentti Lempiäisen suosituksesta. Hän kävi alueella touko-, kesä- ja elokuussa ja listasi 120 kasvilajia. Varsinaisia arkeofyyttejä ei löytynyt. Raportti on tämän kertomuksen liitteenä 4.

Liisa Tuomi luonnehtii Kappelniittyä lehtomaiseksi, paikoin lehtokorveksi. Runsaan puuston valtapuuna ovat suuret kuuset. Lajisto on runsasta ja rehevää. Alueen pohjoisosassa on tuoretta kangasmatsää; alempana rinnettä esiintyy runsaammin tuoreen ja lehtomaisen kankaan ruohoja (dia 33685).

Keskiosassa aluetta on kostea, laajahko ja lehtevä lähdealue, jossa on lehtokorven lajistoa (neg. 102634, 102637-38, diat 33686-87). Kuivemman paikan kasveja esiintyy lähellä tietä, kallionselänteen maastossa.

Aaltosen puoli Kappelniittyä on kasvillisuudeltaan hyvin rehevää, rinteen alaosassa metsänpohja on tällä alueella paljaampaa (neg. 102616-17, 102641-44, diat 29446-7, 33683-84). Aaltosen tontin alapuolella olevassa metsäsaarekkeessa on ollut kartanon makasiini, jonka ympäristö on umpeenkasvavaa niittykasvillisuutta (neg. 102625-28, diat 33680, 33682).

Paikkakuntalaisten antamien tietojen mukaan kartanon entinen isäntä Onni Rantasalo ei koskenut Kappelniittyyn vaan antoi sen puuston kasvaa, korjaten sieltä pois vain kaatuneet puut.

8. KAIVAUSTEKNIikka

Tutkimusalueen (=kaava-alueen) toiseen päähän eli Kappelniityn kaakkoiskulmaan paalutettiin korkeuskäyrien vastainen peruslinja ($y=500$) ja edelleen sille vastakkaisia apulinjoja; linjojen suunnat 52 - 232 astetta. Koordinaattilinjojen paalutusta vaikeutti taaja ja suurikasvuinen puusto ja runsas aluskasvillisuus.

Kaivaustutkimus aloitettiin laatimalla koordinaattilinjojen mukaisesti 40 m pitkä korkeuskäyrien vastainen koeoja, joka oli metrin levyinen (neg. 92107, dia 27020). Lisäksi paalutettiin 3x1 m:n suuruinen koeruutu (neg. 92098, 92109, dia 33683) sekä lähellä Aaltosen tontin tienpuoleista rajaa olevan kalliokumpareen juureen metrin levyinen, 7 m pitkä koeoja (neg. 92097, 92108, yleiskartta sivulla 49). Koordinaattikulmana oli ruudun lounaiskulma.

Kaivettavilta alueilta poistettiin lapiolla turve, minkä jälkeen kaivamista jatkettiin pohjaan asti pelkoilla. Koko alueella kaivettiin pääasiassa 10 cm:n kerroksissa, paikoin kuitenkin ohuemmissa kerroksissa; esim. peltojälkien kohdalla vain senttimetrin kerroksissa. Löydöt otettiin talteen 10 cm:n kerroksista. Koeojan A kiveys kaivettiin ja purettiin kivikerroksittain, jolloin siitä tulleet löydöt on merkitty kivikerrosten mukaan. Kiveyksen ympäristön kaivaminen suhteessa kiveykseen tuotti hieman vaikeuksia, mutta pääosin kiveyksen ympäriltä on pyritty kaivamaan yhtä paksuissa kerroksissa kuin koeojat yleensä; joskin kivikerroksia poistettaessa on täytynyt ympäröivää aluetta siistiä.

Koeojassa A, ruutujen 500/122-123 alueella kasvoi heti koeojan vieressä mahtava korpikuusi, jonka juuriston vuoksi ei tässä kohden voitu kaivaa.

Kiintopiste siirrettiin kaivaukselle Vanhankartanon sillan itäpuolella sijaitsevasta valtakunnallisesta korkeuskiintopisteestä, jolle on peruskartassa (1969) ilmoitettu korkeudeksi 51,22 m mpy N43 - järjestelmän mukaisesti. Kaivauksen kiintopiste 1 sijoitettiin vanhan, loivan, metsittyneen hiekkakuopan laidalla olevaan maakiveen ja sen korkeudeksi saatiin 59,41 m mpy. Kiintopiste 2 sijoitettiin alueen keskivaiheilla, peltosaarekkeen pohjoiskulmassa olevaan oranssiin rajapyykkiin numero 203. Kiintopisteen 2 korkeudeksi saatiin 58,32 m mpy.

Kaivaustasoista on piirretty kartat vain, jos on ollut näkyvillä merkkejä rakenteista, joko maaperän värieroja tai kiveyksiä yms. Tasokartat ja profiilikartta on piirretty mittakaavaan 1:25, vaaituskartat on rakenteiden selkeämmän näkyvyyden vuoksi piirretty tasokartoista erillisiksi peitekartoiksi, mutta samaan mittakaavaan. Yleiskartta on piirretty kunnan kaavan pohjakartan mukaan mittakaavaan 1:1000.

Mainittakoon, että sateen ja valon kannalta vaikeitten kuvausolosuhteiden vuoksi ja kameran rikkoutumisen takia valokuvadokumentointi jäi vähäiseksi.

Fosfaattinäytteidenottoa varten kaivettiin 120 näytekuoppaa. Nämä olivat kooltaan keskimäärin 40x40 cm. Näytekuopat kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan asti. Niiden seinämistä kuten myös varsi-

naisten koekuoppien seinämistä tehtiin muistiinpanot. Sekä näytekupat että varsinaiset koekuopat kaivettiin 10 m:n välein.

9. KIINTEÄT RAKENTEET JA KULTTUURIKERROS

9.1. KULTTUURIKERROS

Kulttuurikerros oli hyvin musta ja sisälsi runsaasti hiiltä ja nokea. Paikoitellen kerros alkoi heti heinäturpeen poistamisen jälkeen (neg. 92100, diat 29462-66). Kerroksen paksuus vaihteli, paksuimmillaan se saattoi olla noin 70 cm. Joissakin koekuopissa havaittiin kaksi tummaa kulttuurikerrosta, joita erotti toisistaan ruskeanpunertavakerros. Kynnös jäljet tulivat näkyviin tumman kulttuurikerroksen alta eikä kyntöjälkien alla ollut enää kulttuurikerrosta.

Tummaa nokimaata löytyi myös joistakin lähelle Kappelniityn kaivoa kaivetuista koekuopista. Koepistosta n. 99/440 löytyi noin 40 cm:n syvyydestä raudankappale, joka liittyy paikalla tapahuneeseen raudankäsittelyyn (KM 28002:87).

Kappelniittyyntä pistävälle peltoalueelle kaivettiin fosfaatinäytekupia. Lähellä kaakkoisreunan niittysaarekettä olevissa kuopissa oli poikkeavat maaperän värit. Esimerkkinä kuoppaan 77/510 seinämä: peltomultaa n.35 cm, alla ruskeaa hiekkaa n.10-15 cm, jonka alla mustaa maata n.60 cm ja viimein pohjasavi.

Kulttuurikerroshavainnot on merkitty löytökarttaan sivulla 72.

9.1.1. Koeoja D

Vuoden 1994 kenttätyöjaksolla päätettiin avata pienet koeojat Aaltosen tontin reunalle, lähelle vesiojaa. Vesiojan etelän puoleinen profiili suoristettiin esille lapiolla (neg. 102645, dia 33688) ja puhdistettiin pelkoilla ja piirrettiin. Koeoja D, ruudut: 135-139/530, paalutettiin liittyväksi vesiojaan, koeoja oli metrin levyinen ja viisi metriä pitkä. Koeojan avulla pyrittiin selvittämään muinaispellon laajuutta, asutusjäänteiden laajuutta sekä katsoa sattuisiko viitteitä haudoista vesiojaan.

Koeojan D kaivamisen edistyessä havaittiin, että maaperä oli liikuteltua ja hieman syvemmältä paljastui runsaasti koko koeojan matkalta kaatopaikkajätettä: lasia, pyörän renkaita, säilykepurkkeja, romua yms. Koeojan maaperästä (tummaa kulttuurimaa) sekä löydöistä (keramiikkaa, kvartsia) saattoi kuitenkin päätellä, että myös tällä kohdalla oli ollut asuinpaikkakerrosta ja että, kuten sadeojan profiilista näkyi, että peltojälkiä mitä todennäköisemmin oli ollut myös tässä (neg. 102623, diat 33689, 33690, kartta s. 71).

Liikuteltua, osittain kaatopaikkana käytettyä ja tasoitettua maa-aluetta oli Aaltosen rajalla, Kappelniityn puolella noin 15 x 15 m:n laajuisella alueella. Savevesioja palautettiin alkupeiräiseen asuunsa (neg. 102631, dia 33691).

9.2. TULENKÄSITTELYPAIKKA KOEOJAN A LOUNAISPÄÄSSÄ

Koeojassa olevan hyvin mustan kerroksen alta paljastui suuren maakiven molemmin puolin vaaleasta hiekasta, noin 20 cm:n syvyydessä hyvin erottuvat tummat kuviot (kartta s. 55, neg. 92083, 92114, dia 27021). Kuviot vaikuttivat koillis-lounaissuuntaisilta, hieman pitkäköiltä. Toinen, kiven pohjoispuolella oleva oli suurimmaksi osaksi profiilissa. Kiven eteläpuolinen läikkä oli kooltaan 1,75x1 mm kivi mukaan lukien. Pohjoispuoleinen läikkä vaaittiin ja peitettiin tasoon 35 cm. Suuri maakivi laajeni alaspäin kaivettaessa ja tumma, nokinen maa rajautui kokonaan pohjoissivultaan tähän kiveen. Tasossa 30 cm tuli näkyville pieni kiveyksen tapainen em. maakiviläikän eteläpuolella, siitä kuitenkin erillisenä, noin 50 cm:n päässä. Kivet olivat pienehköjä ja melko hauraita. Suurin oli halkaisijaltaan noin 30 cm, tämän vieressä oli punainen särmikäs hiekkakivi, joka näytti lohotulta. Kiveyksen vaiheilla oli myös havaittavissa tummaa maata (dia 27021, kartat s. 55-56).

Maakiven viereinen kuvio kaivettiin muotoonsa eli vain kuvion alue kaivettiin 5 cm:n kerroksissa (neg. 92101). Kuviota rajasi paikoin hyvin kova, puhdas savi. Kuvion pohjalla, suuren maakiven vieressä oli seitsemän pienehköä kiveä kasassa. Kivien välistä ja luota on otettu hiilinäyte 3 (ei analysoitu). Kuvion muodostanut tumma maa oli hyvin mustaa tai tumman harmaata väritään ja sisälsi runsaasti nokea ja hiilihippuja (neg. 92110, dia 27022, kartat s. 55-56).

Rakenteen tulkinta ei ole helppoa; suuren maakiven vierellä on ainakin pidetty tulta. Tältä alueelta löydettiin sekä palamaton ta että palanutta savea, mahdollisesti savitiivistettä, joka oli osittain palanutta, pieni koristeeton saviastian pala ja palanutta luuta sekä muutama kvartsi-iskos.

9.3. KIVEYS KOEOJASSA A

Ruutujen 500/107-113 alueella oli kiveystä, joka näkyi osittain maanpinnalle, vaikka olikin pääosin heinäturpeen peitossa. Kiveys ulottui koeojan eteläsivustalle. Käytettävissä olevan tutkimusajan puitteissa pystyttiin kiveys tutkimaan puoliksi laajentamalla koeojaa pohjoiseen noin metrillä. Turpeen poistamisen jälkeen puhdistettiin kiveys ja sen pinta piirrettiin ja valokuvattiin. Kiveyksen viereinen alue kaivettiin pääasiassa samassa tasossa koeojien kanssa.

Turpeenpoiston jälkeen kiveys vaikutti reunoiltaan rauenneelle (neg. 92119-21, diat 27023, 29468, kartta s. 50). Se koostui pääosin melko pienistä kivistä, joitakin suurempiakin oli, erityisesti profiilin vieressä ja profiilissa. Päällimmäinen kivi-kerros poistettiin ja samoin reunoilta kaikki irtonaiset ja rauenneet kivet. Kiveys tiivistyi ja oli puolikaaren muotoinen. Koeojan vieressä, eteläpuolella kasvoi suuri kuusi, jonka juuristo oli haitaksi etenkin ruutujen 109-110/499-500 kaivamiselle (neg. 92087). Kivikerroksia oli neljä. Kivet olivat kaikissa kerroksissa pienehköjä ja rapautuneita ja ne vaikuttivat tulessa olleille. Kivien välissä oli maata ja löytöjä (kartat s. 50-51).

Kiveyksen alla maaperä oli ensin tasaisen harmahtavaa kulttuuri- maata, joka kuitenkin heti kohta muuttui palaneeksi hiekaksi (neg. 92087, 92095, diat 27026, 29470, kartta s. 52). Siellä täällä oli nokimaata ja hiiltä. Tämän ohuen kerroksen alla olivat kyntöjäljiksi tulkitut jäänteet, jotka on kuvattu kartassa s. 52. Jälkiä oli havaittavissa noin linjalle x =110,5 saakka. Jälkien tulkinnasta ja dokumentoinnista tarkemmin jäljempänä (neg. 92091, diat 27030-31).

Kiveyksen eteläreunalla, suurimmaksi osaksi profiilissa, tuli esille kolmatta kivikerrosta poistettaessa savirakenne, jossa oli sekä palanutta että palamatonta savea (neg. 92086, 92090, diat 27024-25, 29469). Tämän rakenteen päällä oli ollut ensimmäisessä kivikerroksessa kiveykseen kuuluvia laakeita ja litteitä kiviä, katso kartat s. 51-52. Savi oli tässä rakenteessa osittain voimakkaasti palanutta, väriltään lähes valkeaa. Saven seassa oli hiiltä. Tästä rakenteesta löytyi 28 palamatonta märehitjän hammasta (katso luuanalyysi).

Kiveyksen reunassa, ruudussa 112/499, tuli esille noin 20 cm syvyydessä pyöreä, halkaisijaltaan noin 25 cm:n suuruinen noki- läikkä. Läikkä oli koostumukseltaan lähes pelkkää hiiltä ja se oli selkeärajaisena näkyvillä aivan kulttuurikerroksen pohjaan saakka, 50 cm:n syvyyteen (neg. 92088, dia 29470).

Kiveyksen alla tuli esille myös profiilin vieressä, ruudussa 111/500 pyöreähkö vaalean, puhtaan hiekan läikkä. Aluetta ohuelti kaivettaessa tuli puhtaan maan kohdalta esille maakiven pinta, jonka ympärille muodostui puhtaan, vaalean hiekan reunus, jota ympäröi ohut, noin 8 cm:n levyinen palaneen hiekan rinki (neg. 92095, dia 27030).

9.4. KYNTÖJÄLJET

Ensimmäisenä kaivausjaksona kiinnitimme huomiota koordinaattilinjoja paaluttaessamme Kappelniityn kaakkoisosan rinteeseen keskivaiheen tasatulta tuntuvaan muotoon (neg. 92098, dia 33683). Kaivausten edetessä tältä alueelta sekä koeojasta edellä mainittuun kiveykseen saakka paljastui muinaisia kynnös jälkiä. Löytyessään vuonna 1992 Yläneen muinaispelto oli Suomen neljäs tunnettu muinaispelto.

Vieraillessamme syksyllä 1993 Kappelniityssä Tuula Heikkurisen, Anna-Liisa Hirviluodon ja Terttu Lempiäisen kanssa osoitti Terttu Lempiäinen kuinka maastossa saattoi selvästi havaita matalia terassiharjanteita, jotka olivat kyntötöiden vaikutuksesta syntyneitä. Dosentti Lempiäinen oli tutustunut vastaavanlaisiin viljelyjäänteisiin aiemmin Saksassa työskennellessään. Terassit eivät ole aivan rinteeseen suuntaiset kuten eivät myöskään dokumentoidut kynnös jäljet.

9.4.a. Koeojan A kiveyksen alla

Koeojan A kiveys tutkittiin puoliksi. Siinä oli neljä kivikerrosta. Suuri osa kivistä oli palaneita. Viimeisen kivikerroksen alla oli maa harmaata, siellä täällä oli hiiltä.

Koeojassa kiveyksestä rinteeseen nousun suuntaan oli havaittavissa kyntöjälkiä ja kiveyksen pohjaa varovasti kaivettaessa niitä tuli esille kiveyksen pohjasta, myös ohuen harmaan kerroksen alta noin 35 cm:n syvyydeltä. Jälkiä oli havaittavissa noin 10 cm:n kerroksessa (neg. 92091, diat 27030-31, kartta s. 52).

Kiveyksen alapuoliset ja heti sen viereiset koeojan A ruuduissa 114-120/500 havaitut kyntöjäljet ovat yhdensuuntaiset ja vaikuttavat kuuluvan samaan yhteyteen. Kiveys ja sen alla olevat kyntöjäljet ovat eriaikaisia.

9.4.b. Koeoja A

Kiveyksestä rinnettä ylöspäin mentäessä oli kyntöjälkiä havaittavissa koko koeojan matkalla aina noin linjalle 120. Jäljet tulivat tässä esille syvemmältä, noin 35-45 cm:n syvyydeltä, kuin koeojassa ylempänä tai koeruuduissa. Lähinnä kiveystä olevissa ruuduissa kyntöjäljet vaikuttivat tulevan esiin kaikista syvimmältä (neg. 92095, 92102-04, diat 27027, 29471-72, kartta s. 53). Tähän saattaa vaikuttaa rinteeseen topografia ja kenties kronologiset seikat. Kiveyksen alapuolella, linjalta 108, ei kyntöjälkiä havaittu (neg. 92086, dia 27024).

Ruuduissa 127-130/500 saattoi jäljet hahmottaa selvästi noin 25 cm:n syvyydessä. Jäljet olivat E-W - sekä ENE-WSW -suuntaisia. Leveydeltään ne olivat saman mittaisia kuin koeruudussa olleet. Jäljet hävisivät kaivettaessa kerrosta 30 cm:stä alaspäin eli niitä saattoi havaita noin 6-7 cm:ä paksussa kerroksessa (diat 27028-29, 29473-74, kartta s. 54).

Ruudussa 126/500 oli runsaasti pientä kiveä. Hetikohta turpeen alta tuli näkyviin kulmikas, lohottu kivi, jonka ympäriltä löytyi runsaasti palamatonta ja palanutta savea. Maa tähän rakenteeseen liittyen oli tummaa ja hiilistä. Samassa tasossa olevat peltojäljet eivät ulottuneet tähän rakenteeseen, vaan loppuivat noin metriä aiemmin (neg. 92084-85, 92099-100, 92130, kartta s. 54). Rakenteen tarkoitusta ja tarkempaa koostumusta ei voitu selvittää lyhyessä kenttätyöajassa.

Koeojassa ylempänä, ruuduissa 135-137/500 havaittiin myös jälkiä, joita saattaisi tulkita auranjäljiksi. Maaperä oli täällä karkeampaa ja kivisempää kuin alempana. Nämä jäljet olivat heikosti ja vaikeasti havaittavissa (neg. 92131, dia 92474, kartta s. 54).

Koeojassa on em. alueiden välillä, ruuduissa 131-134/500, todennäköisesti ollut kyntöjälkiä, mutta kaivauksenjohtajan virheestä johtuen ko.pätkä ehdittiin kaivaa liian syvälle tarkkailematta maaperää riittävästi (neg. 92131, dia 27029).

9.4.c. Koeruudut 133/511-513 ja 127/495-496

Ensimmäiset merkit kynnös jäljistä havaittiin koeruudussa 133/511-513. Ruudun pintakerros oli vain ohuen heinäturpeen peittämä. Turpeen alla oli vaaleahkoa, hyvin löysää hiekkaa noin 10-15 cm:n vahvuudelta. Kyntöjäljet tulivat esille noin 27 cm:n syvyydessä, kun tummempi pintamaakerros alkoi vaihettua vaaleammaksi pohjahiekaksi (neg. 92098, 92109, dia 29463).

Jäljet olivat noin 6-9 cm:n levyisiä. Osa jäljistä oli itä-länsi-suuntaisia, osa koillis-lounais-suuntaisia. Jäljet muodostivat ristikkomaisia juovia ja niitä saattoi erottaa noin viiden senttimetrin paksuisessa kerroksessa. Jälkien dokumentoiminen piirtämällä oli hyvin hankalaa, kartta s. 57.

Koeruudussa 127/495-496 kyntöjälkiä havaittiin kerroksessa 25-30 cm. Jäljet näkyivät melko huonosti ja suhteellisen leveinä, n. 10 cm:n levyisinä. Maaperä oli tässä melko karkeaa (neg. 96800, diat 29455-56, kartta s. 59). Tästä koeruudusta 10 m länteen kaivetussa koekuopassa ei havaittu kynnös jälkiä.

9.4.d. Koeoja B

Metrin levyinen koeoja B avattiin alueen koilliskulmassa olevan kallionpyppylän lounaispuolelle, siten että koeojan koillispää vedettiin kalliolle asti. Pintakerros muodostui tällä alueella oikeastaan vain paksusta kärkekerroksesta (neulasia). Koeojaa avattaessa pintakerroksista löytyi kaikenlaista myöhempää rojua (pyöränkumeja, pyörän kappaleita yms.). Maannos tässä koeojassa oli normaali ja maaperä vaikutti puhtaalle. Kiviä oli hienon hiekan seassa enemmän kuin alempana rinteessä.

Koeojan alapäädyistä saatiin muutama löytö, mm. saviastian palasia ja kvartsia. Täältä havaittiin myös ohuita, mahdollisia kynnös jälkiä. Jäljet näkyivät heikosti ja aivan koeojan päätyruudussa, joten kentällä niitä ei tohdittu tulkita kynnös jäljiksi eikä niitä dokumentoitu. Vuonna 1994 kaivettiin koekuoppa tämän koeojan viereen ja tässä kuopassa havaittujen kyntöjälkien perusteella voidaan 1992 koeojan päädyssä havaitut todeta myös kyntöjäljiksi (neg. 92108).

9.4.e. Koeoja C

Koekuopassa 127/520 havaittiin peltojälkiä ja tämän vuoksi päätettiin kaivaa koekuopasta Aaltosen sadevesiojan poikki pieni koeoja, jonka avulla selvittäisimme pellon laajuutta. Tätä ojaa kaivaessamme 1993 Yrjö Aaltonen kertoi isänsä tehneen löytöjä koeojan C poikki kulkevaa sadevesiojaa kaivaessaan 1950-luvulla (neg. 96806-07, dia 29449).

Koeojassa, kuten koekuopassakin aurausjälkitaso oli 25-30 cm. Jäljet olivat noin itä-länsi- ja koillinen-lounais-suuntaisia. Aurousjälkitasoon liittyi myös muita tummina värjäyminä ilmeneviä rakenteita (neg. 96805-10, diat 29449-54, kartta s. 58).

9.4.f. Koekuopat

Koeojista saadun informaation avulla voitiin kynnös jälkiä todeta myös koekuopista. Kaikkiaan neljästä koekuopasta dokumentoitiin kynnös jälkiä, 100/509 (dia 29459), 127/510 (neg. 96804), 97/430 (dia 34480) ja 147/519. Kynnös jäljet tulivat näkyville kaikissa kuopissa lähes samassa syvyydessä, maanpinnasta mitattuna 20-30 cm:n syvyydellä. Niitä oli havaittavissa tumman nokisen maan alla noin 10 cm paksussa kerroksessa (kartat s. 59-60).

10. LÖYDÖT

10.1. löytöluettelo 1992-1994:

	kpl	g
saviastian reunapala	7	22,5
saviastian pala	127	238
palanutta+palamatonta savea	9770	9224,5
savitiivistettä	29	242
tiiltä	24	186
kvartsiesine	7	40
kvartsikaavin	4	20
kvartsiydin	3	97
kvartsiittiydin	2	205
kvartsikappale	3	68
kvartsi-iskos	159	334
hioin	3	188
tuluspii	3	15
metalliesine tai kpl	2	20
pronssiesine	1	3
rautaesine tai kpl	7	71,5
rautanaula	2	31
kynttilänpidike	1	72
niitti	1	?
rautamöhkäle	1	1173
kuonaa	30	984 g
palanutta luuta	35	20 g

Löytöluettelossa on eroteltu saviastioista vain reuna- ja kylkipalat, ei koristeltuja ja koristelemattomia. Saviastian palaset kuulunevat aikaan ennen 1300-lukua (Derek Fewster, suul.tiet.) ja voivat ainakin osittain olla peräisin esihistorialliselta ajalta.

Löytöluettelossa ei ole mukana pellolta poimittuja irtolöytöjä.

Palanutta savea löytyi melko laajalta alueelta, eniten kiveyksen yläpuolisesta osasta koeojaa A. Palamaton savi on löytynyt yhdessä palaneen kanssa kahdesta rakenteesta; toinen rakenteista oli koeojan A kiveyksen eteläsivulla, osittain profiilissa. Toinen rakenteista liittyi koeojassa A sijainneeseen lohottuun kiveen.

Pirjo Uinon suosituksen mukaan savitiivisteeksi on nimitetty vain tietyn muotoisia palaneen saven kappaleita. Pienet möyköt ja kappaleet ovat palanutta savea. Sekä palaneessa savessa että savitiivisteissä havaitut kasvipainaukset on luetteloitu erikseen.

Metalliesineet ovat luettelointi- ja raportinkirjoitushetkellä konservoinnissa. Rauta- ja pronssiesineet tai sellaisien kappaleet on eritelty. Jos metallinlaatu ei ole selvillä löytö on ryhmässä metalliesineet. Mikäli esineen funktio on tiedossa esine on eroteltu, mutta mikäli kyse on hyvin fragmentaarista tai muuten huonokuntoisesta esineestä esine on ryhmässä metalliesineet tai kappaleet.

Metalliesineistä mainittakoon mm. kynttilänpidike, joka löytyi koekuopasta, noin 45 cm:n syvyydeltä ja siis kyntökerroksen alapuolelta. Koekuoppa oli pellon runsaimmalla irtolöytöalueella, jossa on myös tehty näytekuoppista havaintoja mustasta kulttuurimaakerroksesta. Vastaavanlaisia seinään kiinnitettäviä kynttilänpidikkeitä on löydetty mm. Kuusiston linnasta (Taavitsainen, suul.tiet.). Esinemuoto on kuitenkin pitkäikäinen eikä ole tarkasti ajoitettavissa (Huurre ja Taavitsainen, suul.tiet.).

Vielä mainittakoon, että koeojasta A, sen kiveyksen yläpuolisesta osasta löytynyt rautaniitti tuli esille kaivettaessa kerrosta 40-50 cm.

Luettelossa esiintyvä rautamöhkäle on puolipallon muotoinen, epätasainen ja rosainen pinnaltaan. Se löytyi vuonna 1993 keväällä tehdyn metallinpaljastinkokeilun yhteydessä noin pisteestä 98/449, noin 40 cm:n syvyydestä hyvin nokisesta maasta.

Kuona otsakkeen alle on laskettu kaikki luettelossa eriteltyt kuonat. Löydöissä on rautakuonan lisäksi muutakin kuonaa.

Löytöaineistossa on melko runsaasti kvartsimateriaalia, mikä ottaen huomioon korkeusaseman ja linjan $y = 420$ maaperähavainnot voi viitata kivikautiseen asuinpaikkaan.

Löytöjen tarkempaa levintää ja yhteyttä rakenteisiin ei ole ollut mahdollista selvittää raportin kirjoittamiseen varatun ajan puitteissa. Pääpiirteinen löytökartta, jossa on myös kulttuurimaahavainnot on sivulla 72.

10.1. LUUANALYYSI

Luuanalyysin on tehnyt Pirkko Ukkonen. Kaivauksissa löytynyt luumäärä on vähäinen, vain 35 kpl (paino noin 20 g). Luut ovat kooltaan hyvin pieniä. Vain neljä näytettä on pystytty joltisenkin määrittämään: märehitjän hampaita n. 28 kpl, jotka löytyivät kiveyksen etelälaidan savikonstruktiosta; kiveyksen yläpuolisesta osasta koeojaa A löytyi lampaan tai vuohen oikeanpuoleinen telaluu; koekuopasta löytyi nisäkkään poskikaaren kappale, tämä voi olla majavasta sekä pellosta on irtolöytönä löytynyt nisäkkään kylkiluun osa.

11. FOSFAATTIKARTOITUS

Fosfaattinäytteitä keskityttiin ottamaan vuoden 1993 kenttätyökauden aikana. Fosfaattinäytekoupat kaivettiin lapiolla puhtaaseen pohjamaahan asti. Kooltaan ne olivat noin 40x40 cm. Näyte pyrittiin aina ottamaan koordinaattikulmasta.

Näytteenottovaiheessa kuopan profiili puhdistettiin pelkällä, jonka jälkeen tehtiin muistiinpanot maannoksesta. Näyte otettiin seinämästä lusikalla periaatteessa kulttuurikerroksen alaosaan tai peltoalueella heti selkeästi peltomullan alta. Tällöin näytteenottosyvyys luonnollisestikin vaihteli.

Metsäalueella, jossa ns. podsolimaannosta ei ollut, näyte otettiin keskimäärin 30-35 cm:n syvyydeltä, mikäli kulttuurikerrosta ei ollut havaittavissa. Mikäli voitiin erottaa selkeät kerrokset näyte otettiin kulttuurikerroksen alaosaan, jolloin ottosyvyys saattoi olla esim. 45-50 cm. Esimerkkinä fosfaattinäytekouppa 87/540: ohuen karikkeen alla mustaa savipitoista maata 35-40 cm, jonka alla harmaata silttiä tai savea, näyte otettu kerroksesta 45-50 cm.

Mikäli stratigrafia oli vaihtelevampi pyrittiin näyte ottamaan koskemattoman maan yläpuolisesta kerroksesta, esimerkiksi fosfaattinäytekouppa 97/520: ohuen karikkeen/heinäturpeen alla mustaa maata noin 20 cm, sen alla hiilikerros noin 3 cm, jonka alla edelleen tummanharmaata maata noin 13 cm ja sitten ruskeaa hiekkaa noin 15 cm, joka vaihettuu vähitellen harmaaksi siltiksi. Kuoppaa kaivettiin yhteensä 70 cm ja näyte on otettu kerroksesta 40-45 cm.

Pellolla näyte otettiin peltomullan alta, siten, että peltomullan alle jäi noin 5 cm:n paksuinen kerros, jonka alta näyte otettiin. Esimerkiksi näytekouppa 47/440: peltomultaa noin 45 cm, sen alla silttiä tai savea, näyte otettu kerroksesta 50-55 cm. Kuoppaa kaivettiin yhteensä noin 65 cm.

Pellon koilliskulmassa oli paikoin poikkeava stratigrafia ja nämä poikkeavuudet ulottuivat hyvin syvälle. Tässä tapauksessa näyte pyrittiin ottamaan puhtaimmalta näyttävästä kerroksesta, ei kuitenkaan aivan pohjalta. Esimerkiksi näytekouppa 77/510: peltomultaa noin 35 cm, alla ruskeaa hiekkaa noin 10-15 cm, jonka alla mustaa maata noin 10 cm; kaivettu noin 70 cm:n syvyyteen. Näyte otettu ruskeasta välikerroksesta 40-45 cm.

Poikkeuksellisesti otettiin näyte kerroksesta 70-75 cm koekuopasta 67/510, jossa peltomultaa ja tummaa maata sekaisin oli noin 65 cm:n paksuinen kerros, tämän alla oli ruskeaa hiekkaa, näyte otettiin ruskeasta hiekasta.

Fosfaattianalyysi tehtiin Tukholmassa Arkeologi Konsultissa ja tulokset toimitettiin kartan muodossa, mutta ilman kommentteja tai selvitystä siitä, mitä analysointimetodia oli käytetty.

Tulokset on esitetty käyräkarttana sekä kartalla, johon on merkitty yksittäisten näytteiden arvot, liite 6.

Käyräkartasta muodostuu kuva, jossa korkeimmat fosfaattiarvot painottuvat peltoalueen koilliskulmaan sekä kalliokukkulan juurelle. Suuria pitoisuuksia on myös peltoalueelta pohjoiseen olevassa metsikössä, kohdassa, jossa koekuopista tehtiin havaintoja sylimustasta hiilimaasta sekä löydettiin rautamöhkäle.

Suuret fosfaattipitoisuudet näyttävät korreloivan maannoshavaintojen kanssa: siellä missä on hyvin mustaa maata tai merkkejä rakenteista ovat arvot korkeat.

Näyttää myös siltä, että alueilla, joilla on havaintoja kynnösjäljistä on tavallista alhaisemmat fosfaattipitoisuudet. Tämän suuntaisia havaintoja ovat tehneet Ruotsissa Mats Widgren ja Birgitta Roek-Hansen tutkiessaan varhaista maanviljelyä.

12. AJOITUKSET

Koeajassa A olleesta puoliksi vuonna 1992 kaivetusta kiveyksestä otettiin hiilinäyte kiveyksen etelälaidan savirakenteesta (näyte 2). Näytteen iäksi saatiin 730+-100 (Hel-3305).

Kiveyksen alta löytyneistä kyntöjäljistä otetusta maanäytteestä löysi dosentti Terttu Lempiäinen kaksi hiiltynyttä *Hordeum* -jyvää sekä myös hiiltyneen *Triticum compactum* -jyvän, joka ajoitettiin Upsalassa. Jyvän iäksi saatiin 1170+-100 (Ua-3006, dia 27033).

Stratigrafiset havainnot tukevat mainiosta edellä saatuja ajoitustuloksia, kuten myös löytömateriaali.

13. KARTTA-ANALYYSI

Maanmittauslaitoksen kartta-arkistossa on tutkimusaluetta koskien kaksi karttaa, joita on mahdollista käyttää alueen maisemahistoriaa tutkittaessa. Näistä varhaisempi on vuosien 1787-1797 toimituksista tehty kartta Yläneen Vanhankartanon jakokunnan omistuksista (Charta över Yläne Sätergårds med under lydande Sagu, Myckälä, Mäenpää, Nåkala, Hafveri, Kurala, Ljetfa, Kärrilä, Wimba, Tauru, Mättäis, Korfvis, Kaidanoja, Wirilä, Klåti, Njemis, Koskis, Putkifto och Kåpilä Rå och Rörs hemmans, Lendo och Åsfa Frelfe hemmans samt Huofvari skatte hemmans ägor, och öfverlopps jorden inom berörde Sädersgårds område; uti Pöyttis

Sokn Mafkus Härad Åbo Län, maanmittauslaitoksen signum A118 20/1-22). Varsinainen isojakokartta on vuodelta 1882 (Karta Öfver Yläne samfällighets egor inom Yläne Socken af Åbo och Björneborgs län. Upprättad till storskifte å 1882, maanmittauslaitoksen signum A118 20/32-138). Kartoista on osittaiset kopiot kertomuksen liitteenä 5 (diat 27017-18).

Kartta-arkiston kaikki kartat tutkimusaluettamme koskien ovat ns. renovoituja eli puhtaaksi piirrettyjä. Näiden käyttöä koskevat samankaltaiset virhemahdollisuudet kuin mintä tahansa toisenkäden lähteitä käytettäessä. Alkuperäiset mittauskartat ovat kunkin maakunnan omassa arkistossa.

Karttojen vertailu tehtiin siten, että ensin piirrettiin pleksi-levyn päällä kopiot kalvolle halutuista kohdista renovoitua karttaa. Lisäksi kirjoitettiin muistiinpanot karttamerkeistä ja -selityksistä. Sen jälkeen monistuskoneen avulla saatettiin yleiskartta ja kalvolle piirretty kartta samaan mittakaavaan, jolloin niitä voitiin vertailla ja siten suoraan tarkastella alueen varhaisempaa maankäyttöä. Karttoja tarkasteltaessa on hyvä pitää mielessä se, mihin tarkoitukseen isojakokartat on tehty. Ja tarkoitushan on ollut taloudellinen: verotus ja maan arvottaminen.

Kappelniityn alapuolinen pelto on kartassa 1780-luvulta nimetty Yöpelloksi. Kappelniitty on jaettu viivalla lähes kahtia ja alueen kaakkoispuolen selityksenä on Gårdens Kappelnit. Verrattaessa nykyiseen karttaan (kaavan pohjakartta) on Kappelniityn luoteispuolen kallioalue aivan oikein merkittynä tässäkin kartassa. Kaakkoispuolen nykyisin metsään pistävää peltoaluetta ei vielä tässä vaiheessa ole. Suuren Yöpellon raja noudattelee aivan nykyistä peltorajaa. Yöpellon poikki kulkee kärrytie halki peltojen; tie loppuu keskelle peltoa, lähelle Mykkälän talon pellon rajaa. Mäenpään keskiaikainen talo sijaitsee pitkulaisella kallioharjanteella, jonka luoteispää ulottuu Aaltosen tontin eteläosaan ja hieman vielä Kappelniityn puolelle. Kallioalueen luoteispääty sijoittuu tässä kartassa samoin kuin se kaivauksella kartoitettiin.

Kappelniityn kaakkoiskulmassa nykyisin umpeenkasvavana niittynä oleva alue on ollut myös 1700-luvun lopulla niittynä. Tämän alueen viereinen kuvio on ollut kartanolle kuuluvaa peltoa.

Tien eteläpuolella, nykyisen Aaltosen tontin vaiheilla on ollut pitkähkö kaistale Mäenpään talon peltoa; tätä kaistaletta on sen eteläpuolella rajannut em. pitkulainen kallioharjanne. Mäenpään talon pellot ovat olleet aivan talon lähistöllä. Mäenpään talon rakennuksista on kartalle merkitty vain päärakennus.

Korkeakoski -tie sekä kartanolle vievä tie ovat tässä 1700-luvun lopun kartassa suurinpiirtein samoin kuin nykyään. Huomattavampi poikkeus on nykyisen työväentalon paikkeilla, jossa nykyinen tie tekee melkoisen mutkan 1700-luvun lopun tilanteeseen verrattuna. Vanhemmassa kartassa tie näyttää tällä kohdin kulkevan työväentalon itäpuolelta.

Varsinainen isojakokartta on noin sata vuotta myöhäisemmältä ajalta, vuodelta 1882, mutta itse kartoitustyö lienee tehty hie-
man aiemmin. Kartoitus on ollut ilmeisen tarkka ja yksityiskoh-
tainen, sillä jopa joitakin kiviröykkiöitä on merkitty sekä Kap-
pelniityn kaakkoispäättyyn että Lennon talon maille Anivehmaanmä-
keä vastapäätä!

Tiestö vastaa nyt käytännöllisesti katsoen nykyistä. Kappelniit-
tyn luoteispään kallioalueesta on merkitty vain varsinainen pal-
jaana oleva osa. Kappelniitty lähes kokonaisuudessaan on merkit-
ty selityksellä "mo" mikä tarkoittanee hienoa maanlaatua, kan-
gasta. Edellisen kartoituksen jälkeen on nyt raivattu Kappel-
niittyyn pistävä peltoalue. Peltoalueen syvimmälle metsään ulot-
tuva osa on nykyisin viljelyksestä poissa.

Kappelniityn lounaisosassa, joka nykyisin on umpeutuvana niitty-
nä, on ollut rakennus - todennäköisesti kartanon makasiini - ja
sille on merkitty pieni tonttialue, karttaselityksenä on "linda,
med tomt". Makasiinin alue on merkittynä aivan pellon laitaan.
Termi "linda" merkinnee kesantoa, niittyä, jota voitaisiin tai
on voitu käyttää peltona. Ylönen mainitsee makasiinin tulleen
puretuksi joskus 1930-luvulla. Tämän makasiinin pohjaan maini-
taan ajetun kiviä kappelin perustuksesta.

Nykyisen Aaltosen tontin etelälounaisosan kalliokumpareta ei
tähän karttaan ole merkitty - kummallista kyllä. Osittain kum-
pareen alalaidadalle ulottuu näille main merkitty kosteikkoalue,
jollainen kalliokumpareen alapuolisessa rinteessä nykyisinkin
on. Kosteikkoalue on merkitty ulottuvaksi Aaltosen päärakennuk-
sen eteläpuolelle. Aaltosen tontin koilliskulmaan, nykyiselle
pellolle, on merkitty kolme röykkiötä. Samoin on röykkiöitä mer-
kitty etelämmäksi kuvioille 551 (pelto), 550 (pelto) sekä 553
(osin peltoa).

Yhteenvetona mainittakoon, että Kappelniityn alue kummassakin
kartassa on piirretty yhtenevästi ja sen laajuus on säilynyt
verraten samana 1780-luvulta lähtien. 1780-luvun kartoituksen
jälkeen on raivattu pieni peltoalue Kappelniityn kylkeen ja pel-
toalueen eteläpuolelle on rakennettu makasiini.

Makasiinitontin eteläpuolella on 1780-luvulta ollut peltoalue,
johon on 1800-luvulla muodostunut pieniä niittykaistaleita. Aal-
tosen tontin kohdalla on 1780-luvulta sijainnut peltoa, jonka
kulmassa on ollut kolme röykkiötä. Tiestö on pysynyt samankal-
taisena, paitsi vanhemmassa kartassa Korkeakoskitie on merkitty
kulkeväksi työväentalon itäpuolelta. 1780-luvulla on tullut
Kappelniityn yläpuoliselle rinnealueelle asutusta.

Kappelniitty nimenä tavataan jo 1500-luvulla. Kartanolla oli
1579 13 niittyä, mm. Anivehmaasta saatiin 8 kuormaa ja Kappel-
niitystä ("Capell engh") 2 kuormaa heinää. Kappelniitty on mer-
kitty 1780-luvulla niityksi ja isojakokartassa sata vuotta myö-
hemmin se on merkitty pitkään kesantona olleeksi pelloksi. Ehkä
voimme tehdä tästä sen johtopäätelmän, että Kappelniityn alue
on ollut ainakin 1500-luvulta saakka niittynä tai laitumena.

14. TIIVISTELMÄ

Uudet kaavasuunnitelmat käynnistivät tutkimukset Kappelniityn alueella vuonna 1992. Kappelniityssä tiedämme kirjallisten lähteiden perusteella sijainneen kartanon keskiaikaisen kappelin. Kappelniityn kaakkoispäädyssä oli myös löytynyt saviastian palasia sekä pellonreunasta ja pellolta havaittu mustaa kulttuurimaata.

Kappelniityn alueella museoviraston tutkimukset kohdistuivat niemenomaan vain ja ainoastaan uudelleen kaavoitettaviksi suunnitelluille alueille. Tehtävänä oli selvittää onko kaavoitettavilla alueilla muinaisjäännöksiä ja jos on niin selvittää näiden alueiden laajuus. Tarkoituksena ei siis ollut etsiä kappelin paikkaa, vaan selvittää kaikki mahdolliset muinaismuistolain tarkoittamat jäänteet kaavoitettavalta alueelta

Kenttätutkimuksia tehtiin vuosina 1992-1994 yhteensä kuusi viikkoa. Kaivauksin tutkittua aluetta on noin 120 m². Tutkimukset mahdollisesti yhteistyö Yläneen kunnan kanssa, jolloin kunta kustansi kaivausapulaisten palkat.

Tutkimuksissa löydettiin esihistoriallisia ja osin keskiaikaisia asuinpaikkalöytöjä sekä vahvoja, tummia kulttuurikerroksia, jotka yhdessä löytöjen kanssa ovat merkkeinä paikalla olevista rakennuksista tai muista rakenteista.

Merkittävin kaivauslöydös oli muinaispelto, josta jälkiä tavattiin melko laajalta alueelta, lähinnä Kappelniityn kaakkoispäästä, mutta myös läheltä lähdekaivoa.

Löytöjen ja kulttuurimaahavaintojen antamaa kuvaa tukee myös fosfaattianalyysin tulos. Kasvillisuuskartoituksessa listattiin 120 kasvilajia. Kasvillisuudeltaan Kappelniitty on runsas lajistoista ja rehevää lehtoa, paikoin lehtokorpea. Niukasta luumateriaalista tunnistettiin suuren märehelijän hampaat ja vuohen tai lampaan luut. Makrofossiilinäytteet on analysoitu osittain ja löydöksenä saatiin kiveyksen alapuolisesta kyntöjäljestä löytynyt *Triticum compactum* -jyvä (Ua-3006 1170+-100) sekä kaksi *Hordeum* -jyvää. Kiveykseen kuuluneesta savirakenteesta otettu hiili näyte antoi kiveykselle iäksi Hel-3305 730+-100.

Kappelniityn alue on säilynyt samankaltaisena 1780-luvulta lähtien. Isojakokartassa sen kaakkoispuolen karttaselityksenä "linda", joka tarkoittaa pitkään kesantona ollutta peltoa. 1780-luvun kartoituksen jälkeen on raivattu pieni Kappelniityyn pistävä peltosaareke sekä rakennettu viereiseen niittypalstaan maksiini. 1800-luvun kuluessa on asutusta tullut Korkeakoski -tien toisellekin puolelle. Aaltosen tontin kohdalla on ollut aiemmin peltoa, jonka tien puoleiseen kulmaan on piirretty kolme röykkiötä. Tiestö on pysynyt samankaltaisena. *lm*

Kappelniitty on merkitty niityksi tai kesantopelloksi kumpaankin vanhaan karttaan ja kun muistamme, että asiakirjassa vuodelta 1579 käytettiin nimitystä Capell engh voinemme olettaa, että Kappelniitty on ollut niittynä tai laitumena 1500-luvulta lähtien.

Kappelniityn merkitys kulttuurihistoriallisesti ja tutkimuksellisesti liittyy vahvasti siihen kulttuurimaisemaan, jossa Kappelniitty sijaitsee. Toisella puolella Yläneenjokea on varhaiskeskiaikainen Vanhakartano, noin kilometri Vanhastakartanosta yläjuoksulle päin on Anivehmaanmäen kalmisto, joka osaltaan liittyy Yläneen vanhaan, omaleimaiseen Pyhäjärven kulttuuripiiriin. Yläneen jokilaakso ja Pyhäjärvi on tarjonnut asujaimistolle hyvät edellytykset sekä elinkeinojen että kulkuyhteyksien puolesta.

Kappelniityn säilyneisyys korostaa sen tutkimuksellista merkitystä, kuten myös löydöt: muinaispelto sekä rakennejäänteet. Muinaispellon maanpinnalle näkyviä terassirakenteita ei ole havaittu missään muualla Suomessa; löytyessään vuonna 1992 Kappelniityn muinaispelto oli Suomen neljäs. Aiemmat havainnot olivat Kaarinen Kirkkomäen kalmiston yhteydestä, Valkeakosken Rapolan rinteellä sekä Maalahden Kalaschabrännanin talon jäänteiden yhteydessä.

Muinaispeltoon liittyen on Kappelniityssä havaittu myös rakenteissa eri-ikäisyyttä ja vaikuttaa sille, että jopa itse peltojäänteet voivat olla eri-ikäisiä. Tämä stratigrafian olemassa olo korostaa myös osaltaan Kappelniityn tutkimuksellista merkitystä. Lisäksi alueella on harjoitettu myös raudanvalmistusta.

Kappelniityssä saattaa sijaita Yläneen varhaiskristillinen hautausmaa, Anivehmaanmäen kalmiston jatka. Mahdollisten hautojen löytyminen olisi ennenminkin sattumaa tai vaatisi suuren työn; kirjallisissa lähteissä ei ole mainintaa hautauksista. Korostet- takoon vielä ettei koekaivauksissa ole löydetty merkkejä kalmis- tosta.

Maanviljelyn historiaa on Suomessa tutkittu hyvin vähän, enimmäkseen siitepölyanalyysien avulla. Agraarihistoriaan liittyvää inventointia ei juuri ole tehty. Tässäkin mielessä Kappelniitty ja koko sen lähiympäristö muodostaa erittäin mielenkiintoisen alueen, jonka inventoiminen ja tutkiminen olisi tärkeää ja antoisaa.

Tutkimuksellisesti Kappelniityn alue vaatisi mittavan investoinnin ja huolellisen suunnittelun. Pienimuotoisilla koekaivauksilla olemme saaneet perustietoa alueesta, tarkemmat tutkimukset vaativat laajempia kaivausalueita. Yhdessä yläneläisten kanssa Kappelniitty halutaan säilyttää tuleville sukupolville ja nyt elävien nautittavana hyvin säilyneenä kokonaisuutena.

15. NEGATIIVILUETTELO

- 92083 Koeoja A, lounaispääty, ruudut: 100-107/500, kaivettu noin 20 cm, kuvattu lounaasta
- 92084 Koeoja A, ruudut: 126-131/500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu koillisesta
- 92085 Koeoja A, ruudut: 126-128/500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu koillisesta
- 92086 Koeoja A, ruutu: 108/500, laajennus 1, savikonstruktio ylemmässä tasossa, kaivettu noin 30 cm, kuvattu lännestä
- 92087 Kiveyksen pohjaa, 1. kaivauskerroksen jälkeen hieman puhdistettu=1 ja 2. kerroksen väli, laajennus 1, kuvattu lännestä
- 92088 Koeoja A, ruutu 111/499, kiveyksen pohjataso, laajennus 1, kaivettu noin 40 cm, nokiläikkä, kuvattu lounaasta
- 92089 Koeoja A, ruutu 108/500, savikonstruktio, laajennus 1, kaivettu noin 35 cm, kuvattu lännestä
- 92090 Koeoja A, ruutu: 108/500, profiililinja 501, sen viereissä palaneesta ja palamattomasta savesta tehty rakenne, naulan kohdalla hampaita, laajennus 1, kaivettu 35 cm, kuvattu lännestä
- 92091 Kiveyksen pohjaa, 2. kaivaustaso kiveyksen alla, laajennus 1, kuvattu lännestä
- 92092 kiveyksen pohjaa, 2. kaivaustaso kiveyksen alla, laajennus 1, kuvattu lännestä, mutta lähempää kuin edellinen
- 92093 Työkuva. Kiveyksen pohjaa kaivetaan.
- 92094 Koeoja A, ruudut: 114-115/500, taso noin 45 cm, kuvattu luoteesta
- 92095 Kiveyksen pohja, laajennus 1, 1. kaivaustaso kiveyksen alla, kuvattu lännestä, taustalla heikosti erottuvia kynnösjälkiä koeojassa
- 92096 Profiili koeruudusta, ruutu 511, linja 134, kuvattu lounaasta
- 92097 Yleiskuva kaivausalueen koilliskulmasta, vasemmalla taustalla näkyvissä kalliokukkula sekä koeojan B paalutusta, kuvattu koillisesta
- 92098 Yleiskuva kaivausalueelle, alueen itäosaa, avattuna koeruutu 133/511-513, kuvattu lännestä
- 92099 Koeoja A, ruudut: 126-127, linja 501, kuvattu luoteesta
- 92100 Koeoja A, ruutu: 129/500, profiili linjalta 501, kuvattu lännestä
- 92101 Koeoja A, laajennus 2, ruudut: 100-102/499-501, kaivettu noin 55 cm, kuvattu lounaasta
- 92102 Koeoja A, ruudut: 114-120/500, kaivettu noin 45 cm, kuvattu koillisesta
- 92103 Koeoja A, ruutu 114, kaivettu noin 45 cm, kynnösjälkiä, kuvattu luoteesta
- 92104 Koeoja A, ruudut: 114-120/500, kaivettu noin 40 cm, kuvattu koillisesta
- 92105 Koeojaa A, ruudut: 117-120/500, kaivettu noin 40 cm, kuvattu koillisesta
- 92106 Koeojaa A, kiveyksen pohjaa (laajennus 1) + sen lounaispuolella olevaa koeojaa, kaivettu noin 40 cm, kuvattu lännestä
- 92107 Yleiskuva kaivausalueesta, koeojaa A, kuvattu lounaasta
- 92108 Koeoja B, ruudut: 146-152/516, kaivettu noin 30 cm, kuvattu lounaasta

- 92109 Koeruutu 133/511-513, kaivettu noin 35 cm, kuvattu kaakosta
- 92110 Koeoja A, laajennus 2, ruudut: 100-102/499-501, kaivettu noin 40 cm, kuvattu lounaasta
- 92111 Koeoja A, ruutu: 117-118/500, profiili linjalta 501, kuvattu lännestä
- 92112 Kaivaustyöryhmä: (vas) Leena Mattila, Tero Lehtonen, Sirpa Tamminen, Marjatta Niiniö ja Marja Ilola
- 92113 Työkuva. Vas. piirtäjä Sanna Eskola ja Seija Markula kaivavat kiveyksen aluetta
- 92114 Koeoja A, lounaispääty, ruudut: 100-105/500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu lounaasta
- 92115 Koeoja A, lounaispääty, ruudut: 100-105/500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu koillisesta
- 92116 Koeoja A, ruudut: 100-107/500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu lounaasta
- 92117 Yleiskuva. Koeoja A, ruudut: 100-118/500, kuvattu koillisesta
- 92118 Koeoja A, ruudut: 114-120/500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu lännestä
- 92119 Koeoja A, laajennus 1, ruudut: 108-113/500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu lännestä
- 92120 Sama kuin ed., mutta lähempää kuvattuna
- 92121 Kiveyksen pinta, laajennus 1, koeoja A, taustalla päädyssä näkyvillä tulenkäsittelykuoppa, kuvattu pohjoiskoillisesta
- 92122 Koeoja A, laajennus 1, ruudut: 108-113/499-500, II-kivikerros, kuvattu lännestä
- 92123 Koeoja A, laajennus 2, ruudut: 100-103/499-500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu lännestä
- 92124 Koeoja A, laajennus 2, ruudut: 100-105/499-500(501), kaivettu 35 cm, kuvattu lounaasta
- 92125 Koeoja A, laajennus 2, ruudut: 100-105/499-500(501), kaivettu 35 cm, kuvattu lounaasta
- 92126 Koeoja A, ruudut: 126-137/500, kaivettu osin 25 cm, osin 30 cm, kuvattu lounaasta
- 92127 Koeoja A, ruudut: 126-129/500, kaivettu noin 25 cm, kuvattu koillisesta
- 92128 Koeoja A, laajennus 1, ruudut: 108-113/499-500, kiveys, IV-kivikerta, kuvattu lännestä
- 92129 Koeoja A, laajennus 1, ruudut: 108-113/499-500, kiveys, IV-kivikerta, kuvattu lännestä
- 92130 Koeoja A, ruudut: 126-129/500, kaivettu noin 25 cm, kuvattu koillisesta
- 92131 Koeoja A, ruudut: 126-137/500, kaivettu noin 25 cm, osin 30 cm, kuvattu koillisesta, linjalta 138
- 92132 Koeoja A, laajennus 1, ruudut: 108-113/499-500, kiveys, III-kivikerta, kuvattu pohjoisesta
- 92133 Koeoja A, laajennus 1, ruudut: 108-113/499-500, III-kivikerta, kuvattu luoteesta
- 96787 Yläneenjokivarsi + Vanhankartanon rakennuksia, kuvattu Kappelniitystä, koillisesta
- 96788- Panoraamakuva. Kappelniitty on peltojen takana, kuvattu
- 96791 Vanhankartanon tien vierestä, lounaasta
- 96792 Yläneenjokilaaksoa, kuvattu Kappelniitystä, pohjoisesta, noin edessä olevan pylvään takana joen toisella puolella Anivehmaanmäki
- 96793- Panoraamakuva. Vasemmalla Vanhakartano ja oikealla
- 96799 Kappelniitty, välissä, taustalla Yläneen kk, kuvattu

- jokivarresta, lounaasta
- 96800 Koeruutu 127/495-96, kaivettu 25 cm, kuvattu luoteesta
- 96801 Koeruutu 127/495-96, kaivettu 25, kuvattu etelästä
- 96802 Koekuoppa 90/515, kaivettu 20 cm, kuvattu lounaasta
- 96803 Koekuoppa 90/515, kaivettu 20 cm, kuvattu koillisesta
- 96804 Koekuoppa 127/510, koillisprofiili, kuvattu lounaasta
- 96805 Kappelniityn itä/kaakkoispään koeoja 126/520-24, kuvattu kaakosta
- 96806 Koeoja C, ruudut: 126/520-24, kaivettu 25-30 cm, kuvattu kaakosta
- 96807 Koeoja C, ruudut: 126/520-24, taustalla Aaltosen tontti, kuvattu lännestä
- 96808 Koeoja C, ruudut: 126/520-24, kaivettu 25-30 cm, kuvattu luoteesta
- 96809 Koeoja C, ruudut: 126/520-24, kaivettu 25-30 cm, kuvattu luoteesta
- 96810 Koeojan C, ruudut: 126/520-24, ruudut 126-27/520-21, kaivettu, kuvattu pohjoisesta
-
- 102616- Maisemakuva peltoterassialueelle, kuvattu lounaasta
- 102617
- 102618 Maisemakuva peltoterassialueelle, kuvattu lounaasta
- 102619 Maisemakuva peltoterassialueelle, kuvattu lännestä
- 102620 Maisemakuva peltoterassialueelle, kuvattu lounaasta
- 102621 Maisemakuva Kappelniityn kaakkoisosaan, taustalla metsäsaareke, jossa ollut makasiini, kuvattu luoteesta
- 102622 Työkuva. Koeojan D viereisen sadeojan profiilia kaivetaan.
- 102623 Koeojan D viereisen sadeojan profiilia, kuvattu pohjoisesta
- 102624- Panoraamakuva. Maisemakuva Kappelniittyyn, oikealla
- 102630 Metsäsaareke, jossa ollut makasiini, kuvattu alapuoliselta pellolta, etelästä
- 102631 Koeoja D avoinna, viereinen sadevesiojan profiili peitetty, taustalla Aaltosen talo, kuvattu lännestä
- 102632- Koeoja D, kuvattu etelästä, Aaltosen ulkorakennukselta
- 102633 päin
- 102634 Kappelniityn keskiosan lähdekaivo, taustalla peltoalue, kuvattu pohjoisesta
- 102635- Panoraama. Kappelniityn luoteispääty, vas. kartanoon
- 102636 vievä tie, kuvattu lounaasta
- 102637- Panoraamakuva. Maisemakuva Kappelniityn keskivaiheilta,
- 102638 kuvattu lännestä
- 102639- Panoraamakuva. Maisemakuva Kappelniityn kaakkoisosaan,
- 102640 taustalla metsäsaareke, jossa ollut makasiini, kuvattu luoteesta
- 102641- Panoraama. Maisemakuva peltoterassialueelle, kuvattu
- 102644 lounaasta
- 102645 Työkuva. Koeojan D viereisen sadeojan profiilia kaivetaan, kuvattu koillisesta
- 102646- Panoraama. Maisemakuva Kappelniittyyn, oikealla metsä
- 102649 saareke, jossa ollut makasiini, kuvattu etelästä

16. DIALUETTELO

- 27016 Työkuva. Tero Lehtonen kaivaa peltojälkiä.
- 27017 Kartta vuodelta 1787-97, maanmittaushallitus A118 20/11
- 27018 Kartta vuodelta 1882, maanmittaushallitus A118 20/32
- 27019 Kartta vuodelta 1803, valtionarkisto (pienennösdupl. diasta 27034)
- 27020 Yleiskuva. Koeoja A, ruudut:100-118/500, kuvattu lounaasta
- 27021 Koeoja A, laajennus 2, ruudut: 100-102/499-500, kaivettu noin 35 cm, kuvattu lännestä
- 27022 Koeoja A, laajennus 2, ruudut: 100-102/499-500, kaivettu noin 55 cm, kuvattu lounaasta
- 27023 Kiveys koeojassa A, laajennus 1, ruudut: 108-113/499-500, II-kivikerros, kuvattu lännestä
- 27024 Koeoja A, laajennus 1, ruudut: 106-109/500, kaivettu noin 35 cm, kuvattu lounaasta
- 27025 Koeoja A, laajennus 1, ruutu 108/500, profiililinjan 501 vierestä palanutta ja palamatonta savea, jonkinlainen konstruktio, myös pieniä kiviä, naulan kohdalla palamattomia hampaita, kuvattu lännestä
- 27026 Kiveyksen pohjaa, laajennus 1, 1. kaivauskerroksen jälkeä hieman puhdistettu - 1. ja 2. kaivauskerroksen välinen taso, kuvattu lännestä
- 27027 Koeoja A, ruudut: 110-120/500, kaivettu noin 45 cm, kuvattu koillisesta
- 27028 Koeoja A, ruudut: 126-131/500, kaivettu noin 25 cm, kuvattu koillisesta
- 27029 Koeoja A, ruudut: 126-137/500, kynnös jälkiä, kuvattu koillisesta
- 27030 Kiveyksen pohjaa, laajennus 1, 2. kaivaustaso kiveyksen alla, kuvattu lännestä, ruudut: 109-113/499-500
- 27031 Kiveyksen pohja, laajennus 1, 2. kaivaustaso kiveyksen alla, ruudut: 108-113/499-500, kuvattu pohjoisesta
- 27032 Koeoja A, profiili linjalta 501, ruudusta 115-116, kuvattu lännestä
- 27033a *Triticum compactum*, analysoinut ja kuvannut Terttu Lempiäinen 1992
- 27033b sama kuin ed.
- 27034 Kartta vuodelta 1803, valtionarkisto, koko 9x12
-
- 29442 Kappelniitty pellon takana, kuvattu Vanhankartanon tien vierestä, lounaasta
- 29443 Yläneenjokilaaksoa, kuvattu Kappelniitystä, pohjoisesta, edessä olevan pylvään takana siintää Anivehmas
- 29444 Kappelniityn itäosaa, kuvattu jokivarresta, lounaasta
- 29445 Yläneenjokivarsi + Vanhankartanon rakennuksia, kuvattu Kappelniitystä, koillisesta
- 29446 Kappelniityn itäpäähän maastoa
- 29447 Kappelniityn itäpäähän maastoa, keskellä koekuoppa 127/480, kuvattu kaakosta
- 29448 Kappelniityn länsi/luoteispääty, oikealle tie Vanhankartanoon, kuvattu pohjoisesta
- 29449 Kappelniityn itä/kaakkoispääty, taustalla Aaltosen tontti, koeoja 126/520-24, kuvattu lännestä
- 29450 Kappelniityn itä/kaakkoispään koeoja C, ruudut: 126/520-24, kuvattu kaakosta

- 29451 Koeoja C, ruudut: 126/520-24, kaivettu 25-30 cm, kuvattu kaakosta
- 29452 Koeoja C, ruudut: 126/520-24, kaivettu 25-30 cm, kuvattu luoteesta
- 29453 Koeoja C, ruudut: 126/520-24, kuvassa ruudut 126/520-21, kaivettu 25-30 cm, kuvattu pohjoisesta,
- 29454 Koeojan C, ruudut: 126/520-24, kuvassa ruudut 126-27/520-21, kaivettu 25-30 cm, kuvattu etelästä
- 29455 Koeruutu 127/495-96, kaivettu 25-30 cm, kuvattu luoteesta
- 29456 Koeruutu 127/495, kaivettu 25-30 cm, kuvattu koillisesta
- 29457 Koekuoppa 90/515, kaivettu noin 20 cm, kuvattu lounaasta
- 29458 Koekuoppa 100/509, kaivettu 25-30 cm, kuvattu lännestä
- 29459 Koekuoppa 100/509, kaivettu noin 35 cm, kuvattu idästä
- 29460 Koekuoppa 127/520, kaivettu noin 25 cm, kuvattu koillisesta
- 29461 Koekuoppa 117/510, kaivettu noin 80 cm, koekuopan lounaisprofiili, kuvattu koillisesta
- 29462 Koekuopan 117/510 luoteisprofiili, kuvattu kaakosta
- 29463 Koeruudun 133/511-13 koillisprofiili, ruudussa 511, linjalla 134, kaivettu 40 cm, kuvattu lounaasta
- 29464 Koeojasta A, itäprofiili, linjalta 501, ruudusta 129-30, kuvattu lännestä
- 29465 Koeojasta A, linjalta 501 profiili, ruudut 106-07, kuvattu luoteesta
- 29466 Koekuopasta 127/520, koillisprofiili, kuvattu lounaasta
- 29467 Koeojan A, laajennus 2, ruudut: 100-101/499-501, kaivettu 35 cm, kuvattu lounaasta
- 29468 Koeojan A laajennus 1, ruudut: 109-114/499-500, II kivekerros, kuvattu pohjoisesta
- 29469 Koeoja A, laajennus 1, ruutu 108/500, profiililinjan 501 vierestä palanutta ja palamatonta savea - konstruktio, kuvattu lännestä
- 29470 Koeojan A laajennus 1, ruudut: 111-119/499-500, kaivettu , kuvattu lännestä
- 29471 Koeojan A, ruudut: 111-119/499-500, taustalla kiveys, kaivettu noin , kuvattu koillisesta
- 29472 Koeojan A ruudut: 114-117/500, kaivettu noin , kuvattu koillisesta
- 29473 Koeojan A ruudut: 126-136/500, kaivettu noin , kuvattu lounaasta
- 29474 Koeojan A ruutu: 136/500, kaivettu noin 30 cm, kuvattu luoteesta
- 33680 Maisemakuva Kappelniityn kaakkoisosan peltoaukealle kohti Anivehmaanmäkeä, taustalla Yläneenjoki, kuvattu lännestä
- 33681 Maisemakuva Kappelniitym alapuoliselta pellolta kuvattuna, kaakosta
- 33682 Maisemakuva, Kappelniityn kaakkoisosan peltoaukealta, kuvattu lounaasta koilliseen
- 33683 Maisemakuva, Kappelniityn kaakkoisosan peltoterassialuetta, kuvattu lounaasta
- 33684 Maisemakuva, Kappelniityn peltoterassialuetta kaakkoisosassa, taustalla Aaltosen talo, kuvattu lounaasta
- 33685 Kappelniityn kaakkoisosassa peltoterassialuetta, oikealla Aaltosen talo, keskellä vuoden 1992 pitkä koeoja A, kuvattu etelästä
- 33686 Kappelniityn lähdekaivo, taustalla peltoalue, kuvattu luoteesta
- 33687 Kappelniityn keskiosaa, kuvattu lähdekaivolta koilli-

- seen
- 33688 Koeojan D viereiseen sadevesiojaan Aaltosen tontin rajalla kaivetaan profiilia, kuvattu koillisesta
- 33689 Koeojan D viereisen vesiojan lounaisprofiili, kuvattu koillisesta
- 33690 Koeojan D kaakkoisprofiili, kuvattu lännestä
- 33691 koeoja D:n viereisen vesiojan profiili peitettynä, kuvattu lännestä
- Koekuoppa 97/429, kaivettu noin 20 cm, kuvattu kaakosta

17. NÄYTELUETTELOT

17.1. Hiilinäytteet

1. Makrofossiilinäytteestä 6 löydetty *Triticum compactum* ajoitettu Upsalassa, Ua - 3006, 1170+-100
2. Koeojan A kiveyksen laidalla olleesta savikonstruktiosta hiiltä; $x = 109,90$, $y = 500,85$, $pl = 267$, $kp\ 1 = 59,41$ m mpy, koneen lukema 121 analysoitu Helsingin yliopiston ajoituslaboratoriossa, Hel-3305, 730+-100
3. Koeojan A, laajennus 2, maakiven viereinen tulenpito-paikka, ruutu 101/500, näytteen koordinaatit: $x = 101,08$, $y = 500,35$, $pl = 383$, $kp\ 1 = 59,41$ m mpy, koneen lukema 121 ei analysoitu

17.2. Makrofossiilinäytteet

- 1.(92) kyntöjäljelmästä ruudussa 128/500, jäljen koordinaatit: $x = 128,55$, $y = 500,30$, $pl = 110$, $kp\ 1 = 59,41$ m mpy, koneen lukema 121, kaivettu noin 25 cm 1992
- 2.(92) kyntöjäljelmästä ruudussa 129/500, jäljen koordinaatit: $x = 129,75$, $y = 500,80$, $pl = 097$, $kp\ 1 = 59,41$ m mpy, koneen lukema 121, kaivettu noin 25 cm 1992
- 3.(92) kyntöjäljelmästä ruudussa 133/511-512, jäljen koordinaatit: $x = 133,75$, $y = 512$, $pl = 244$, $kp\ II = 60,42$ m mpy, koneen lukema 208, kaivettu noin 30 cm, 1 l, 1992
- 4.(92) kyntöjäljelmästä ruudussa 133/512-513, jäljen koordinaatit: $x = 133,45$, $y = 512,80$, $pl = 252$, $kp\ II = 60,42$ m mpy, koneen lukema 208, kaivettu noin 33 cm, 1992
- 5.(92) kyntöjäljelmästä, kiveyksen alla, ruudusta 111/500, jäljen koordinaatit: $x = 111,15$, $y = 500,75$, $pl = 278$, $kp\ 1 = 59,41$ m mpy, koneen lukema 121, kaivettu noin 40-45 cm, 1992

- 6.(92) kyntöjäljelmästä ruudussa 112/499, jäljen koordinaatit: $x = 112,5$, $y = 499,50$, $pl = 274$, $kp 1 = 59,41$ m mpy, koneen lukema 121, kaivettu noin 40-45 cm, 1992
- 1.(93) a. fosfaattinäytekuopasta 64/520, nro 64, savikerroksen alta, mustasta maasta, noin 60-70 cm, 2 l, 25.5.1993
- 2.(93) b. fosfaattinäytekuopasta 64/520, nro 64, savikerroksen alta, mustasta maasta, noin 60-70 cm, 1 l, 25.5.1993
- 3.(93) kyntöjäljelmästä ruudussa 127/495-496, jäljen koordinaatit: $x = 127,56/496$, $pl = 116$, $kp 1 = 59,41$ m mpy, koneen lukema 115, kaivettu noin 30 cm, 1 l, 26.5.1993
- 4.(93) kyntöjäljelmästä ruudussa 127/495, jäljen koordinaatit: $x = 127/50$, $y = 495,75$, $pl = 125$, $kp 1 = 59,41$ m mpy, koneen lukema 115, kaivettu noin 30 cm, 1 l, 26.5.1993
- 5.(93) kyntöjäljelmästä koeojan C ruudussa 127/520, jäljen koordinaatit: $x = 127,50$, $y = 520,30$, $pl = 278$, $kp II = 60,42$ m mpy, koneen lukema 209, kaivettu noin 30 cm, 1 l, 27.5.1993
- 6.(93) kyntöjäljelmästä koeojan C ruudusta 126/521-22, jäljen koordinaatit $x = 126,5$, $y = 521,5$, $pl = 278$, $kp II = 60,42$ m mpy, koneen lukema 209, kaivettu noin 30 cm, 1 l, 27.5.1993
- 7.(93) sama kuin ed., toinen pussi
- 8.(93) kynnösäljelmästä koeojan C ruudusta 126/524, jäljen koordinaatit: $x = 126,30$, $y = 524,30$, $pl = 265$, $kp II = 60,42$ m mpy, koneen lukema 209, kaivettu noin 30 cm, 1 l, 27.5.1993
- 9.(93) koekuopasta 117/510 syvyydeltä 50-60 cm, 1 l, 27.5.1993, punertavasta kulttuurimaasta
- 10.(93) c.fosfaattinäytekuopasta 67/520 savikerroksen alta mustasta maasta, 60-70 cm:n syvyydeltä, 0,5 l, 25.5.1993
11. koekuopasta 97/429, paalukulmasta, $pl = 206$, $kp 2 = 58,32$ m mpy, koneen lukema 069, läikkä, jossa tummaa multaa, joka hiekansekaista, seassa nokea ja hiiltä; 1,5 l, kaivettu noin 20-30 cm, kyntöjälkikerros, 19.5.1994
12. koekuopasta 97/429, paalukulmasta 98/429, $pl = 060$, $kp 2 = 58,32$ m mpy, koneen lukema 206, läikkä, jossa tummaa multaa, joka hiekansekaista, seassa hiiltä, 1,5 l, kaivettu noin 20-30 cm, kyntöjälkikerros, 19.5.1994

18. KARTTALUETTELO

sivu

- 49 yleiskartta, 1:1000, A2
tasokartat:
- 50 tasokartta, koeojan A laajennus 1, kivikerrokset 1 ja 2, 1:25, A3
- 51 tasokartta, koeojan A laajennus 1, kivikerrokset 3 ja 4, 1:25, A3
- 52 tasokartta, koeojan A laajennus 1, tasot 1 ja 2 kiveyksen alla, 1:25, A3
- 53 tasokartta, koeojan A ruudut 114-120/500, tasot 30 cm, 40 cm ja 45 cm, 1:25, A3
- 54 tasokartta, koeoja A, ruudut: 126-138/500, 25 cm ja 30 cm, 1:25, A3
- 55 tasokartta, koeojan A ruudut 100-106/500 sekä laajennus 2, tasot 20 ja 30 cm, 1:25, A3
- 56 tasokartta, koeojan A laajennus 2, tasot 35 cm ja pohjataso, 1:25, A4
- 57 tasokartta, koeruutu 133/511-513, tasot 30 ja 33 cm, 1:25, A4
- 58 tasokartta, koeoja C, taso n. 25-30 cm, 1:25, A4
- 59 tasokartta, koekuopat 100/509, 127/510 sekä koeruutu 127/495-496, taso n. 25-30 cm, 1:25, A4
- 60 tasokartta, koekuopat 97/430, 147/520, taso 20-30 cm, 1:25, A4
vaaituskartat:
- 61 vaaituskartta, peitekartta, koeojan A laajennus 1, kivikerrokset 1 ja 2, 1:25, A3
- 62 vaaituskartta, peitekartta, koeojan A laajennus 1, kivikerrokset 3 ja 4, 1:25, A3
- 63 vaaituskartta, peitekartta, koeojan A laajennus 1, tasot 1 ja 2 kiveyksen alla, 1:25, A3
- 64 vaaituskartta, koeojan A ruudut 100-106/500 sekä laajennus 2, tasot 20 ja 30 cm, 1:25, A3
- 65 vaaituskartta, koeoja A, ruudut 114-138/500, tasot 25,30,40 ja 45 cm, 1:50, A3
- 66 vaaituskartta, peitekartta, koeojan A laajennus 2, tasot 35 cm ja pohjataso, 1:25, A4
- 67 vaaituskartta, peitekartta, koeruutu 133/511-513, tasot 30 ja 31-35 cm, 1:25, A4
- 68 vaaituskartta, peitekartta tasokarttaan, koekuopat 100/509, 127/510 sekä koeruutu 127/495-496, 1:25, A4
- 69 vaaituskartta, koeojat A ja B sekä koeruutu, pinta- ja pohjavaaitukset, 1:100, A4
- 70 profiilikartta, koeojan A linjalta 501, ruuduista 107-121, 1:25, A3
- 71 profiilikartta, linja pisteiden 138/535 ja 133/530 välillä, pohjoisesta katsottuna, 1:25, A4
- 72 koeojissa havaitut peltojäljet 1992, 1:100, A4
- 73 löytökartta, 1:1000, A3

19. KIRJALLISUUSLUETTELO

- Eronen, Matti, Heikkinen, Olavi, Tikkanen, Matti 1982
Holocene development and present hydrology of Lake Pyhäjärvi in Satakunta, southwestern Finland. *Fennia* 160:2.
- Gustafsson, Alfred 1937
Maakuntajaot ja kylämuodostumat Satakunnassa keskiajalla ja uuden ajan alussa. Ylipainos aikakauskirjasta *Maanmittaus*, N:o 2-3. Helsinki.
- Haavio, Martti 1948
Piispa Henrik ja Lalli. Piispa Henrikin surmavirren historiaa. Porvoo.
- Harling-Kranck, Gunilla 1990
Namn på åkrar, ängar och hagar. *Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland*. Nr 565. Helsingfors.
- Leinberg, K.G. 1906
Finlands territoriala församlingars namn, ålder, utbildning och utgrening. Andra reviderade och tillökta upplagan. *Finska kyrkohistoriska samfundets handlingar*. Helsingfors.
- Oja, Aulis 1955
Keskiaikaisen Etelä-Suomen asutus ja aluejaot. *Historiallisia tutkimuksia XLIV*. Helsinki.
- Salminen, Tapio 1993
Huovintie Satakunnassa. Oripään ja Ulvilan välisen keskiaikaisen maantien linjaus ja sen muutokset uudella ajalla. *Tiemuseon raportteja 4/1993*. Sarja A:210. Satakuntaliitto. Tielaitos. Pori.
- Suominen, Tauno 1979
Pyhän Henrikin tie. Pyhän Henrikin tien toimikunta.
- Suvanto, Seppo 1972
Satakunan ja Hämeen keskiaikainen rajalaitos. Tampereen yliopisto, historian laitos, monistesarja B, Suomen historia, n:o 3.
- Säihke, Irja 1963
Varsinais-Suomen maanviljelys ja karjanhoito 1500-luvulla.
- Rinne, Toivo 1963
Varsinais-Suomen historia V, 5-6. Turku
Varsinais-Suomen talonpoikaiskauppa, kalastus ja teolliset elinkeinot 1500-luvulla.
- Tollin, Clas 1991
Varsinais-Suomen historia V, 5-6. Turku
Ättebackar och ödegården. De äldre lantmäterikartorna i kulturmiljövärdens. *Riksantikvarieämbetet*. Uppsala.
- Viertola, Juhani 1974
Yleiset tiet Ruotsinvallan aikana. Kirjassa: Suomen teiden historia I. Pakanuuden ajalta Suomen itsenäistymiseen. Tie- ja vesirakennushallitus. Suomen tieyhdistys. Helsinki.
- Vikkula, Anne, Sirkka-Liisa Seppälä, Terttu Lempiäinen 1994
The ancient field of Rapola. *Fennoscandia archaeologica XI*.
- Voionmaa, Väinö 1912
Suomalaisia keskiajan tutkimuksia. Porvoo.
- Ylönen, Aulikki 1969
Pöytyän, Yläneen ja Oripään historia.

YLÄNE KAPPELNIITTY
P. KANKKUNEN 1994

F. 102625-26, 102628-27

Panoramakuva. Maisemakuva Kappelniitteen, oikealla metsäsaareke, jossa ollut makasiini, kuvattu alapuoliselta pellolta etelästä

F. 96793-99 Vanhakartano ja Kappelniitty (oikealla), välissä näkyy Yläneen kk, kuvattu jokivarresta, lounaasta

F. 96793-99 samaa kuin ed., vas. kirkonkylän, Kappelniitty

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. KANKKUNEN 1993

F. 96788-89: Kappelniitty, vas. Vanhankartanon tie, kuvattu lounaasta

F. 96787: Yläneenjokivarssi + Vanhankartanon rakennuksia kuvattu Kappelniitystä koillisesta

F. 96792: Yläneen joki laaksoa, kuvattu Kappelniitystä, pohjoisesta, edessä olevan pylivän takana (noin) joen toisella puolella Anivehmaarmäki

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. KANKKUNEN 1996

F. 102616-17 Panoraama. Maisemakuva peltoerussialle, kuvattu lounasta

F. 102641-44 Panoraama. Maisemakuva peltoerussialle, kuvattu lounasta

F. 102637-38

Maisemakuva
Kappelniityn
keski-osa
kuvattu
lännestä

F. 102634

Kappelniityn keskiosan
lähtekairo, taustalla
peltoalue,
kuvattu pohjoisesta

F. 102635-36

Kappelniityn
loteispääty,
vas. kartanoon
vievä tie
kuvattu
lounaasta

YLÄNE KAPPELNIITTY
P. KANKKUNEN 1992

F. 92098 Yleiskuva kaivausalueelle, alueen
itäosaa, avattu a koerwtu 133/511-513
kuvattu lännestä

F. 92109
Koerwtu 133/511-513
kaivettu noin 35 cm
kuvattu kaakosta

F. 92097

Yleiskuva kaivausalueen koillisesta osasta.
Vasemmalla taustalla kalliokehä,
näkyvissä koojan B paalutusta.
Kuvattu lännestä.

F. 92108

Kooja B, ruudut 146-152/516-517
kaivettu noin 30 cm
kuvattu lounaasta

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. KANKKUNEN 1992

F. Kocojan A lounaispääty, ruudut
92083 100-107/500, kaivettu noin 20cm
kuvattu lounaasta

F. Kocoja A, lounaispääty, ruudut
92114 100-105/500, kaivettu noin 30cm
kuvattu lounaasta

F. Kocoja A, lounaispääty, ruudut 100-102/499-500
92110 kaivettu noin 40cm
kuvattu lounaasta

F. Kocoja A, lounaispääty, ruudut : 100-102/
92101 499-501, kaivettu noin 55cm
kuvattu lounaasta

YLÄNE KAPPELNIITTY

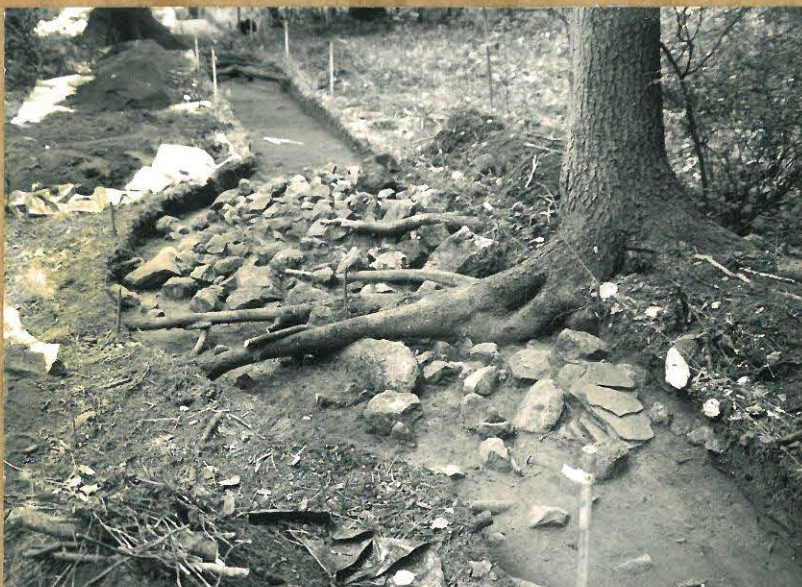
P. KANKKUNEN 1992

40

F. 92/20

Kiveys koejassa A, ruodot 499-500/
kiveyksen piista 108-113
kuvattu lännestä

F. 92/19

Samaa kuin ed.

F. 92/21

Kote edellä, mutta
kuvattuna pohjois-koillisesta
tavarstalla koeajan päädyssä
näkyvillä tulenkäsittelyluoppa

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. KANKKUNEN 1992

F. 92091

Kivetyksen pohjää, 2. kaivaustaso
Kivetyksen alla, kuvattu lännestä

F. 92095

Kivetyksen pohjää, 1.
kaivaustaso Kivetyksen
alla, kuvattu län-
nestä, taustalla hei-
kosti eroittuvia kynnos-
jälkiä koeajassa

F. 92087

Kivetyksen pohjää, 1. kaivaustason
jälkeen hieman pihdistetty 1. ja 2.
välillä, kuvattu lännestä

F. 92088

Kooja A, kiveys, pohjataso
 kaivettu noin 40 cm
 ruutu III/499
 nokitaikkä
 kuvattu lounasta

F. 92090

Kooja A, ruutu 108/500
 profiili linja 501, sen vieressä
 palaneesta ja palamattomasta
 savesta tehty konstruktiio, myös
 pieniä kiviä, naulan kohdalla
 närehtijän palamattomia han-
 paita
 kuvattu lännestä
 kaivettu noin 35 cm

F. 92086

Kooja A, ruutu 108/500
 em. savikonstruktiio ylempässä
 tasossa, kaivettu noin 30 cm
 kuvattu lännestä

92118

F. Koojia A, ruudut 114-120/500
kaivettu noin 30 cm
kuvattu lännestä

92104
F. Koojia A
ruudut
114-120/500
kaivettu
noin 40 cm
kuvattu
koillisesta

F. 92102 Koojia A, ruudut 114-120/500
kaivettu noin 45 cm
kuvattu koillisesta

F. 92103

Koojia A, ruutu 114
kaivettu noin 45 cm
kynnösjätkeä
kuvattu luoteesta

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. KANKKUNEN 1992

F. 92117: Koojia A, rvdut 100-118/500
kuvattu koillisesta

F. 92085: Koojia A
rvdut: 126-128/500
kaiettu n. 30cm
kuvattu koillisesta

F. 92107 Yleiskura kaivaussuhteesta
kuvattu lounaasta,
koojia A

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. KANKKUNEN 1992

F. 92084 Kocojan A mudut 126-131/500
kairottu noin 30 cm
kuvattu koillisesta

F. Työkuva. Oik. Saja Markula ja
92113 vas. piirt. Sarra Eskola

F. 92100
Projili: Kocojan A, mudusta
129/500, linjalta 501,
kuvattu lännestä

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. KANKKUNEN 1993

F. 96802: Koekuoppa 90/515
 kaivettu ~ 20cm
 kuvattu lounaasta

F. 96800: Koeruti 127/495-96
 kaivettu 25cm
 kuvattu luoteesta

F. Koekuoppa 127/570
 kaivettu ~ 25cm
 kuvattu koillisesta

F. 96804: Koekuoppa 127/570
 koillisprofiili, kuvattu
 lounaasta

F. 96807: Kocoja 126/520-24, taustalla Aaltojen torni, kuvattu lännestä

F. 96806: Kocoja 126/520-24 kaivettu 25-30m kuvattu kaakosta

F. 96808: Kocoja 126/520-24 kaivettu 25-30, kuvattu lanteesta

F. 96805: Kappelniityn itäkaakkoispään kocoja 126/520-24, kuvattu kaakosta kaivettu 25-30m

F.

F. 96810: Kocojan 126/520-24 ruudut: 126-27/520-21 kaivettu 25-30m kuvattu pohjoisesta

F. 102632-33 Koojia D kuvattu Anttosen ukkarakennuksesta päin,
-etelästä

F. 102623 Koojian Din viereisen sateojan profiiliä,
kuvattu - pohjoisesta

F. 102645 Työkuvaa. Koojian Din viereisen
sateojan profiiliä kaivetaan

F. 102631 Koojia D vielä avoinna, sateojan profiili
peitettyinä, kuvattu
länneestä, taustalla Anttosen talo
vasem. P. Kankkunen -94

YLÄNE KAPPELNIITTY
P. Kankkunen 1992-94

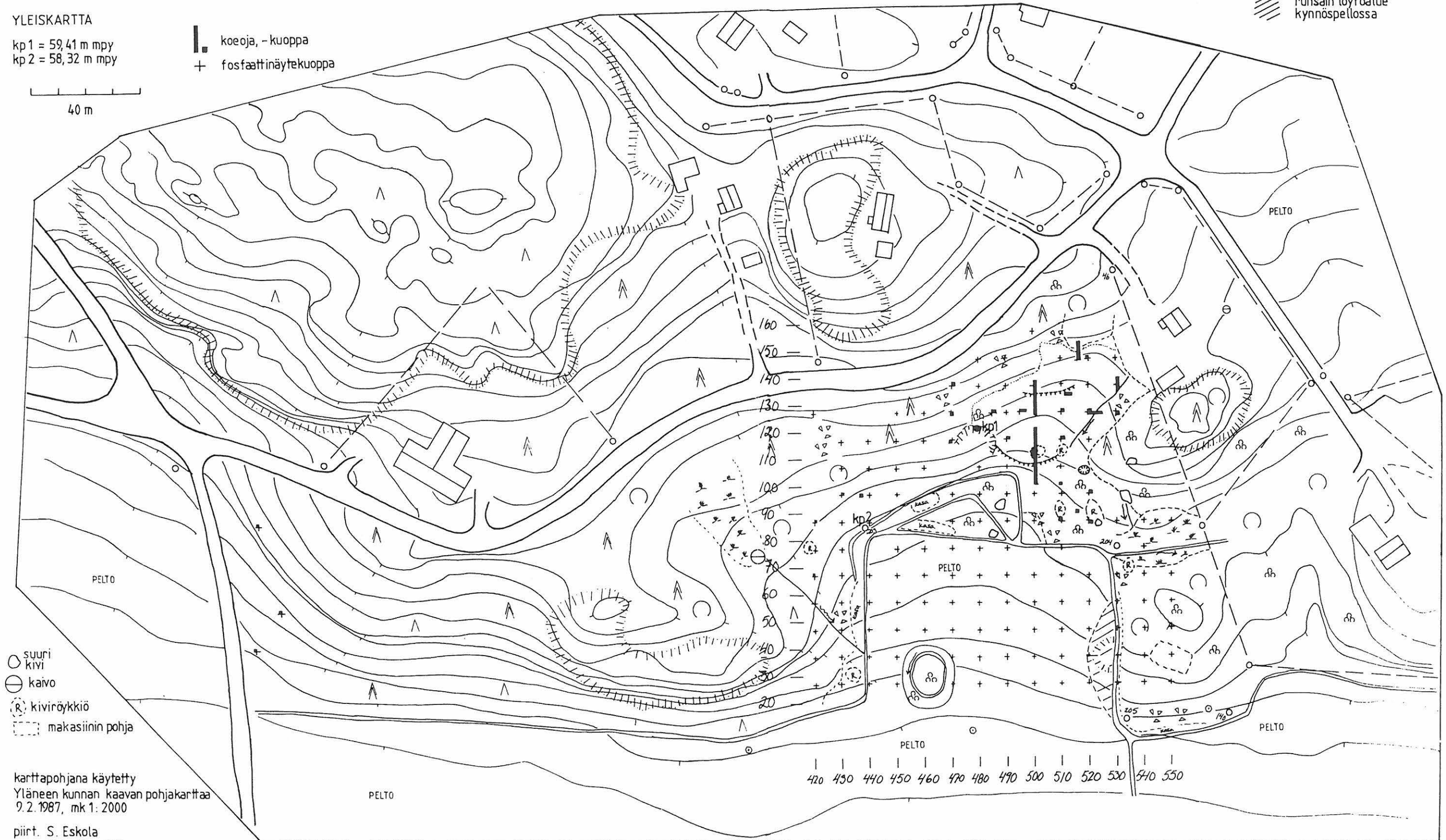
YLEISKARTTA

kp1 = 59,41 m mpy
kp2 = 58,32 m mpy

▬ koeoja, -kuoppa
+ fosfaattinäytekuoppa

40 m

TTTTT peltoterassin reuna
/// runsain löytöalue
kynnöspellossa

○ suuri kivi
○ kaivo
⊕ kiviröykkiö
▭ makasiinin pohja

karttapohjana käytetty
Yläneen kunnan kaavan pohjakarttaa
9.2.1987, mk 1: 2000

piirt. S. Eskola
S.-L. Seppälä
A. Korkala
P. Kankkunen

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

tasokartta
 koeaja ja laajennus (kiveys) 1
 ruudut 107-113/499-500
 1. ja 2. kivikerros

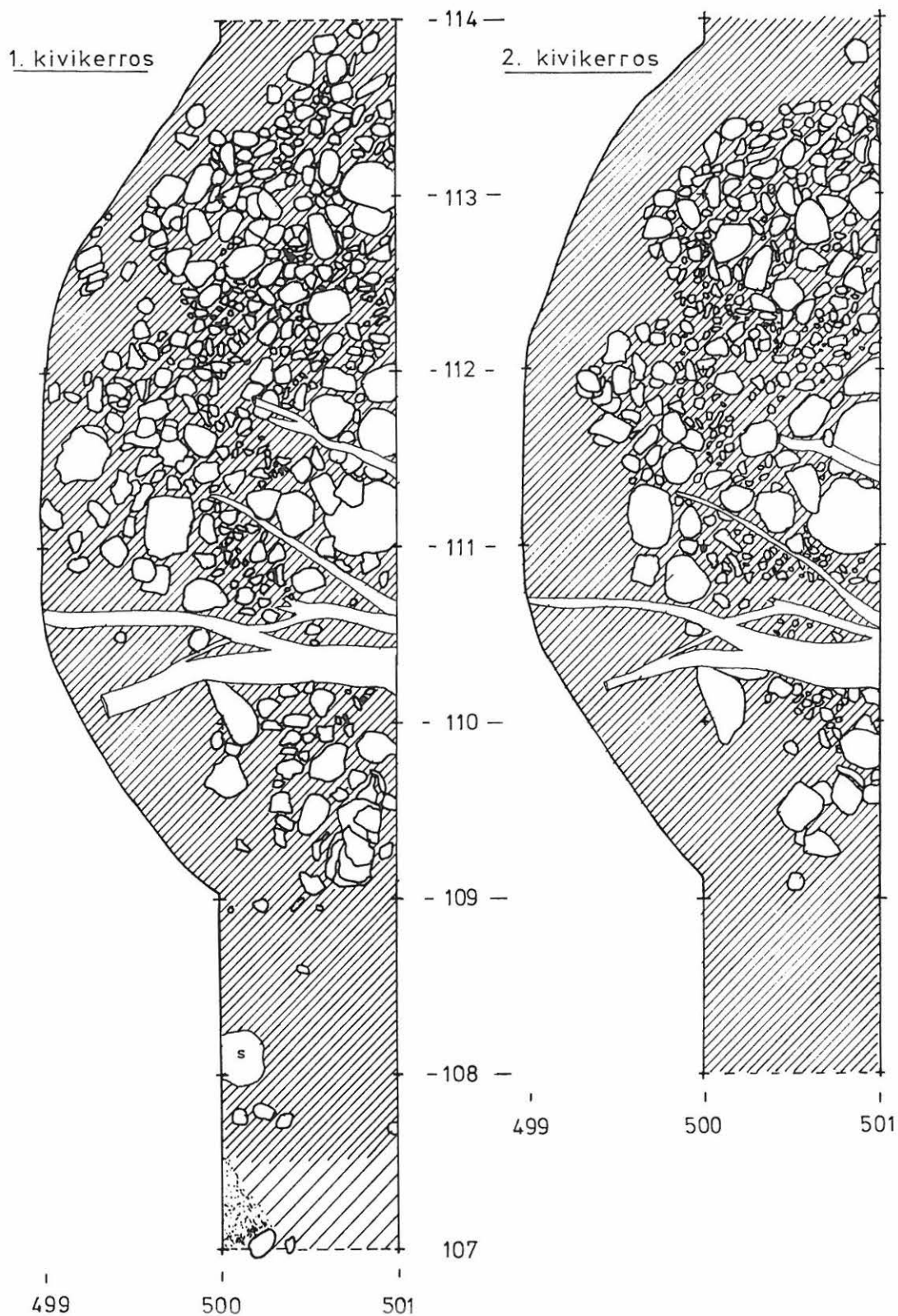

kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121

piirt. S. Eskola
 K. Katiskoski

- musta maa
- nokimaa ja hiili
- savi
- kivi
- juuri

neulapohjoinen

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

tasokartta
 koeaja laajennus (kiveys)1
 ruudut 107-113/499-500
 3. ja 4. kivikerros

1 m

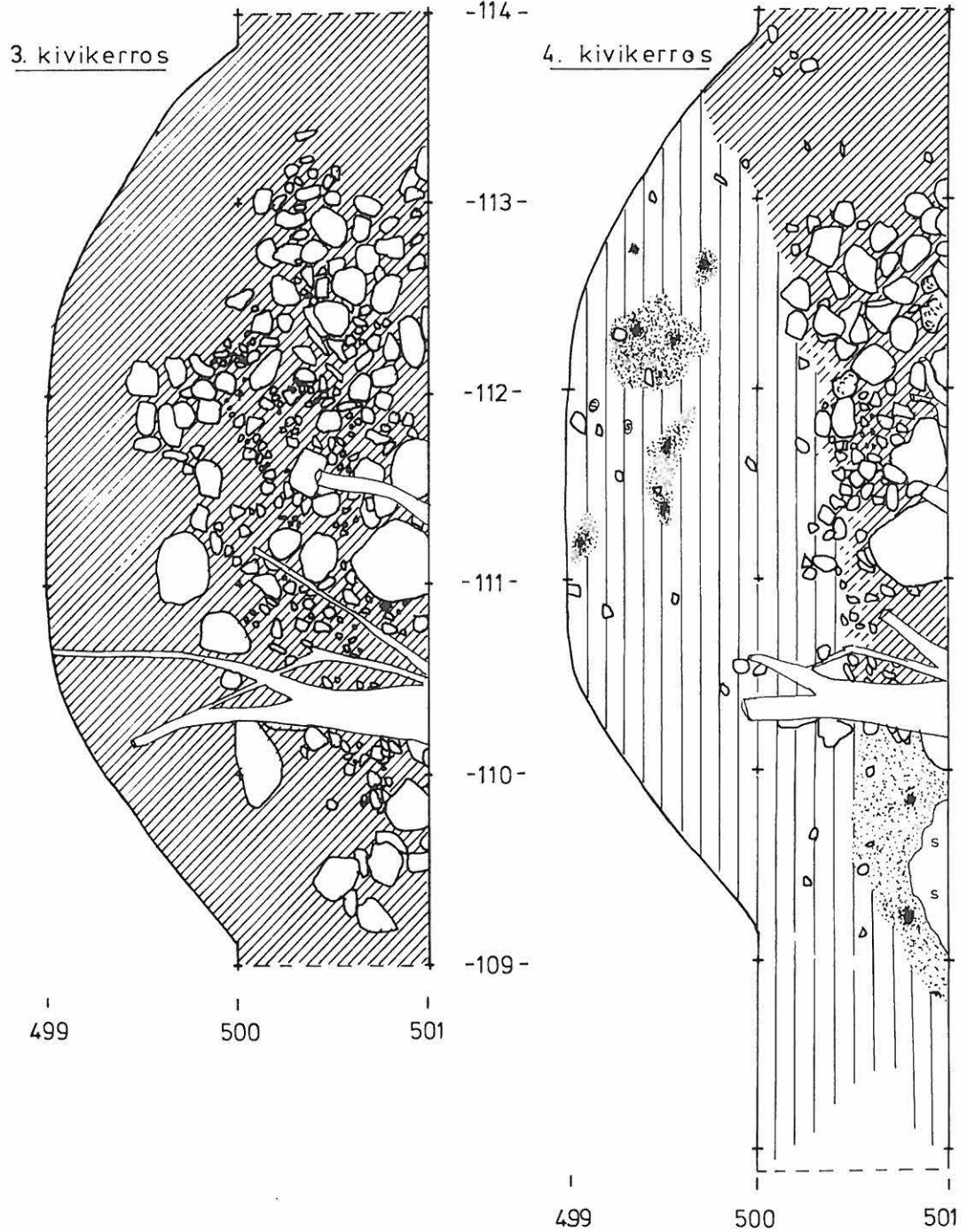
kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121

piirt. S. Eskola ja K. Katiskoski

- musta maa
- kulttuurimaa
- nokimaa ja hiili
- puhdas hiekka
- savi
- kivi

juuri

neulapohjoinen

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

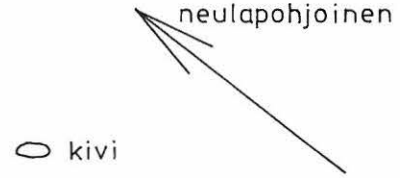
tasokartta
koeobjektin laajennus 1
ruudut
1-2 tasot kiveyksen alla

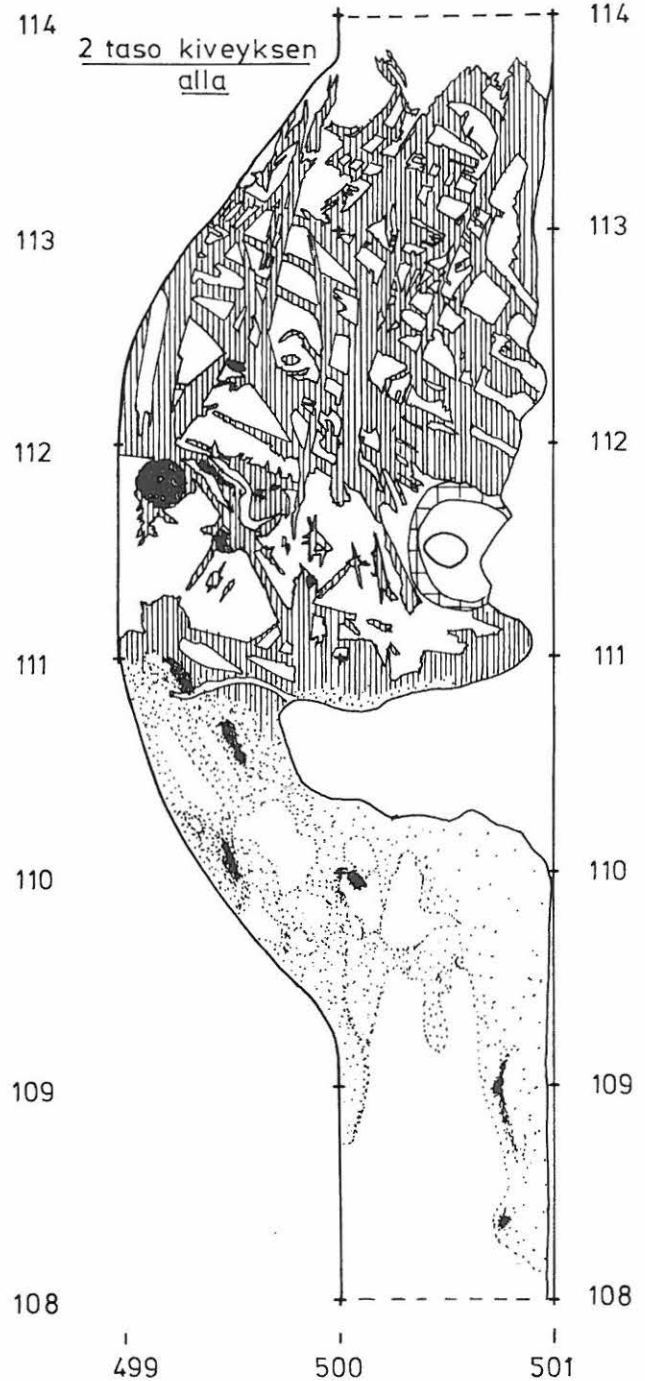
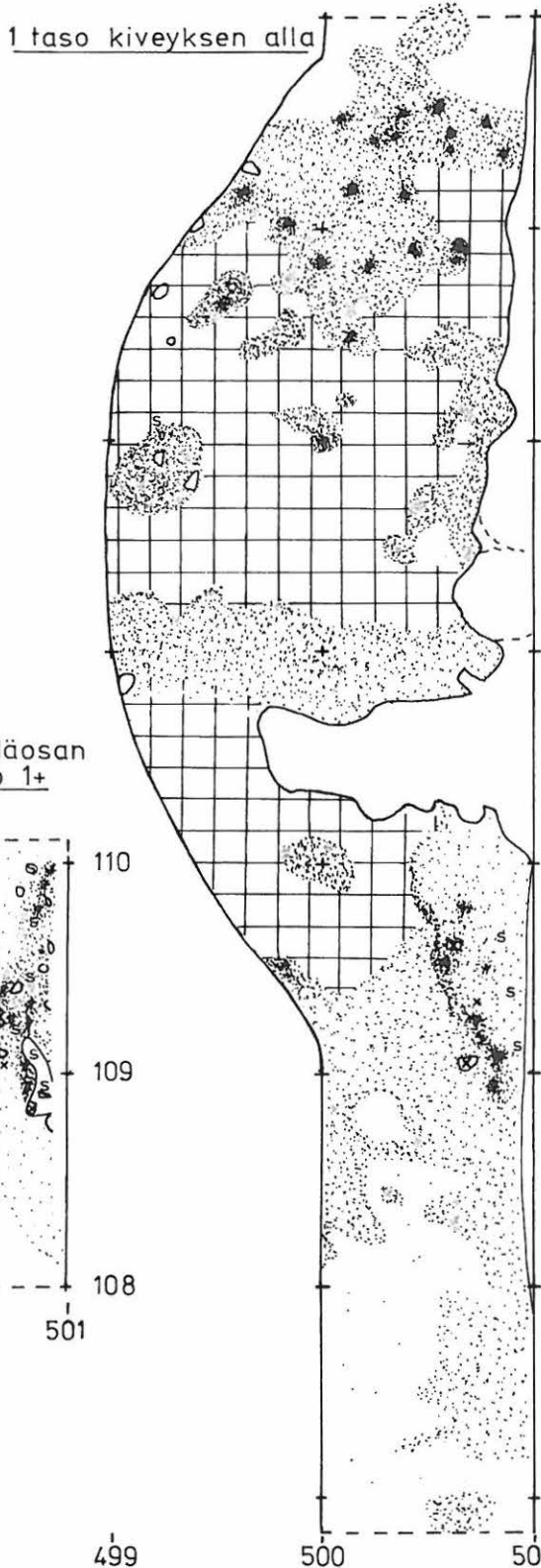
kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121

piirt. K. Katiskoski ja P. Kankkunen

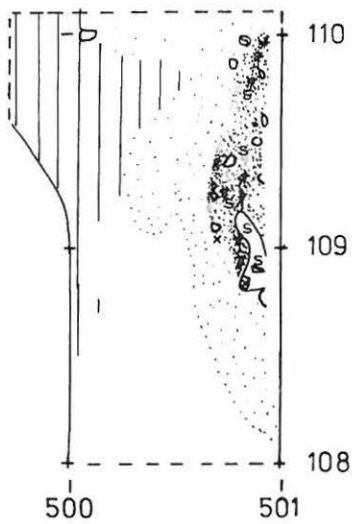
- kulttuurimaa
- palanut hiekka
- nokimaa ja hiili
- savi
- puhdas hiekka
- palanut savi

○ kivi

kiveyksen eteläosan savialue, taso 1+

YLÄNE KAPPELNIITTY

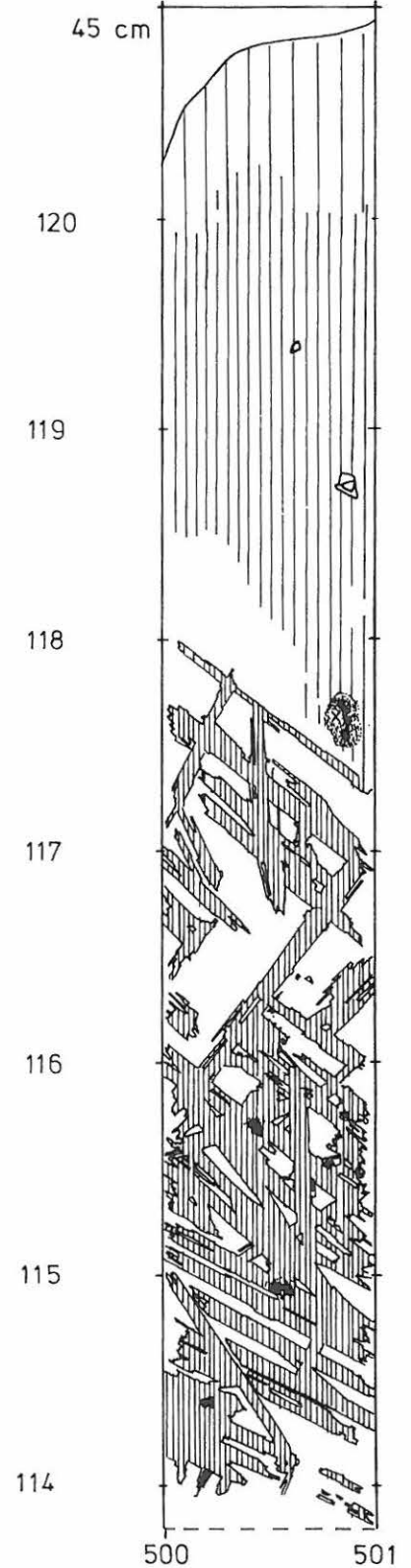
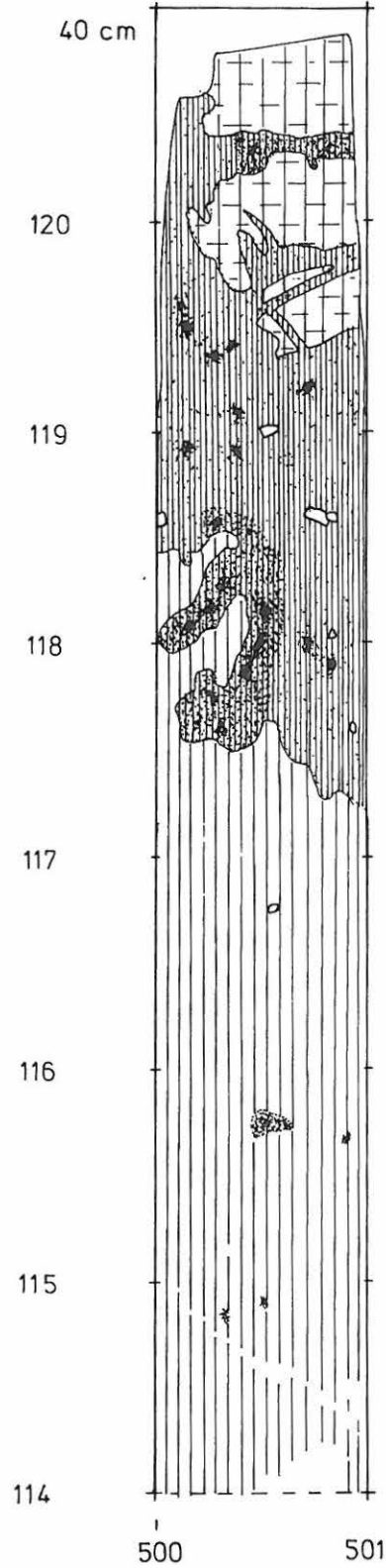
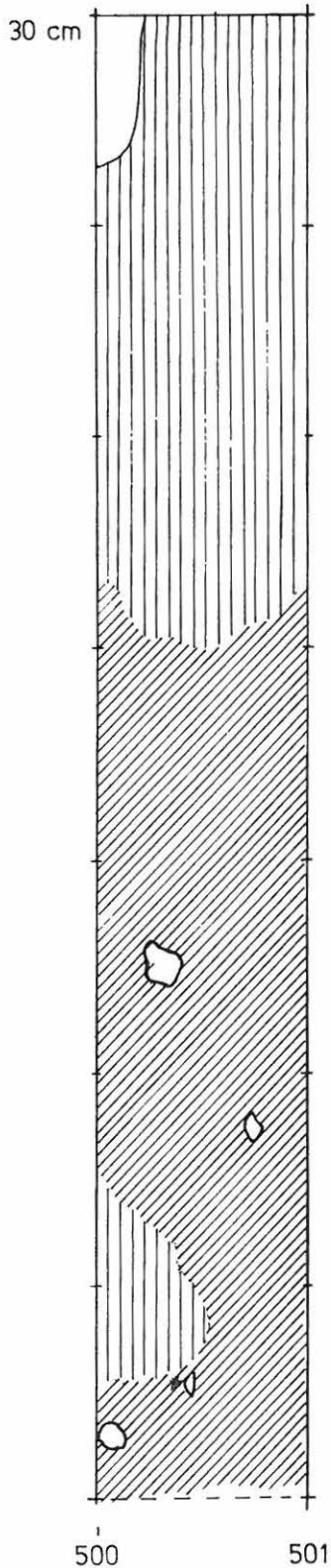
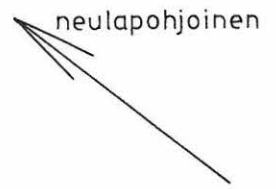
P. Kankkunen 1992

tasokartta
koeja A
ruudut 114-120/500
tasot 30, 40 ja 45 cm

kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121
piirt. S. Eskola, K. Katiskoski

- musta maa
- kulttuurimaa
- palanut hiekka
- nokimaa ja hiili
- puhdas hiekka
- palanut savi
- kivi

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

tasokartta
koeja A
ruudut 126-138/500
tasot 25 ja 30 cm

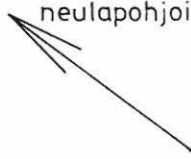
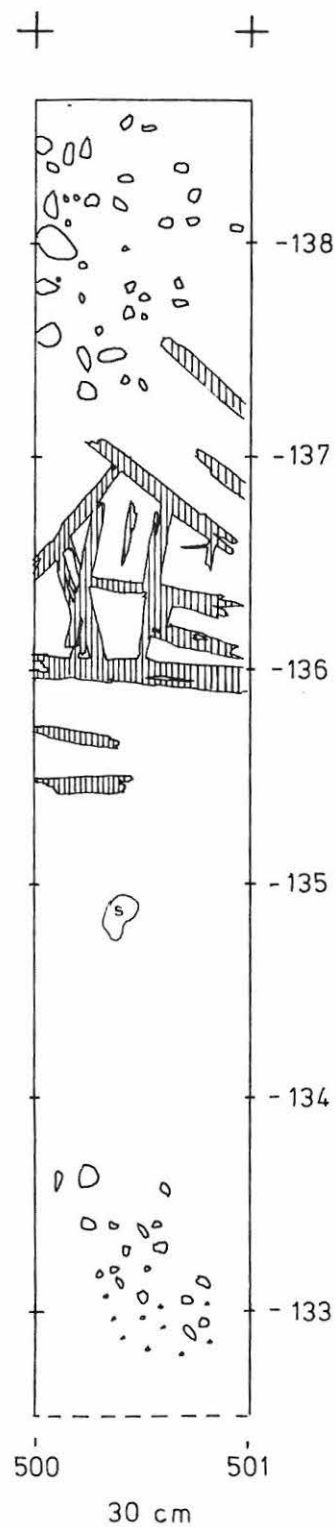
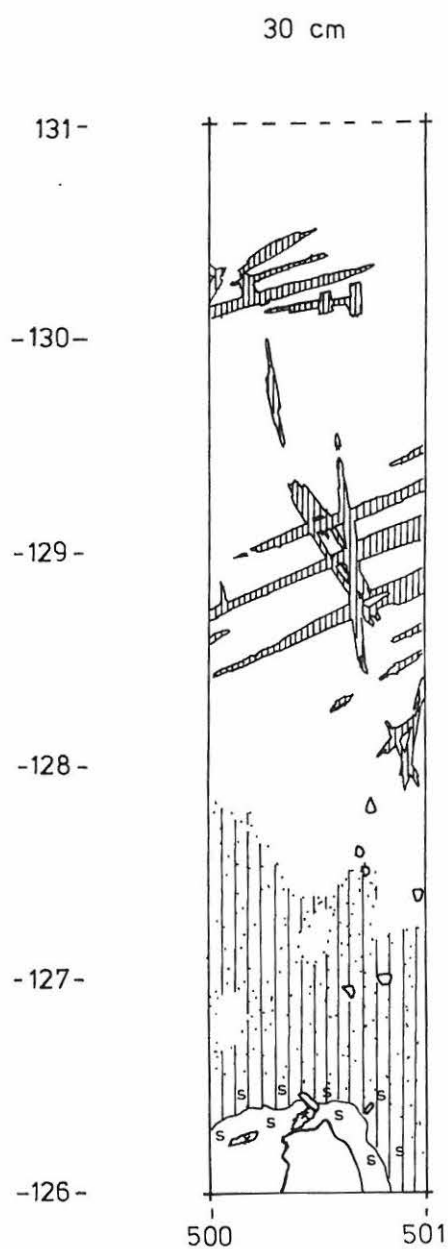
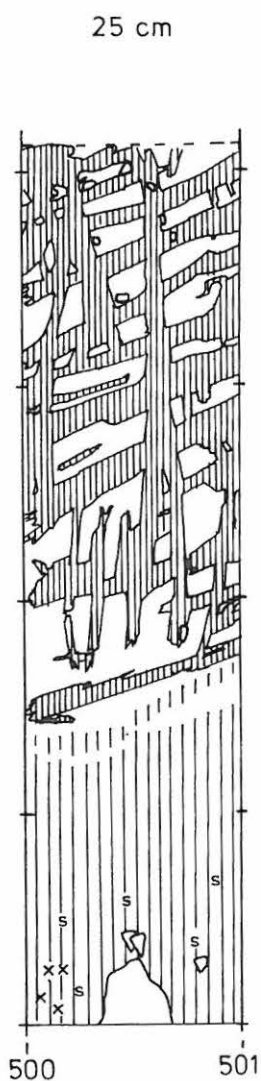

kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121

piirt. K. Katiskoski ja S. Eskola

- kulttuurimaa
- nokimaa
- savi
- puhdas hiekka
- palanut savi
- kivi

neulapohjoinen

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

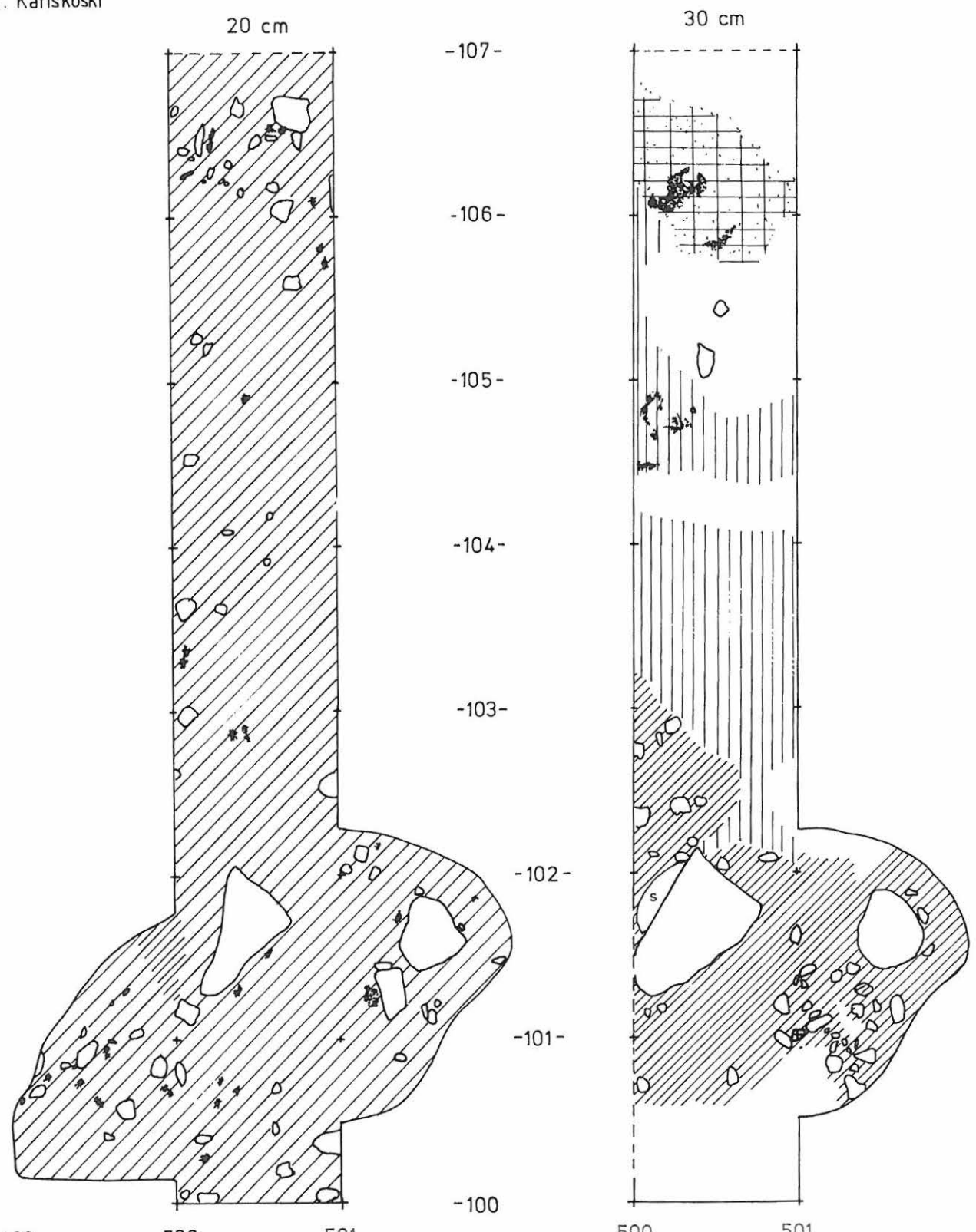
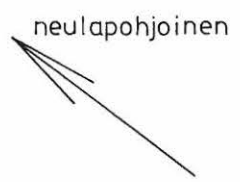
tasokartta
koeaja ja laajennus 2
ruudut 100-106/499-501
tasot 20 ja 30 cm

kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121

piirt. S. Eskola
K. Katiskoski

- musta/tummanharmaa maa
- kulttuurimaa
- palanut hiekka
- nokimaa ja hiili
- puhdas hiekka
- kivi

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

tasokartta

koeja A, laajennus 2

ruudut 100-102/499-501

tasot 35 cm ja pohjataso

mk 1:25

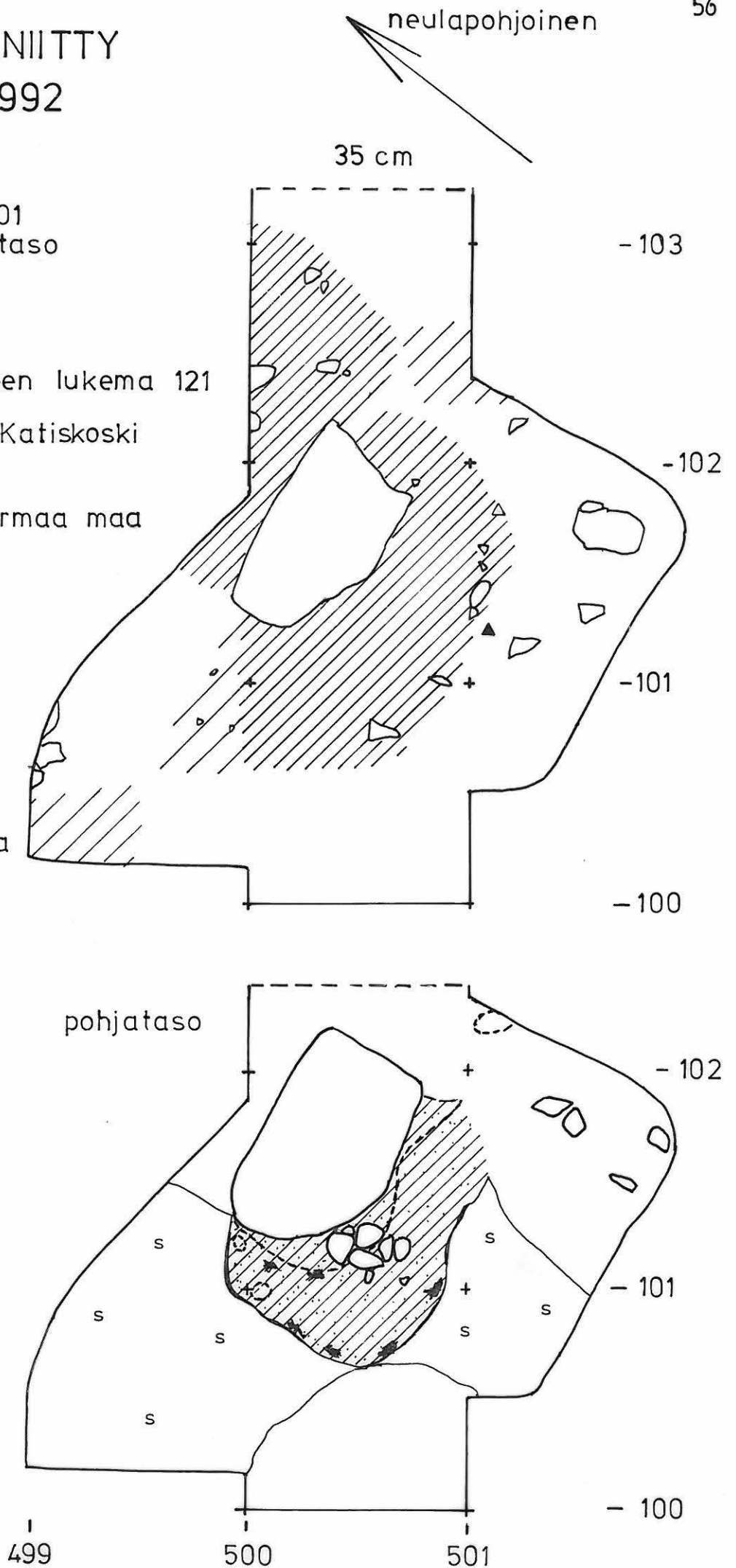

1 m

kp=59,41 m mpy., koneen lukema 121

piirt. S. Eskola ja K. Katiskoski

- musta/tummanharmaa maa
- nokimaa
- savi
- puhdas hiekka
- kvartsi
- kivi
- kivi pohjatasossa

YLÄNE KAPPELNIITTY

57

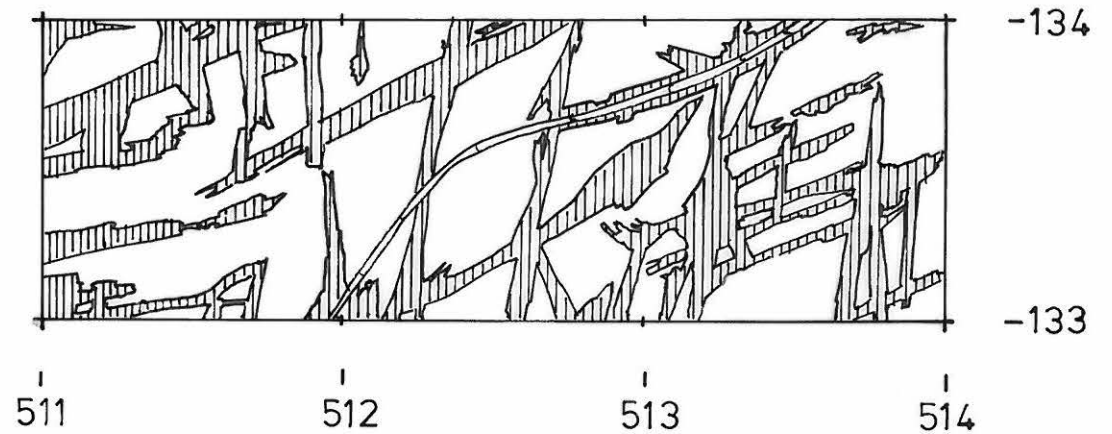
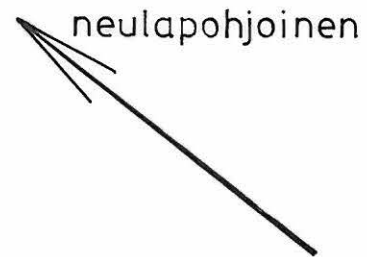
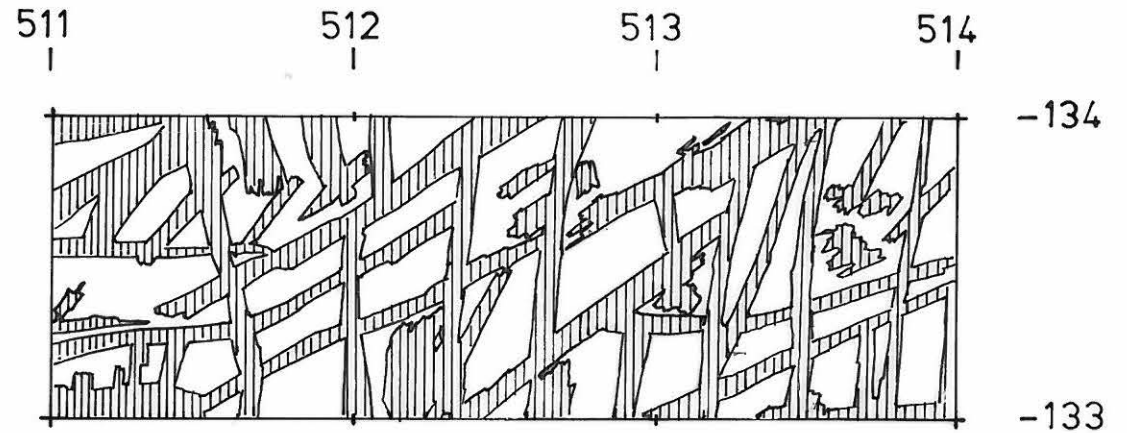
P. Kankkunen 1992

tasokartta
koeruutu
ruudut: 133/511-513
tasot: 30 ja 33 cm
mk 1:25

kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121
piirt. P. Kankkunen ja K. Katiskoski

- kulttuurimaa
- puhdas hiekka
- juuri

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1996

TASOKARTTA

koeoja C

ruudut: 126-127/520 - 524

taso n. 25-30 cm

kp1 = 59,41 m mpy, koneenlukema 115

1 m

piirt. A. Korkala
P. Kankkunen

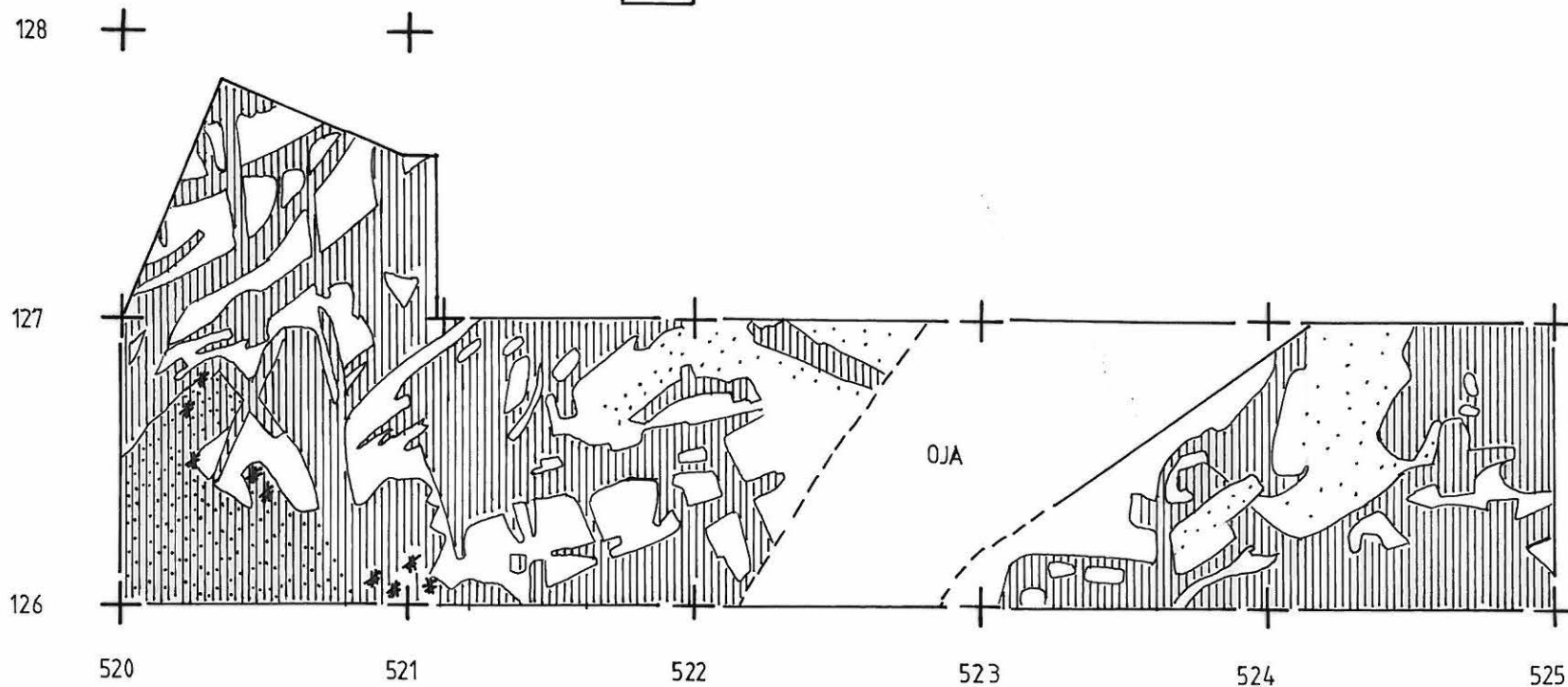
kulttuurimaa

nokimaa, hiili

puhdas hiekka

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1993

TASOKARTTA

koekuopat: 100/509, 127/510

koeruutu: 127/495-496

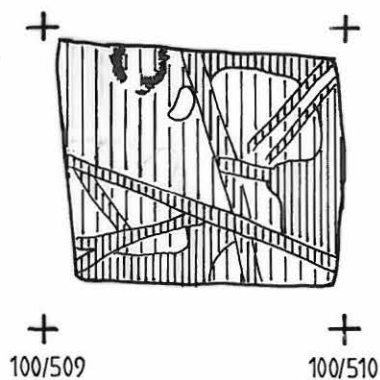
taso n. 25-30 cm

kp = 59,41 m mpy, koneenlukema 115

1 m

piirt. A. Korkala
P. Kankkunen

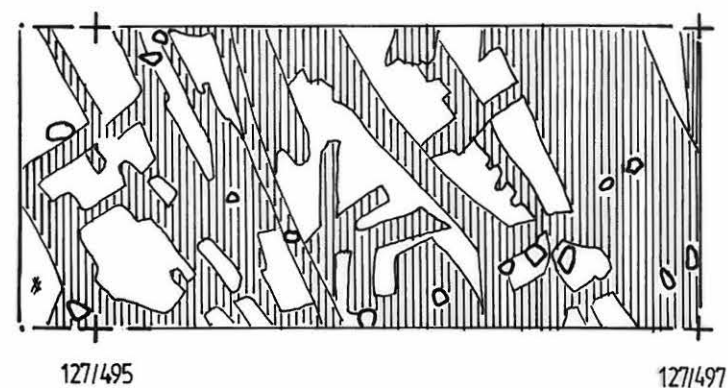
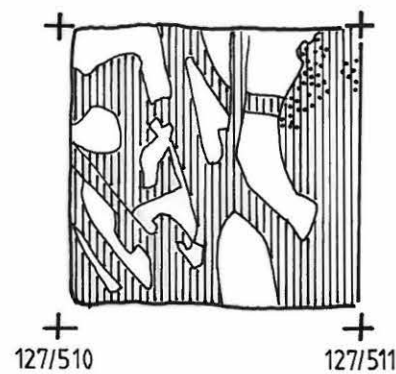

 kulttuurimaa

 nokimaa, noki

 puhdas hiekka

 kivi

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1994

TASOKARTTA

koekuopat 97/430, 147/520

aurausjälkitasot: 20 - 30 cm

kp 2 = 58,32 m mpy, koneen lukema 165

mk 1: 25

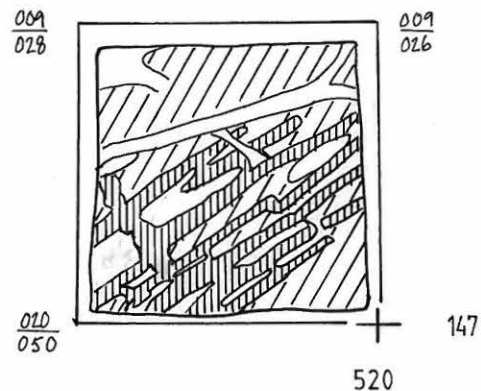
1 m

- kulttuurimaa aurasjäljissä
- vaalea kulttuurimaa
- hiili, noki
- juuri
- $\frac{009}{026}$ pinta- ja pohjavaaitusluku

piirt. P. Kankkunen
S.-L. Seppälä

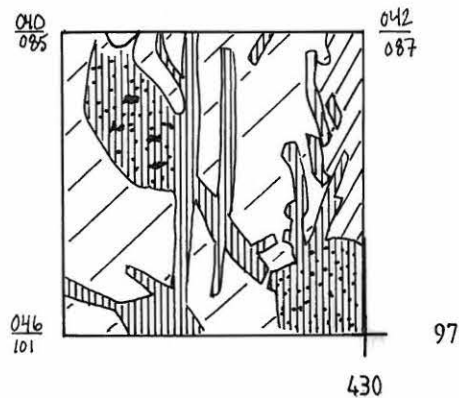
KOEKUOPPA 147/520

faso 25-30 cm

KOEKUOPPA 97/429

faso 20-25 cm

YLÄNE KAPPELNIITTY

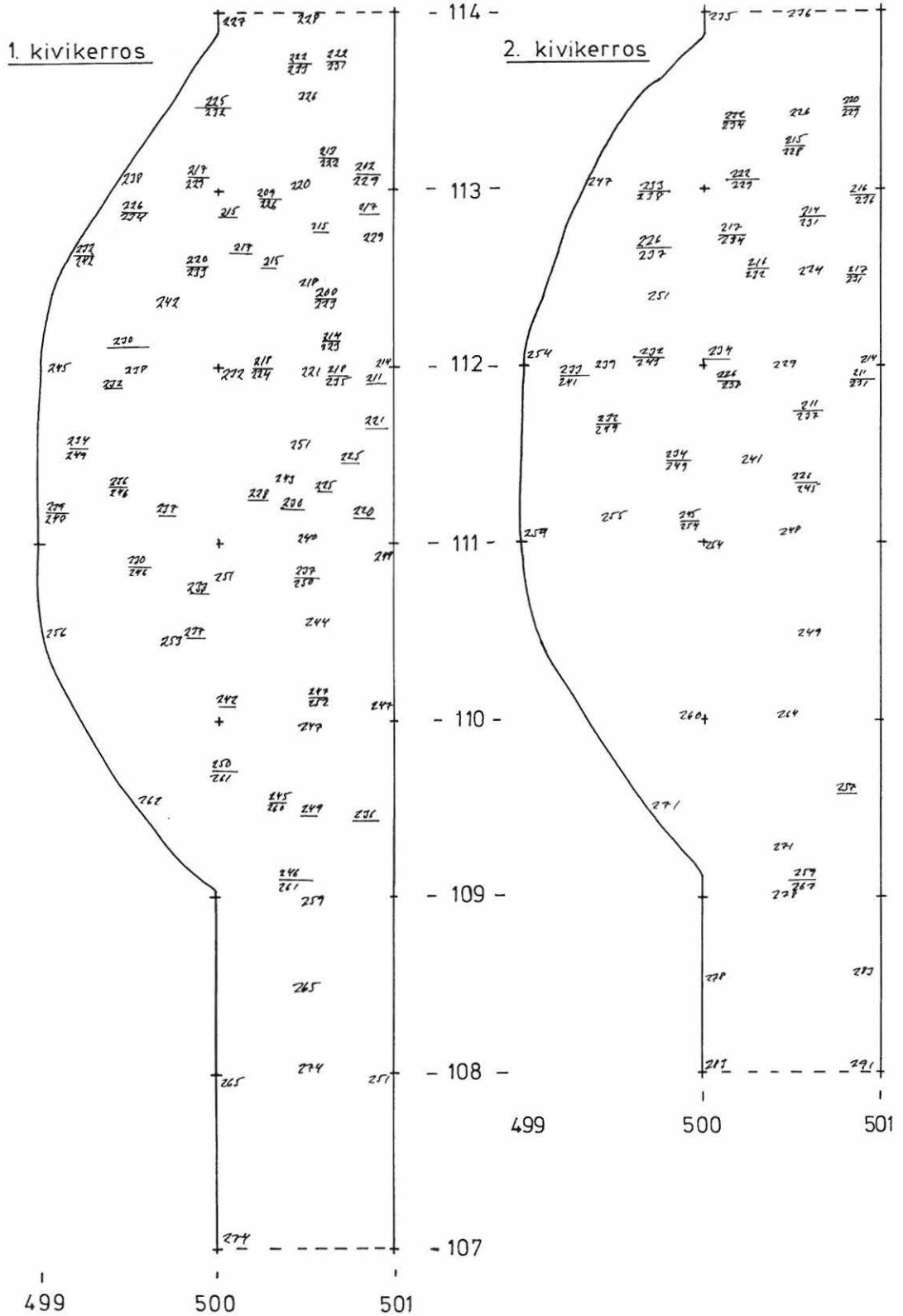
P. Kankkunen 1992

vaaituskartta (peitekartta)
koeojaA ja laajennus1(kiveys)
ruudut 107-113/499-500
1. ja 2. kivikerros

kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121

piirt. K. Katiskoski

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

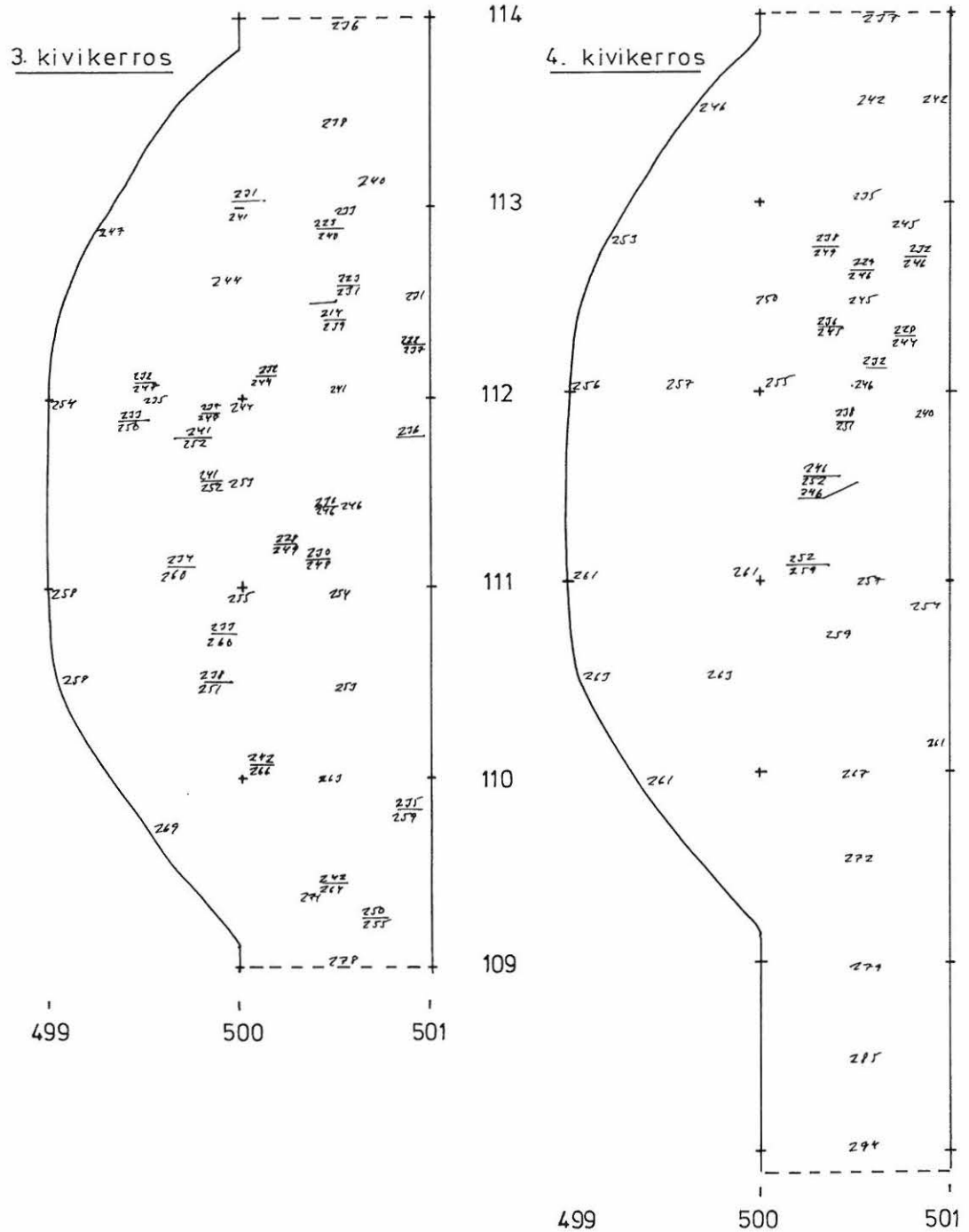
vaaituskartta (peitekartta)
 koeaja laajennus1(kiveys)
 ruudut 107-113/499-500
 3. ja 4. kivikerros

1 m

kp= 59,41 m mpy., koneen lukema 121

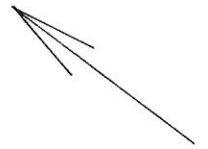
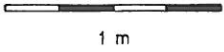
piirt. K. Katiskoski

YLÄNE KAPPELNIITTY

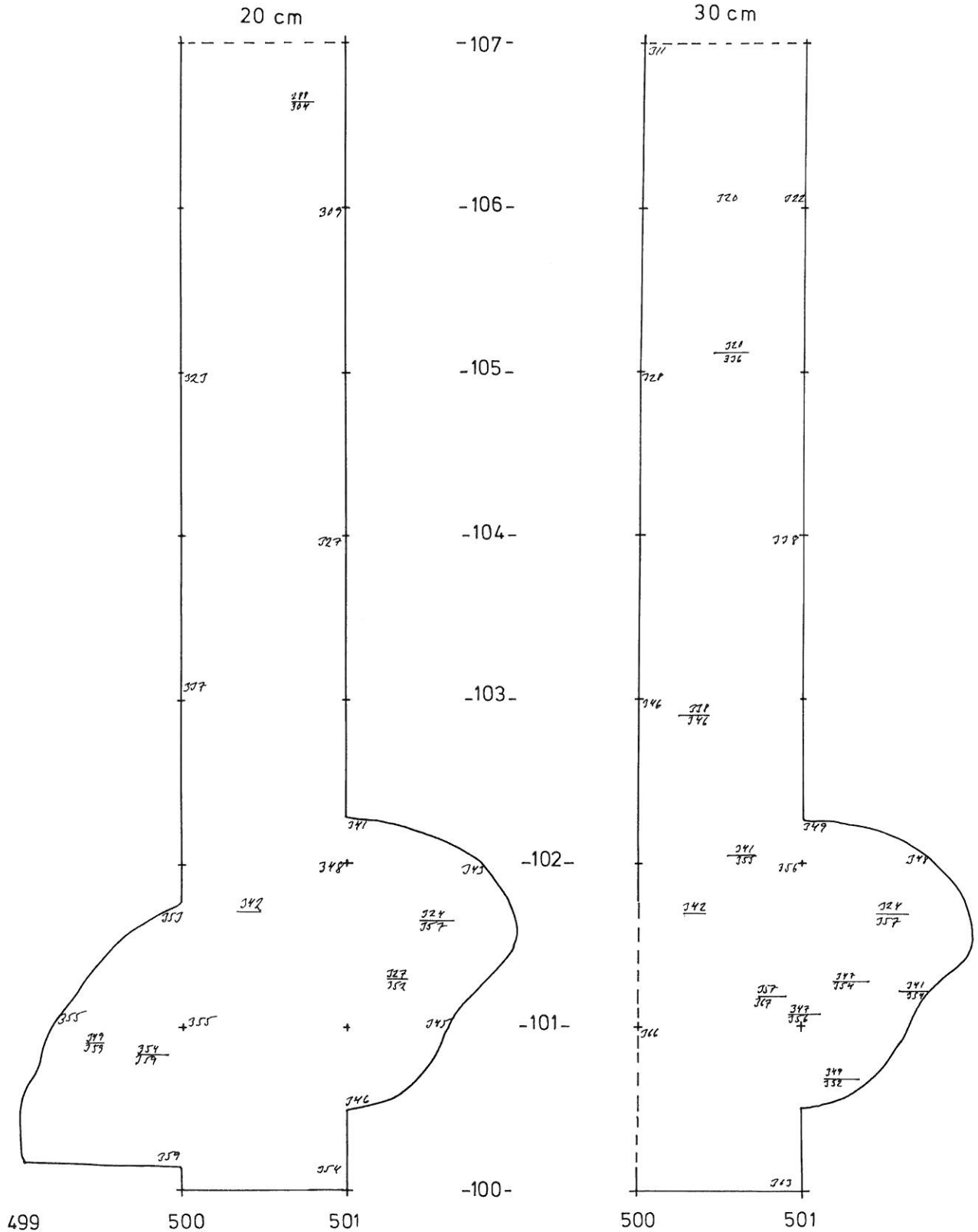
P. Kankkunen 1992

vaaituskartta (peitekartta)
koeaja ja laajennus 2
ruudut 100-106/499-501
tasot 20 ja 30 cm

kp=59,41 m mpy, koneen lukema 121

piirt. K. Katiskoski

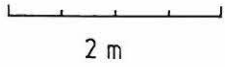

YLÄNE KAPPELNIITTY

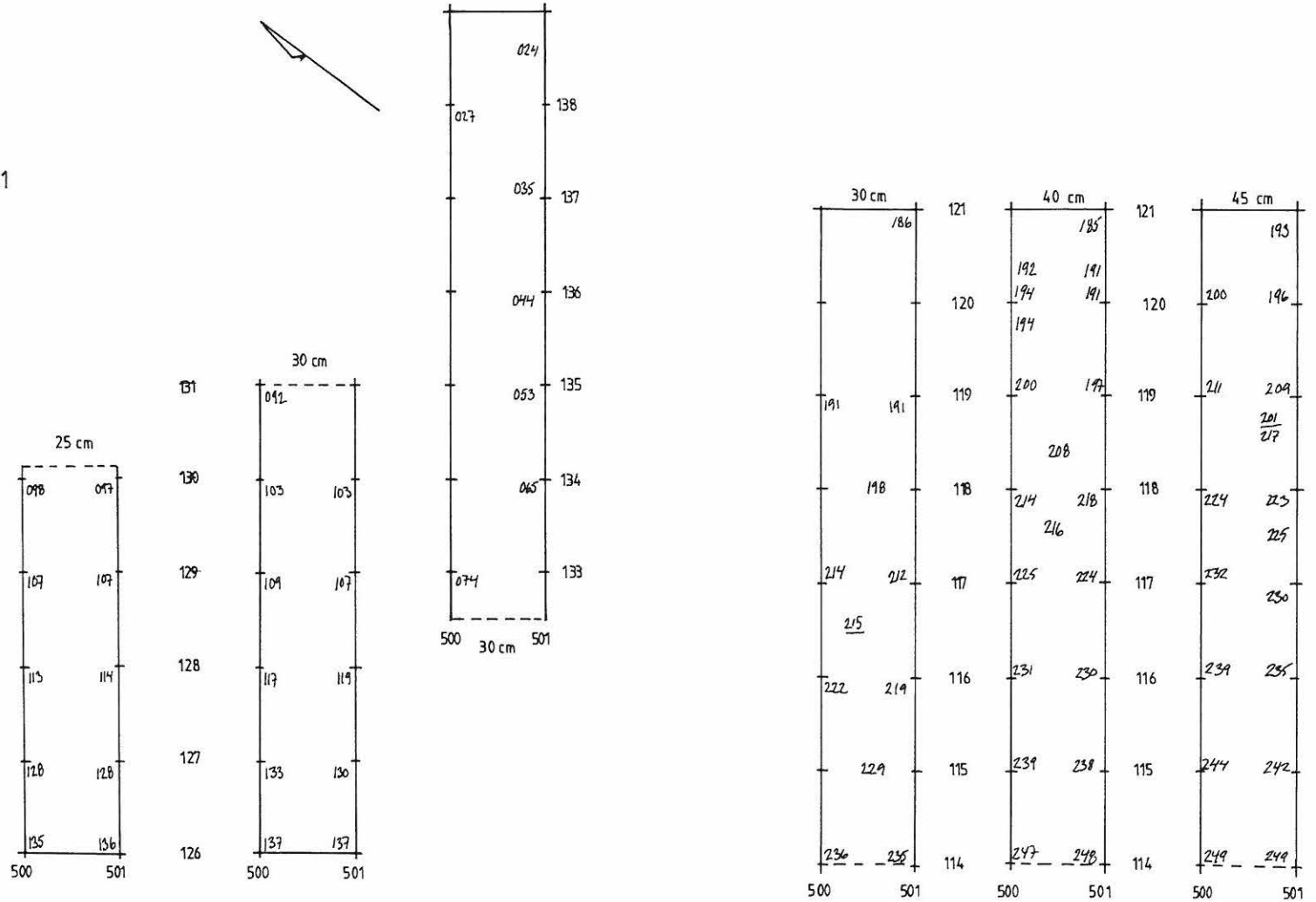
P. Kankkunen 1992

VAAITUSKARTTA

koeoja A
ruudut: 500/114-138
tasot: 25, 30, 40 ja 45

kp= 59,41 m mpy, koneen lukema 121
piirt. P. Kankkunen

YLÄNE KAPPELNIITTY

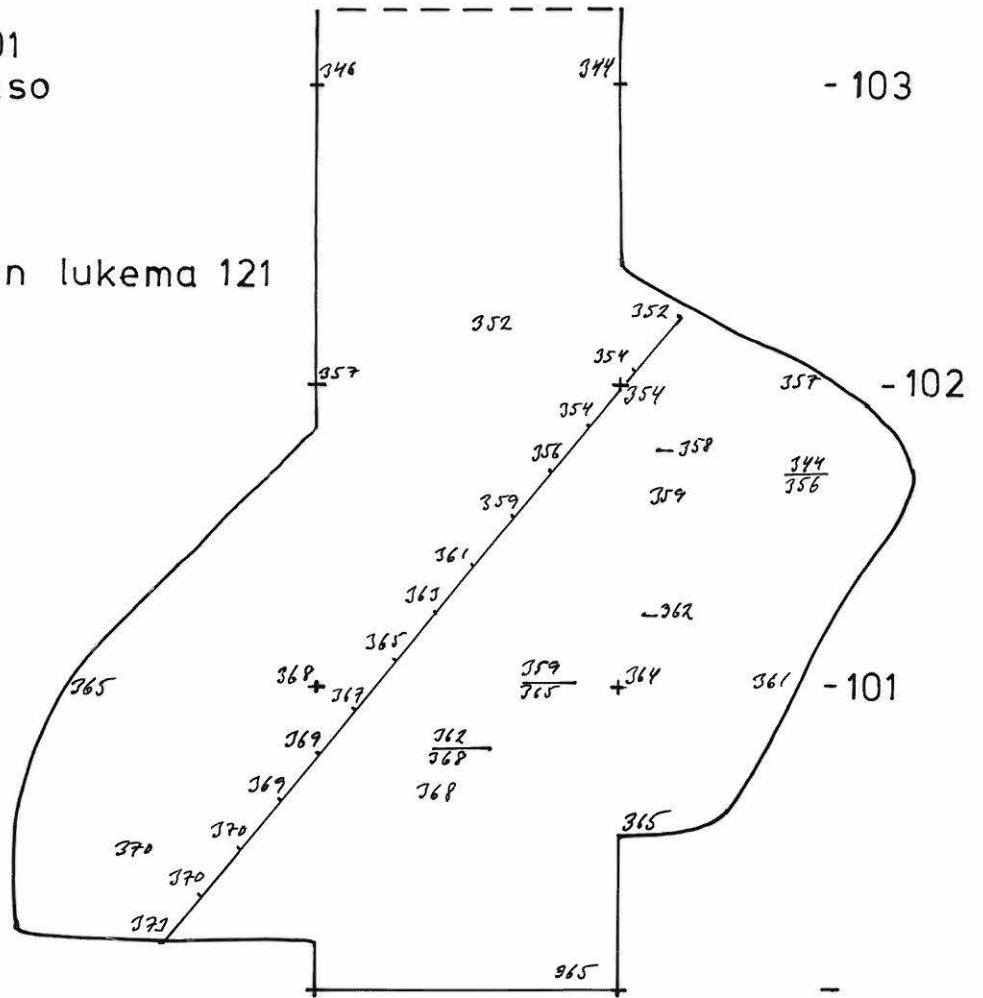
P. Kankkunen 1992

vaaituskartta (peitekartta)
 koejaA ja laajennus 2
 ruudut 100-102/499-501
 tasot 35 cm ja pohjataso
 mk 1:25

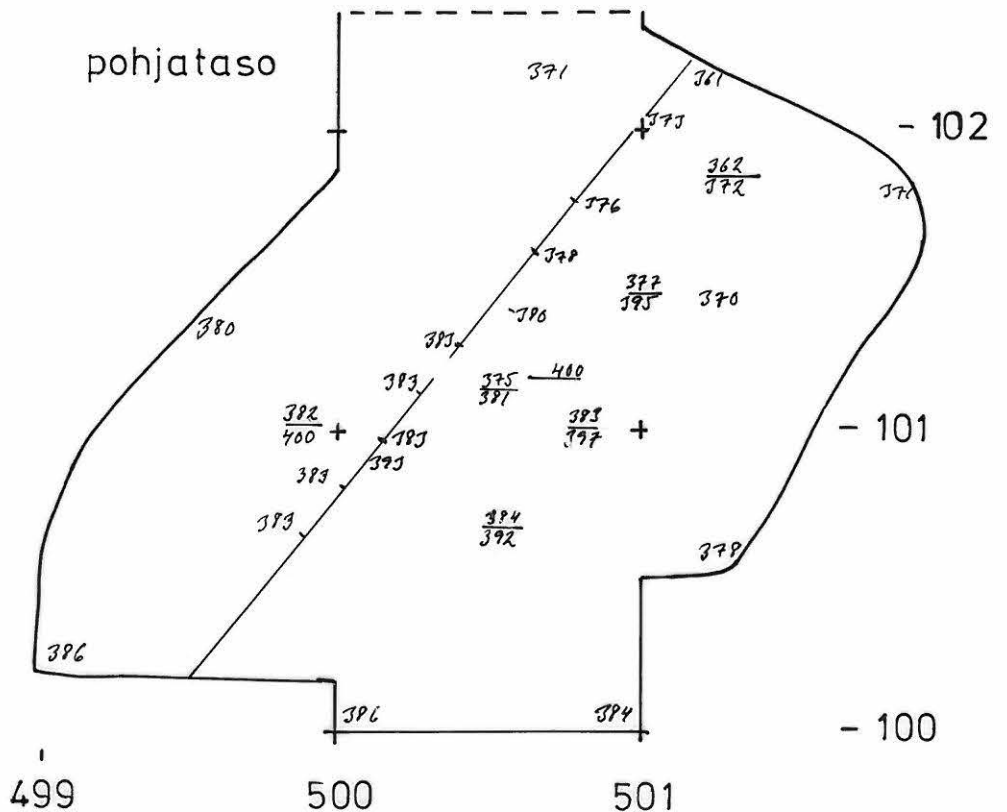

kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121
 piirt. K. Katiskoski

35 cm

pohjataso

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

vaaituskartta (peitekartta)

koeruutu

ruudut 133/511-513

tasot 30 ja 31 - 35 cm

mk 1:25

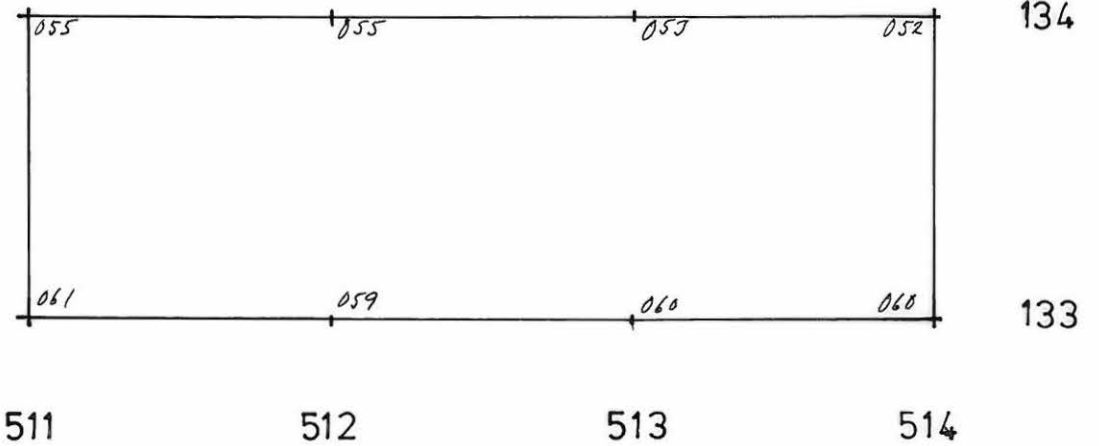
1 m

30 cm

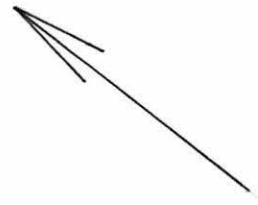
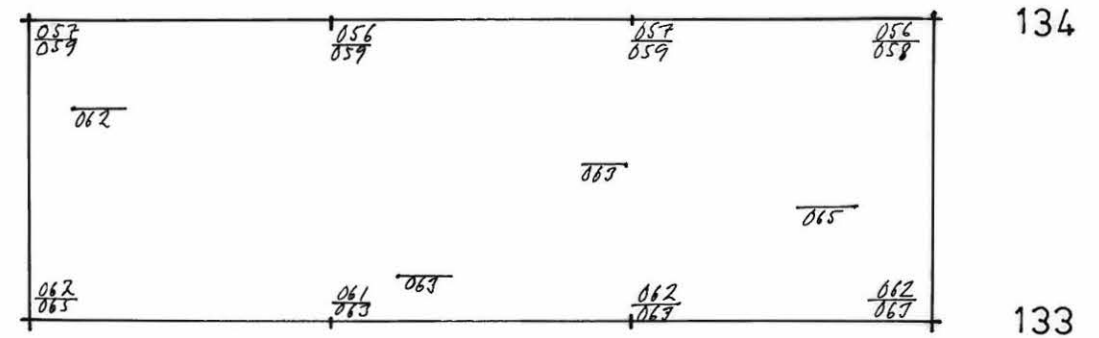
kp = 59,41 m mpy., koneen lukema 121

062 jäljen pohjaluku

piirt. K. Katiskoski

31 - 35 cm

YLÄNE KAPPELNIITTY

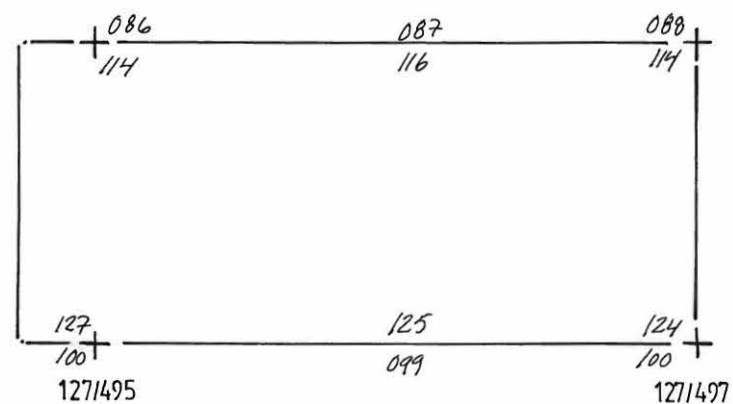
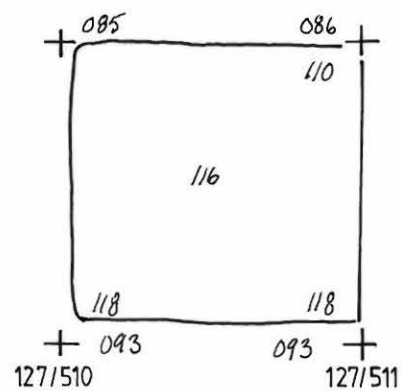
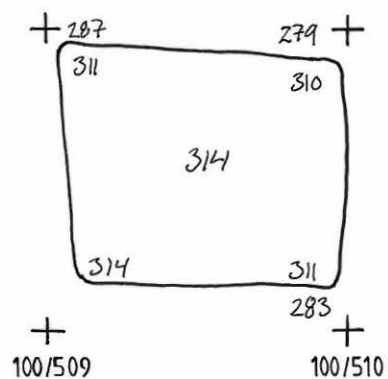
P. Kankkunen 1993

VAAITUSKARTTA

peitekartta tasokarttaan

kp1 = 59,41 m mpy,
koneen lukema 115

piirt. P. Kankkunen

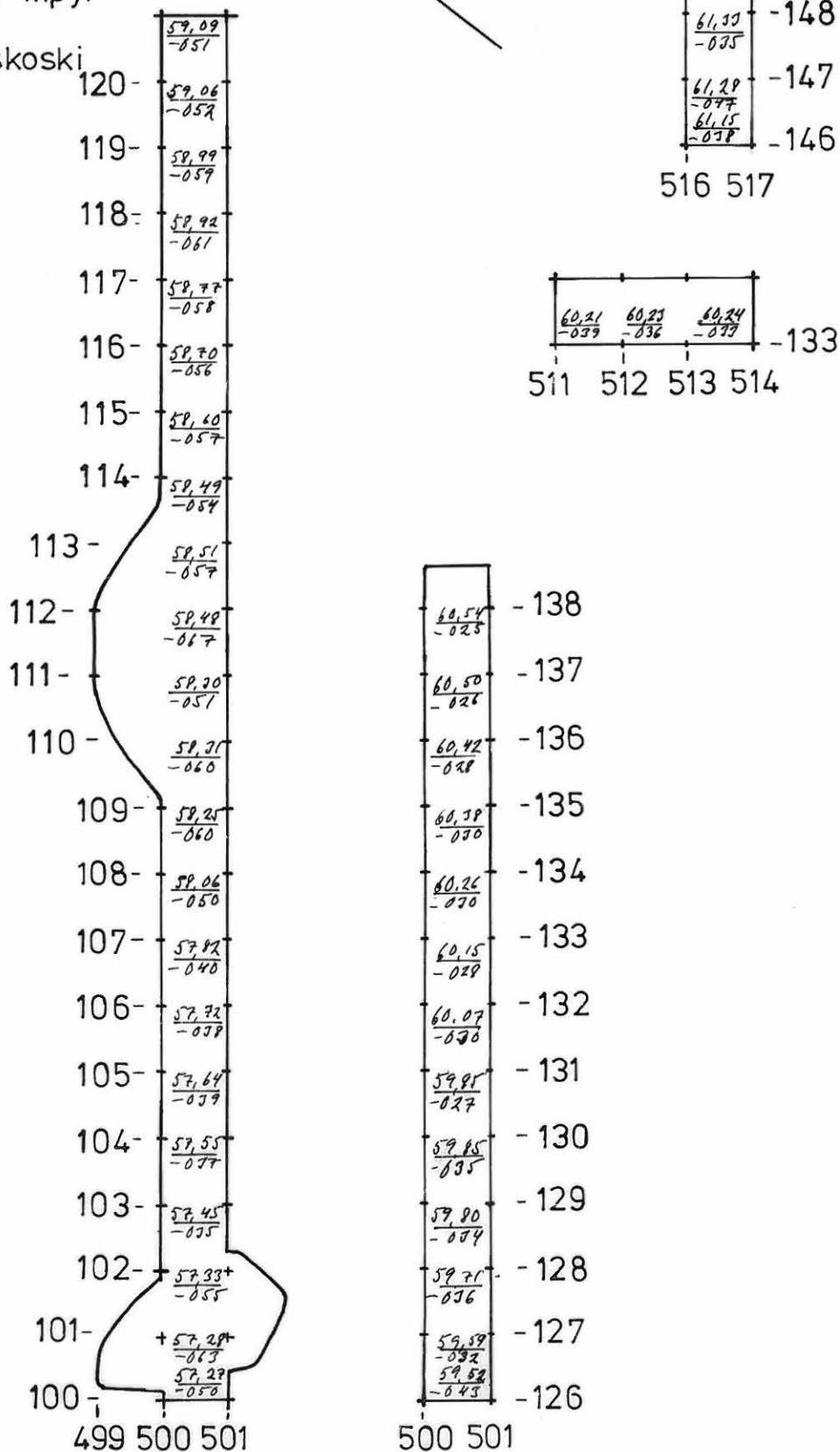
YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

vaaituskartta
mk 1:100

kp = 59,41 m mpy.

piirt. K. Katiskoski

YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1992

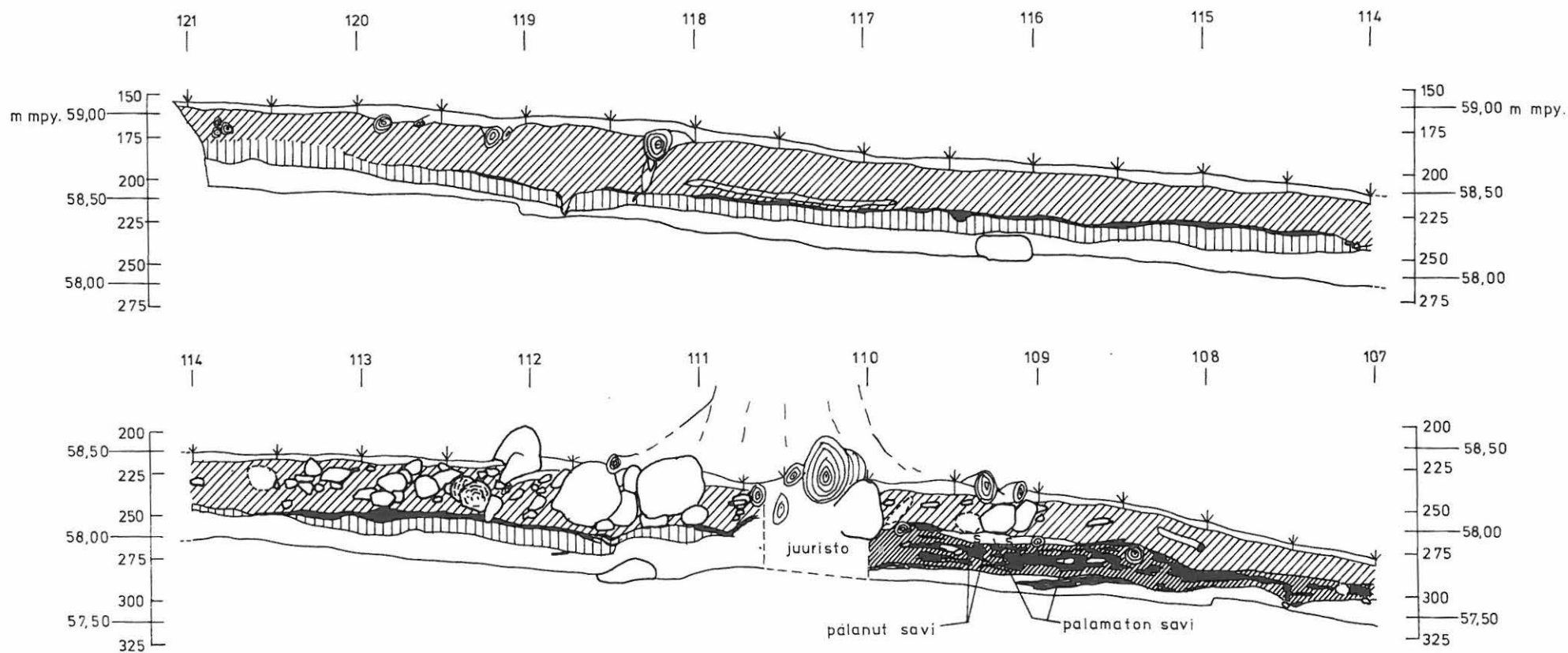
profiilikartta
koeoja A
ruudut 107 - 121
profiili linjalta 501

kp=59,41 m mpy., koneen lukema 121

piirt. K. Katiskoski

- musta maa
- kulttuurimaa
- nokimaa ja hiili
- kivi, rapautunut
- puhdas hiekka
- turve / humuskerros

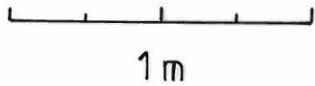
YLÄNE KAPPELNIITTY

P. Kankkunen 1994

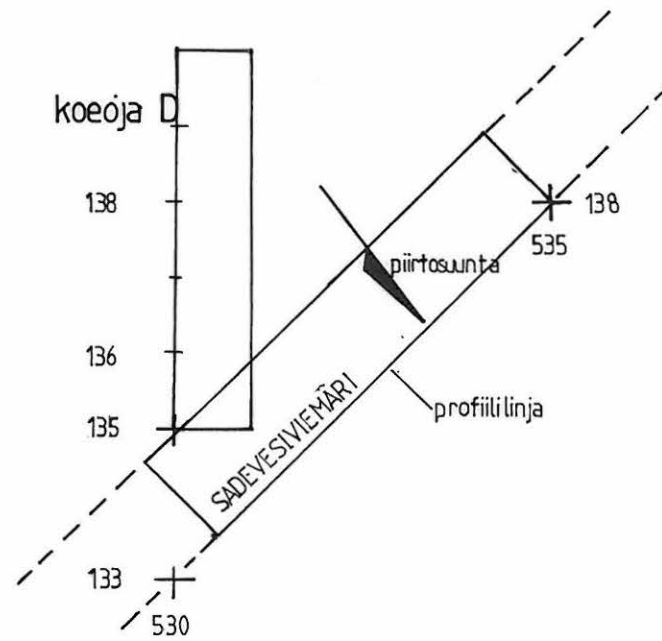
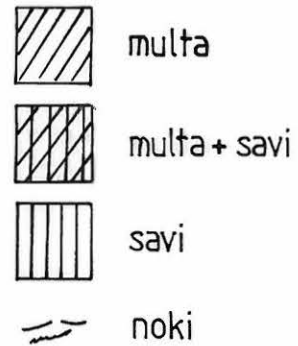
PROFIILIKARTTA

pisteiden 138/535 ja 133/530 välinen linja
katsottuna pohjoisesta

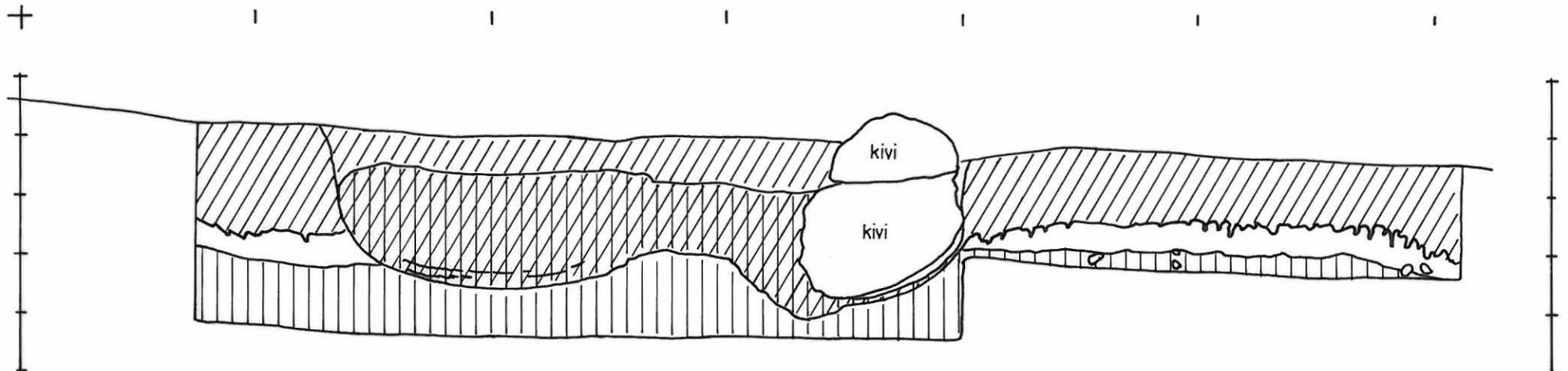
mk 1:25

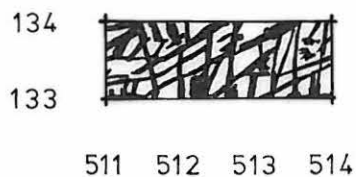
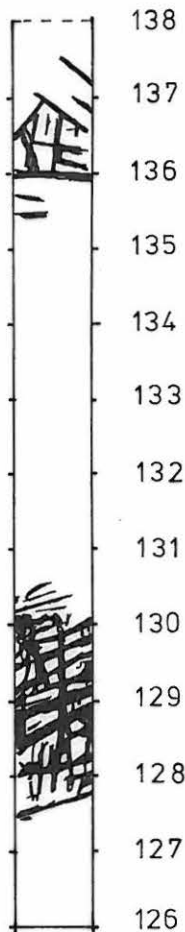

piirt. S.-L. Seppälä
P. Kankkunen

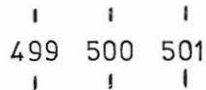

138/535

neulapohjoinen

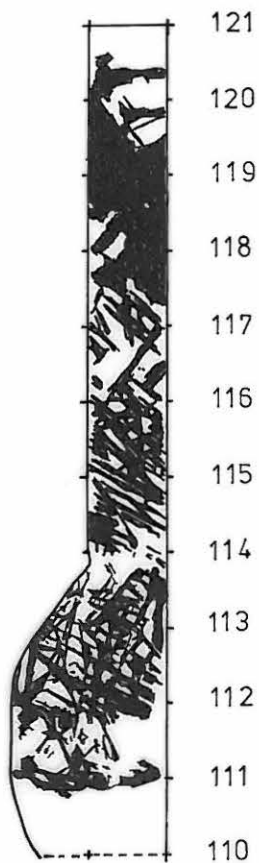

YLÄNE KAPPELNIITTY
P. Kankkunen 1992

mk 1:100

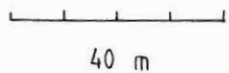
koejissa havaitut peltojäljet 1992

YLÄNE KAPPELNIITTY

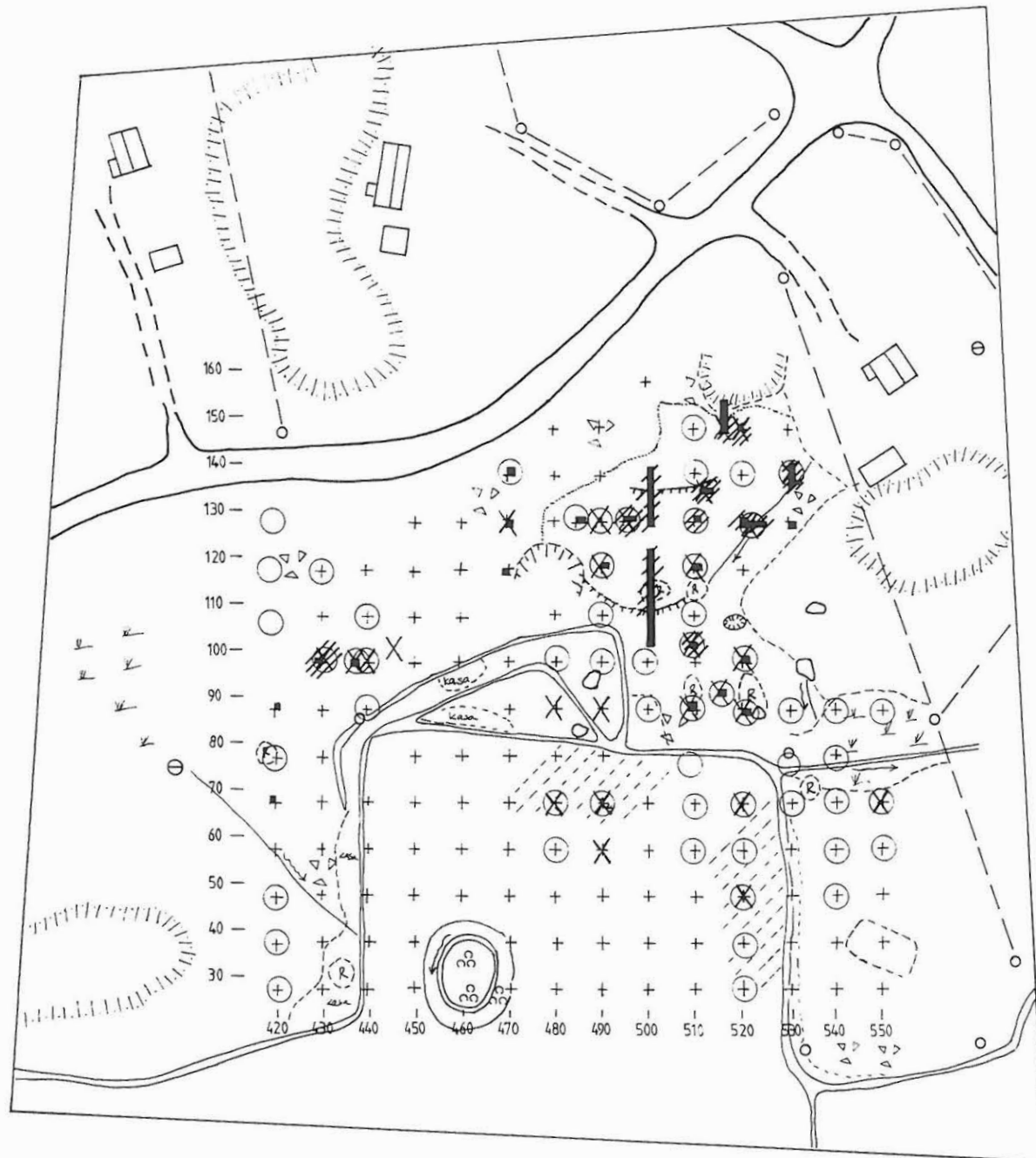
P. Kankkunen 1992-94

LÖYTÖKARTTA

- koeoja, -kuoppa
- fosfaattinäytekuoppa
- suuri kivi
- kiviröykkiö
- peltoterassin reuna
- selkeä reuna
- makasiinin pohja
- musta kulttuurimaa
- löytöjä
- kynnösjalkia
- pintalöytöalue

piirt. P. Kankkunen

Turku 29.12.1992

Tuula Heikkurinen-Montell
Museovirasto
Arkeologian osasto
Nervanderinkatu 13
00100 Helsinki

Hei Tuula !

Oheisena Triticum-jyvä ajoitukseen. Se on kovin pieni, mutta riittänee Tandem-ajoitukseen. Todella hienoa saada uusia ajoituksia meidän kovin harvoille jyvälöydöillemme!

Minulle jää vielä yksi varma Hordeum - (ohra) -jyvä ja yksi epävarma näyte. Kaikki tunnistetut jyvät ovat samasta maanäytteestä eli Näyte 5.:sta, joten yhden ajoittaminen ajoittanee muutkin.

Jyvä on siis Triticum compactum eli pölkkyvehnä.

Hyvää Uutta Vuotta !

Terveisin

P.S. Ilmoittanet ajoitustuloksista ja mikäli mahdollista, ottaisin jyvän jäänteet takaisin, mikäli siitä jotakin jää jäljelle.

YLÄNE Kappelniitty / P. Kankkunen 1992

Luuanalyysi 25.2.1993 Pirkko Ukkonen

116/500 astragalus dex.
10-20

Ovis aries/Capra hircus

109/500 ca. 28 x dens fr.

Ruminantia sp.

Parhain terveisin

Pirkko Ukkonen

YLÄNE Kappelniitty (KM 28002) / Päivi Kankkunen 1993

Luuanalyysi 16.2.1996 Pirkko Ukkonen

20	-		
25	1	cranium, zygomaticus fr.	Mammalia cf. Castor
59	-		
61	-		
63	-		
80	-		
91	-		
92	1	costa fr. (leikattu, resenti?)	Mammalia (megam.)

THE SVEDBERG-LABORATORIET
UPPSALA UNIVERSITET

The Svedberg Laboratory
Uppsala University

Tuula Heikkurinen-Montell
National Board of Antiquities
Box 913
SF-00101 HELSINKI
Finland

Uppsala 1993-01-22

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil från Finland.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1% HCl tillsätts (6-8 timmar, under kokpunkten). (karbonat bort)
3. 1% NaOH tillsätts (6-8 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det intorkade materialet till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

En korrektion motsvarande $\delta^{13}\text{C} = -25\text{‰}$ mot PDB har utförts.

Labnummer	Prov	^{14}C ålder BP
Ua-3006	Yläne Kapellniitty -5	1 170 ± 100

Med vänlig hälsning

Göran Possnert / Maud Söderman

Postadress	Gatuadress	Telefon 018-182500	Telefax	Telex
Postal address	Visiting address	Direktval 183059		
Box 533	Thunbergsvägen 5	Phone + 46 18 182500	Nat. 018 555736	76088
S-751 21 Uppsala	Uppsala	Direct 183059	Int. +46 18 555736	TSLISV-S
Sweden				

HELSINGIN YLIOPISTON
 AJOITUSLABORATORIO
 PL 11, (Snellmaninkatu 3)
 00014 Helsingin yliopisto
 Puh. 191 3436

Saap. 24.8.93

Museovirasto
 Arkeologian osasto

AJOITUSTULOKSIA

Lab. no.	Näyte	$\delta^{13}\text{C}$	Ikä (BP)
	Rääkkylä, Pörrinmökki		
Hel-3295	näyte 1	- 25.2	3850 \pm 120
Hel-3296	näyte 2	- 25.1	3640 \pm 110
Hel-3297	näyte 3	- 23.3	2630 \pm 100
Hel-3305	Yläne kappelniitty 109,50/500,70	- 26.1	730 \pm 100
Hel-3306	Paimio 196.95/495.00	- 24.8	2970 \pm 120
	Liekka, Haasiinniemi		
Hel-3307	näyte 1	- 25.6	6060 \pm 120
Hel-3308	näyte 3	- 25.8	7390 \pm 120
Hel-3309	näyte 5	- 26.5	1630 \pm 110
Hel-3310	Siuntio, Marsbacken KM 27423:126	- 24.7	410 \pm 100
Hel-3311	Pohja, Sjöäng 5B KM 27422:71	- 22.8	1430 \pm 100
Hel-3312	Karjaa, Bergvalla KM 27027:46	- 25.1	1690 \pm 100
	Sodankylä		
Hel-3321	163 Matti-Vainaan Palo 1	- 26.0	6870 \pm 140
Hel-3322	164 Matti-Vainaan Palo 2, näyte 1	- 26.5	7470 \pm 180
Hel-3323	161 Matarasaari NNW	- 26.1	5590 \pm 140
Hel-3346	164 Matti-Vainaan Palo 2, näyte 2	- 26.4	5220 \pm 140

KASVISTOINVENTOINTIRAPORTTI

KAPPELNIITTY

YLÄNE

Liisa Tuomi

1993

Tutkimuskohde

Kappelniityn alue sijaitsee Yläneen kirkolta noin kilometri etelään Korkiakoskelle vievän tien lounais-eteläpuolella peruskarttakoordinaattien Grid 27° E: 67600-4:2513-6 välillä (pk-lehti 1133/11). Tutkitun alueen pinta-ala on noin 40 000 m².

Tutkimuksen tarkoitus

Kasvistoinventointi perustuu maastokäynteihin, jotka on tehty 24.5, 29.6 ja 17.8.1993. Tutkimus on tehty arkeologisiin tarkoituksiin Museovirastolle ensisijaisesti alueen hoitoa varten sekä mahdollisten harvinaisten tai suojeltavien kasvilajien tai muinaiseen ihmistoimintaan ilmeisesti liittyneiden lajien löytämiseksi.

Alueen yleiskuvaus

Tutkimusalue on luoteis-kaakkoissuuntainen, n. 400 x 100 metrin laajuinen metsäinen, lounaaseen viettävä rinne. Pitkää pohjois-koillisreunaa rajaa Yläneen kirkolta Korkiakoskelle johtava tie ja lyhyttä luoteisreunaa Vanhakartanoon johtava pikkutie, joka on osa vanhaa Pyhän Henrikintietä. Lyhyellä kaakkoissivulla on omakotitontteja. Pitkältä lounais-eteläreunaltaan alue rajoittuu Vanhakartanon peltoihin, joiden lounaispuolella virtaa Yläneenjoki. Joen partaalla on Vanhakartanon tila, jonka maihin Kappelniityn aluekin kuuluu. Kartanosta on kirjallisia tietoja 1300-luvun lopulta lähtien ja Kappelniityn alueella sijainnut kappeli mainitaan kirjallisuudessa suoraan ensimmäisen kerran 1420-luvulla. Kappelniitty on kartanon vanhan isännän Onni Rantasalon mukaan säilynyt koskemattomana metsänhoitotöiden ulkopuolella jo pitkään ja alueella vallitseekin kookas, osin ilmeisesti liki satavuotinen kuusikko. Aiemmin alue on toiminut laitumena. Kasvillisuus on pääosin lehtomaista ja alueen keskiosan lähteikön ympäristössä hyvinkin rehevää. Eteläkärjessä on niukalti niittymäistä kasvillisuutta ja kyseisen niityn pohjoispuolella työntyy viljelty nurmilaikku metsikköön.

Vanhakartanon alueella sijaitsee viikinkiaikainen ruumiskalmisto. Kappelniityn koekaivauksissa löytynyt kiveys on ajoitettu 1100-1200 jKr. Löytyneet kyntöjäljet ovat em. ajankohtaa vanhempia, samoin pölkkyyvehnän siemen, joka on ajoitettu 680-980 jKr.

Kasvisto

Metsäalue

Kappelniittyä luonnehtii lehtomaisuus, lähteisyyden ansiosta paikoin myös korpisuus. Puusto on runsasta. Valtapuina ovat kookkaat kuuset, seassa on jonkin verran koivua ja vain vähän mäntyä. Varsinkin metsikön reunamilla kasvaa runsaasti lehtipuustoa, koivun lisäksi lähinnä haapaa, pajuja ja tuomea. Lehtopensaat ovat yleisiä ja kenttäkerros muodostuu pääosin

lehtojen ruohovartisista lajeista. Teiden varsilla ja pientareilla on niittymäisempää kasvillisuutta.

Alueen pohjoisosan kasvillisuus on tuoretta kangasmetsää, jossa kenttäkerroksessa vallitsevat mustikka ja metsälauha. Alempana rinteillä alueen luoteisnurkassa esiintyy runsaammin tuoreen ja lehtomaisen kankaan ruohoja, kuten metsämaitikkaa, lillukkaa, valkovuokkoa, oravanmarjaa, käenkaalia, metsätähteä, rätvänää ja kultapiiskua, niukemmin myös sudenmarjaa. Kappeli ja hautausmaa ovat luultavasti sijainneet pohjoisosassa.

Keskiosassa aluetta on kuivempaa kasvillisuutta pohjois-eteläsuuntaisen, kapean kallioselänteen maastossa. Kalliolla kasvaa niukalti kalliokasveista mäkitervakkoa, isomaksaruohoa, lampaannataa, kallioimarretta ja rohtotädykettä. Kallion alapuolinen länsirinne on vähän valoisampaa ja avoimempaa. Aluspuustona on katajaa ja kenttäkerroksessa myös vähän puolukkaa.

Kallion itäpuolelta tutkimusalueen kaakkoislaitaan asti kasvillisuus on paikoin hyvinkin rehevää. Kaakkoisosassa tontin laitamilla kasvaa runsaasti tuomea, nokkosta, maitohorsmaa, sananjalkaa ja rönsyleinikkiä sekä lehtokuusamaa ja viinimarjaa. Viemäri- ja koeojien alaosissa on metsän pohja paljaampaa. Siellä täällä kasvaa sammalen lisäksi runsaasti käenkaalia ja metsäorvokkia. Makasiininiityn ja em. alueen välissä on kostea, haavikkoinen painanne, jossa on lisäksi runsaasti tuomea ja metsäkortetta. Korkiakosken tien laitaa noudattaa melko tasapohjainen, reheväkasvuinen lehtovyö. Runsaaseen pensaskerrokseen kuuluvat tuomen lisäksi taikinamarja, korpipaatsama ja lehtokuusama. Ruohovartislajistoon kuuluvat mm. valkovuokko, lillukka, käenkaali, lehtotähtimö, metsäkorte, metsäkurjenpolvi ja lehtovirmajuuri.

Keskiosassa tutkimusaluetta nurmen pohjoispuolella on kostea, laajahko ja lehtevä lähdealue. Lehtipuustoon ja pensastoon kuuluvat tuomi, raita, haapa, koivu, pihlaja, taikinamarja ja lehtokuusama. Lehtokorven kasvistoa edustavat ruohovartisista mm. metsäkorte, metsäalvejuuri, metsäimarre, rönsyleinikki, suo-orvokki, nokkonen ja mesiangervo sekä lehtotähtimö.

Niitty

Tutkimusalueen eteläkulmassa on aiemmin ollut makasiini, josta on jäljellä enää joitain peruskiviä. Ympäristössä on suppealla alalla heinittynyttä niittykasvillisuutta. Alue on vähitellen umpeenkasvamassa vadelman ja lehtipuiden vallatessa alaa. Koivua, tuomea ja pihlajaa kasvaa lähinnä ojan pientareilla. Yläreunassa pohjoisen puolella on muutama iso mänty, joiden alla kasvaa kieloa. Kasvillisuus rehevöityy niityn ylärinteitä kohden, joilla kasvaa mm. vadelmaa, lehtokuusamaa, tuomea ja nokkosta sekä haavikkoa. Rinteellä on muutama ränsistynyt kataja kertomassa alueen aiemmasta avoimemmasta, ketomaisesta luonteesta.

Kuivinta on niityn luoteiskulmauksessa, josta löytyy niukalti myös kuivempien niittyjen ja kotojen lajeja kuten päiväkkakkaa, mäkitervakkoa, pukinjuurta, aholeinikkiä, keltamaksaruohoa ja kissankelloa. Valtalajeja koko alueella ovat nurmipuntarpää ja timotei. Runsaana kasvaa myös muita heiniä, mm. mäkikauraa, juolavehettä, nurmirölliä, niittynurmikkaa ja punanataa. Viljelyn nurmen reunamilla ja pellon pientareiden läheisyydessä metsän ja niityn reunoilla kasvaa tavallisia peltorikkaruohoja sekä kostean paikan korkeita ruohoja kuten mesiangeroa.

Tulosten tarkastelu

Kappelniityn alue edustaa runsas- ja rehevälajista metsää, jonka lajistosta ei löytynyt mitään erikoisesti mainittavia kasveja. Lisää mielenkiintoa alueeseen tuo lähteisyys ja sen myötäantuoma kasvillisuuden monipuolistuminen, mm. lehtotähtimön esiintyminen. Eteläkulman pieni niitty on melko vähälajinen, lähinnä heinää kasvava alue, jossa kuivemman ja avoimemman paikan lajit ovat tukahtumassa umpeenkasvun myötä. Mahdollisina hoitotoimina voisi mainita lähinnä reuna-alueiden varovaisen vesaikon ja puuston harvennuksen sekä niityn säännöllisen niiton, mikäli se haluttaisiin palauttaa avoimempaan asuunsa.

Turussa 19.10.1993

Liisa Tuomi

Metsäalue

Puut ja pensaat:

Acer platanoides	metsävaahtera	1 (taimia)
Alnus incana	harmaaleppä	1
Amelanchier spicata	isotuomipihlaja	1
Betula pendula	rauduskoivu	3
B. pubescens	hieskoivu	1
Frangula alnus	korpipaatsama	2
Juniperus communis	kataja	1
Lonicera xylosteum	lehtokuusama	2
Picea abies	kuusi	5
Pinus sylvestris	mänty	1
Populus tremula	haapa	3
Prunus padus	tuomi	4
Ribes alpinum	taikinamarja	3
R. spicatum	punaherukka	1
Rubus idaeus	vadelma	3
Salix aurita	virpapaju	1
S. caprea	raita	2
S. phylicifolia	kiiltopaju	1
Sorbus aucuparia	pihlaja	3
Viburnum opulus	koiranheisi	1

Ruohovartiset:

Achillea millefolium	siankärsämö	1
A. ptarmica	ojakärsämö	1
Aegopodium podagraria	vuohenputki	2
Alchemilla sp.	poimulehti	1
Anemone nemorosa	valkovuokko	3
Angelica sylvestris	karhunputki	2
Anthoxanthum odoratum	tuoksusimake	1
Anthriscus sylvestris	koiranputki	2
Athyrium filix-femina	hiirenporras	2
Calluna vulgaris	kanerva	1
Cirsium palustre	suo-ohdake	1
Convallaria majalis	kielo	2
Deschampsia cespitosa	nurmilauha	1
D. flexuosa	metsälauha	3
Dryopteris carthusiana	metsäalvejuuri	4
Elymus repens	juolavehnä	2
Equisetum sylvaticum	metsäkorte	2
Festuca ovina	lampaannata	1

Filipendula ulmaria	mesiangervo	2
Fragaria vesca	ahomansikka	1
Geranium sylvaticum	metsäkurjenpolvi	2
Geum rivale	ojakellukka	2
Geum urbanum	kyläkellukka	2
Gymnocarpium dryopteris	metsäimarre	3
Hypericum maculatum	särmäkuisma	2
Lathyrus linifolius	syyälinnunherne	2
Luzula multiflora	nurmipiippo	1
L. pilosa	kevätpiippo	2
Lychnis viscaria	mäkitervakko	1
Maianthemum bifolium	oravanmarja	3
Melampyrum pratense	kangasmaitikka	2
M. sylvaticum	metsämaitikka	3
Melica nutans	nuokkuhelmikkä	3
Oxalis acetosella	käenkaali	5
Paris quadrifolia	sudenmarja	1
Poa nemorosa	lehtonurmikka	2
Poa pratensis	niittynurmikka	2
Polygonatum odoratum	kalliokiele	1
Polypodium vulgare	kallioimarre	1
Potentilla erecta	rätvänä	2
P. palustris	kurjenjalka	1
Pteridium aquilinum	sananjalka	2
Ranunculus auricomus	kevätleinikki	1
R. repens	rönsyleinikki	2
Rubus saxatilis	lillukka	3
Rumex acetosa	niittysuolaheinä	2
R. acetosella	ahosuolaheinä	1
Sedum telephium	isomaksaruoho	1
Solidago virgaurea	kultapiisku	2
Stellaria graminea	heinätähtimö	1
S. media	pihatähtimö	1
S. nemorum	lehtotähtimö	2
Succisa pratensis	purtojuuri	1
Taraxacum sp.	voikukka	1
Trientalis europaea	metsätähti	3
Tussilago farfara	leskenlehti	1
Urtica dioica	nokkonen	3
Vaccinium myrtillus	mustikka	3
V. vitis-idaea	puolukka	1
Valeriana sambucifolia	lehtovirmajuuri	2
Veronica chamaedrys	nurmitädyke	3
V. officinalis	rohtotädyke	1
Vicia sepium	aitovirna	1
Viola canina	aho-orvokki	1
V. palustris	suo-orvokki	2
V. riviniana	metsäorvokki	3

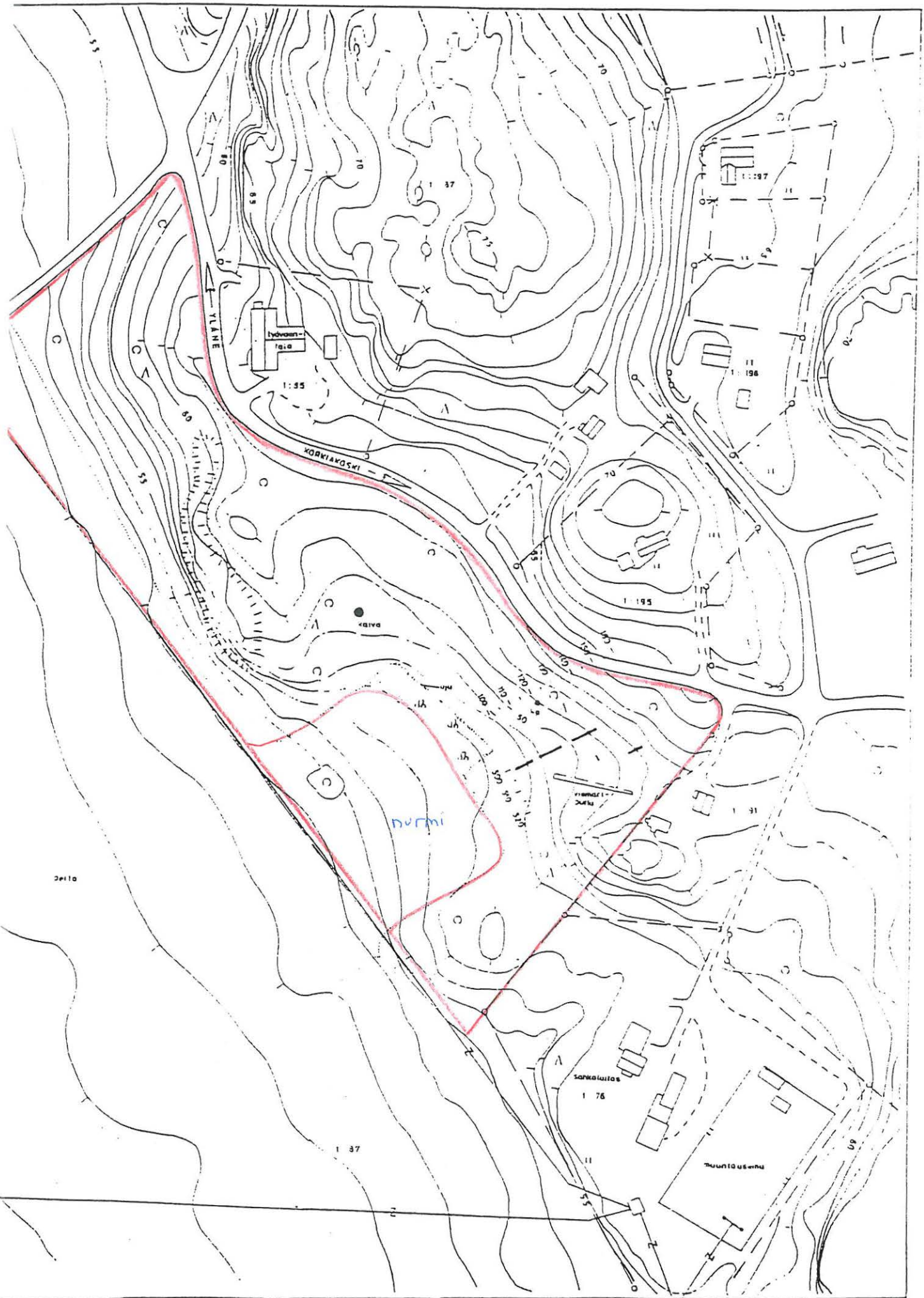
Niitty**Puut ja pensaat:**

Betula pendula	rauduskoivu	1
Betula pubescens	hieskoivu	1
Juniperus communis	kataja	1
Populus tremula	haapa	1
Prunus padus	tuomi	1
Ribes alpinum	taikinamarja	1
Rubus idaeus	vadelma	1
Sorbus aucuparia	pihlaja	1

Ruohovartiset:

Achillea millefolium	siankärsämö	3
A. ptarmica	ojakärsämö	1
Agrostis capillaris	nurmirölli	2
Alchemilla sp.	poimulehti	1
Alopecurus pratensis	nurmipuntarpää	4
Anthriscus sylvestris	koiranputki	3
Artemisia vulgaris	pujo	2
Avenula pubescens	mäkikaura	3
Campanula patula	harakankello	1
C. rotundifolia	kissankello	1
Capsella bursa-pastoris	lutukka	1
Cirsium arvense	pelto-ohdake	2
C. helenoides	huopaohdake	1
Deschampsia cespitosa	nurmilauha	1
Elymus repens	juolavehnä	3
Epilobium angustifolium	maitohorsma	2
Equisetum arvense	peltokorte	1
Festuca ovina	lampaannata	1
F. rubra	punanata	2
Filipendula ulmaria	mesiangervo	2
Fragaria vesca	ahomansikka	1
Galeopsis bifida	peltopillike	1
Galium album	paimenmatara	3
G. boreale	ahomatara	2
G. verum	keltamatara	3
Geranium sylvaticum	metsäkurjenpolvi	2
Geum rivale	ojakellukka	1
G. urbanum	kyläkellukka	1

Hieracium sp.	keltano	1
H. umbellatum	sarjakeltano	1
Hypericum maculatum	särmäkuisma	2
Lapsana communis	linnunkaali	1
Lathyrus pratensis	niittynätkelmä	2
Leucanthemum vulgare	päivänkakkara	1
Lychnis viscaria	mäkitervakko	2
Myosotis arvensis	peltolemmikki	1
Phleum pratense	timotei	4
Pimpinella saxifraga	pukinjuuri	3
Poa pratensis	niittynurmikka	3
Ranunculus acris	niittyleinikki	2
R. auricomus	kevätleinikki	2
R. polyanthemos	aholeinikki	2
Rumex acetosa	niittysuolaheinä	2
Sedum acre	keltamaksaruoho	1
Sonchus arvensis	peltovalvatti	1
Stellaria graminea	heinätähtimö	2
S. media	pihatähtimö	1
Taraxacum sp.	voikukka	1
Trifolium medium	metsäapila	3
T. pratense	puna-apila	2
Tripleurospermum inodorum	peltosaunio	2
Urtica dioica	nokkonen	3
Veronica chamaedrys	nurmitädyke	3
Vicia cracca	hiirenvirna	2
V. hirsuta	peltovirvilä	1
Viola arvensis	pelto-orvokki	1
V. canina	aho-orvokki	1

Yläneen Kappelniityn kasvistoinventointialue

LIITE 5:1
kartta A118 20/11
1787-97

Sigtager

Yläne Kyrka

Shij

Yläne Kyrkby

Gläne

Kyrkby ang och åker

Sit. C Pellontullman

N° 4

Yläne Gard

412

413

475

Myöskälä 414

Mänpä

416

474

N° 75

415

Vainion

Nakala

para

Perp

Bohl

Akrar's

419

415

416

415

418

417

Portanä Jorju

417

472

473

Staveri

472

417

420

416

422

421

Kesälä

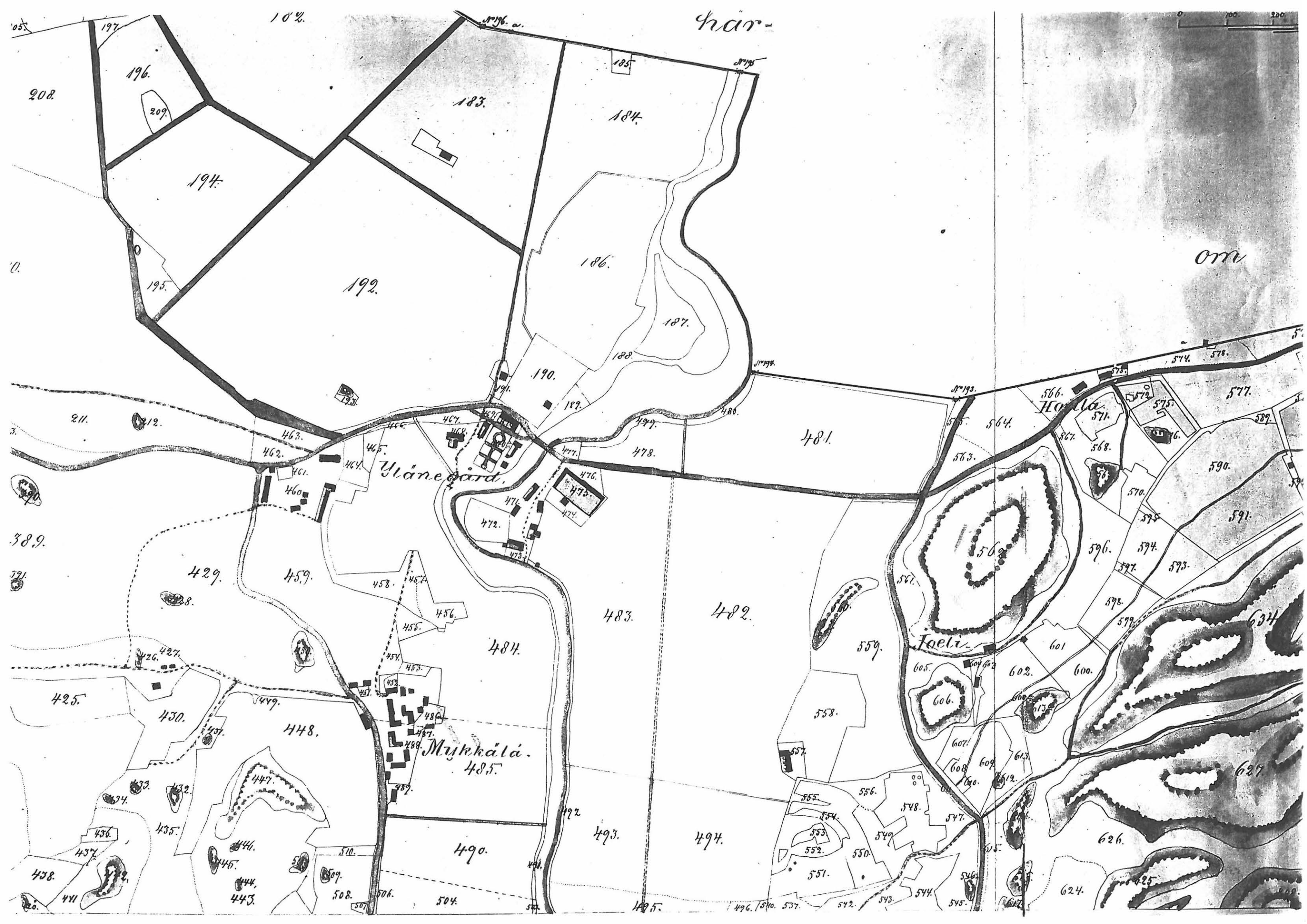
472

538

537

Polon

LIITE 5:2
kartta A118 20/32
1882

Här-

om

Blånegård.

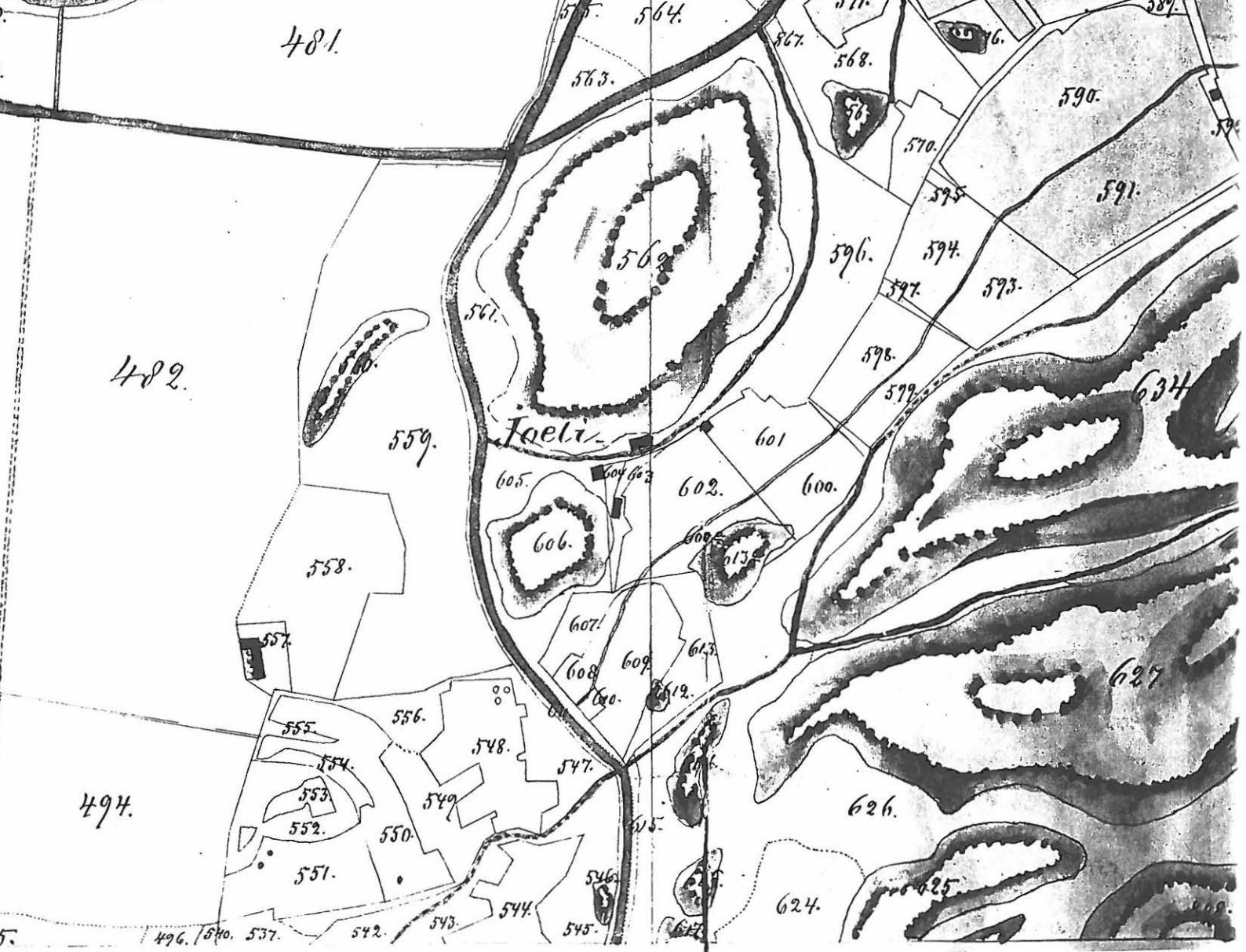
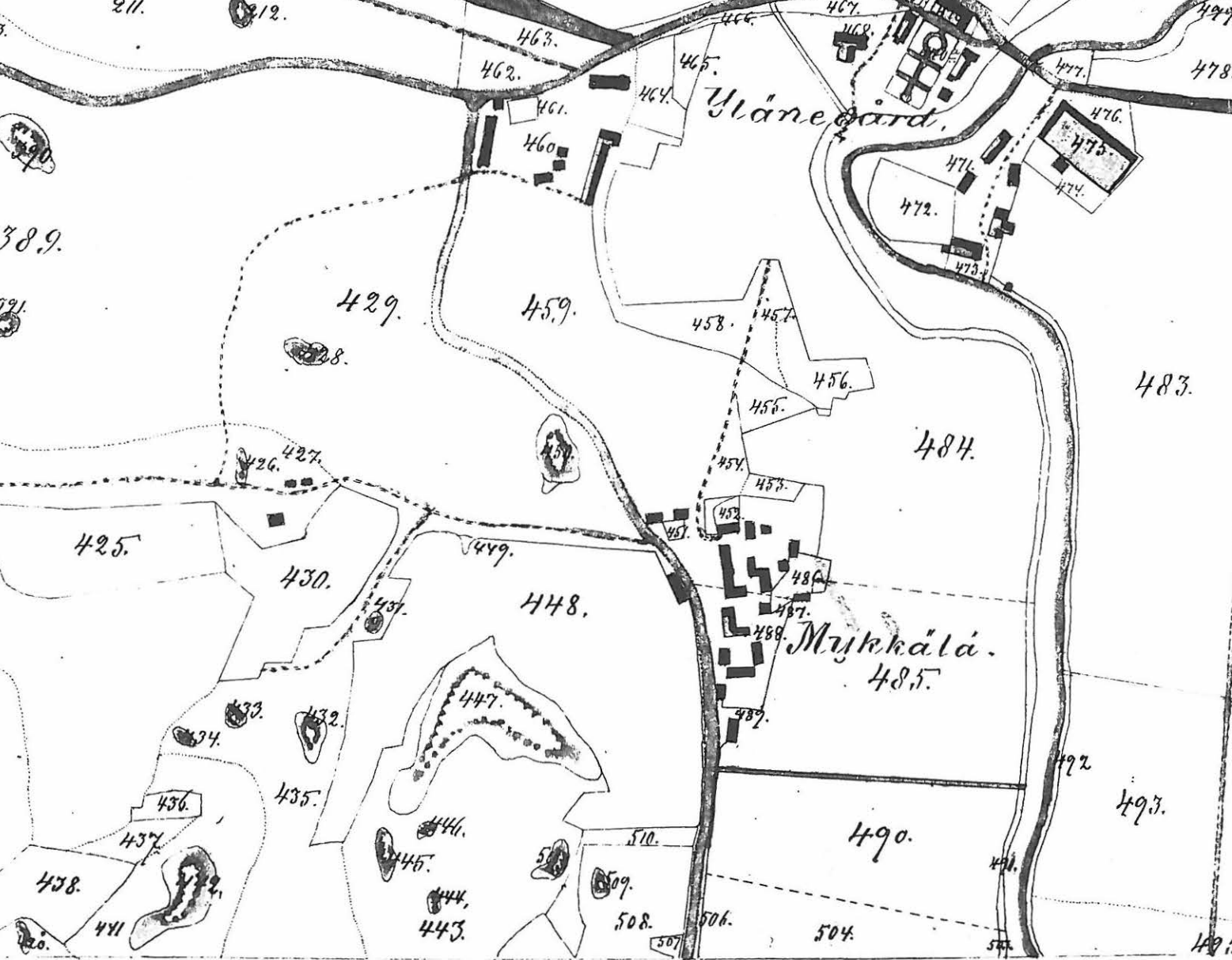
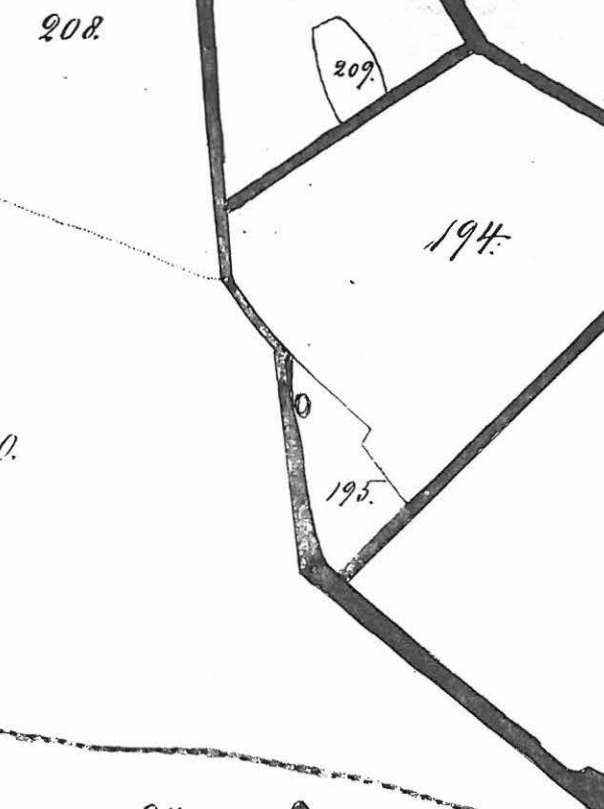
Mylkälä.

Joeli.

Hölla.

208.

389.

Päivi Kankkunen
PB 913
00101 HELSINGFORS

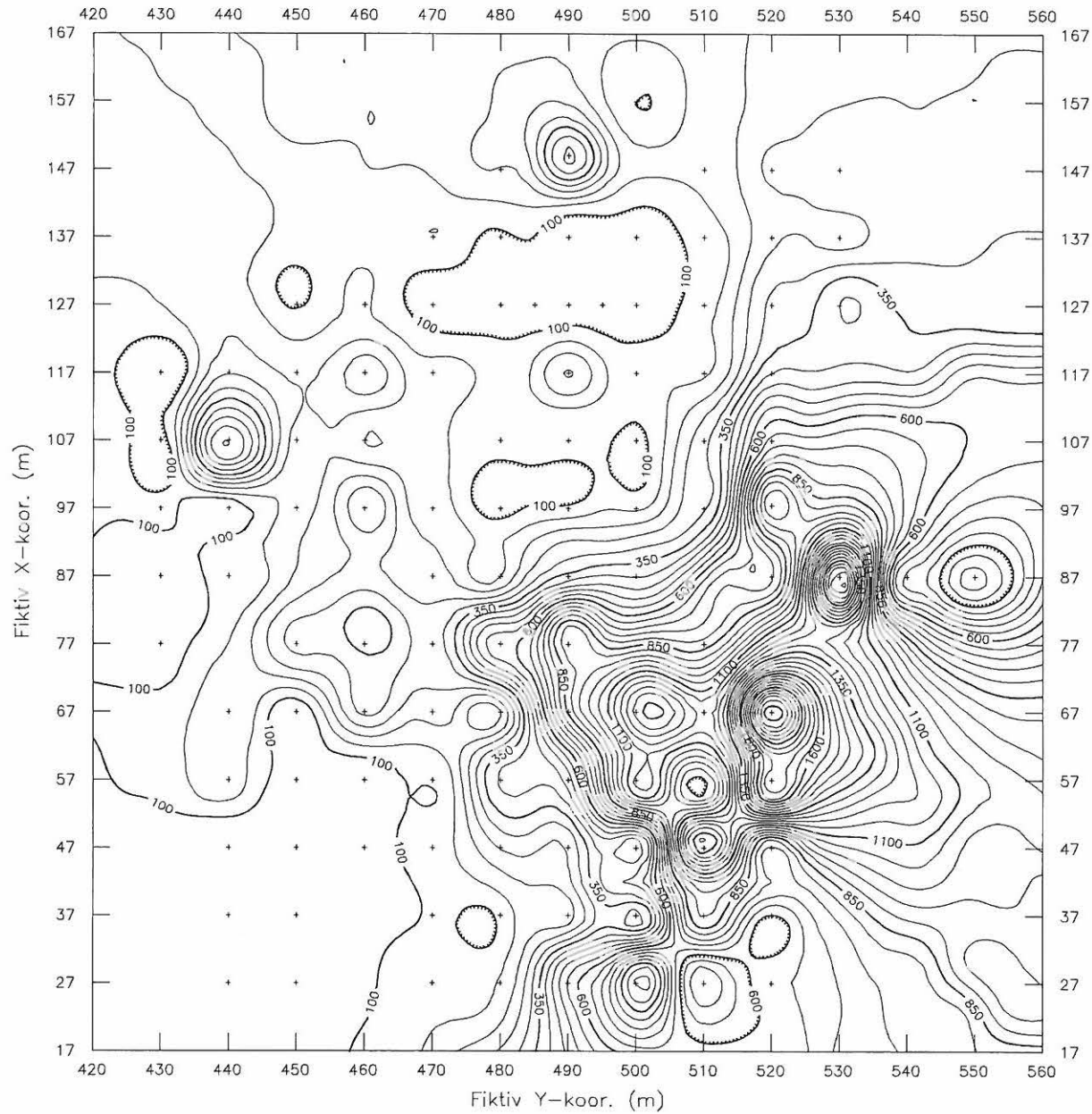
Översänder härmed resultatet från analysen av era jordprover. Resultatet redovisas i form av två kartor. På den ena kartan finns fosfathalternas nivåkurvor utritade med ett tätare intervall. På den andra syns de enskilda provpunkternas värden och nivåkurvor med ett något större intervall. Skalan på dessa två kartor samt er karta, är densamma.

Med vänlig hälsning

Johan Olofsson

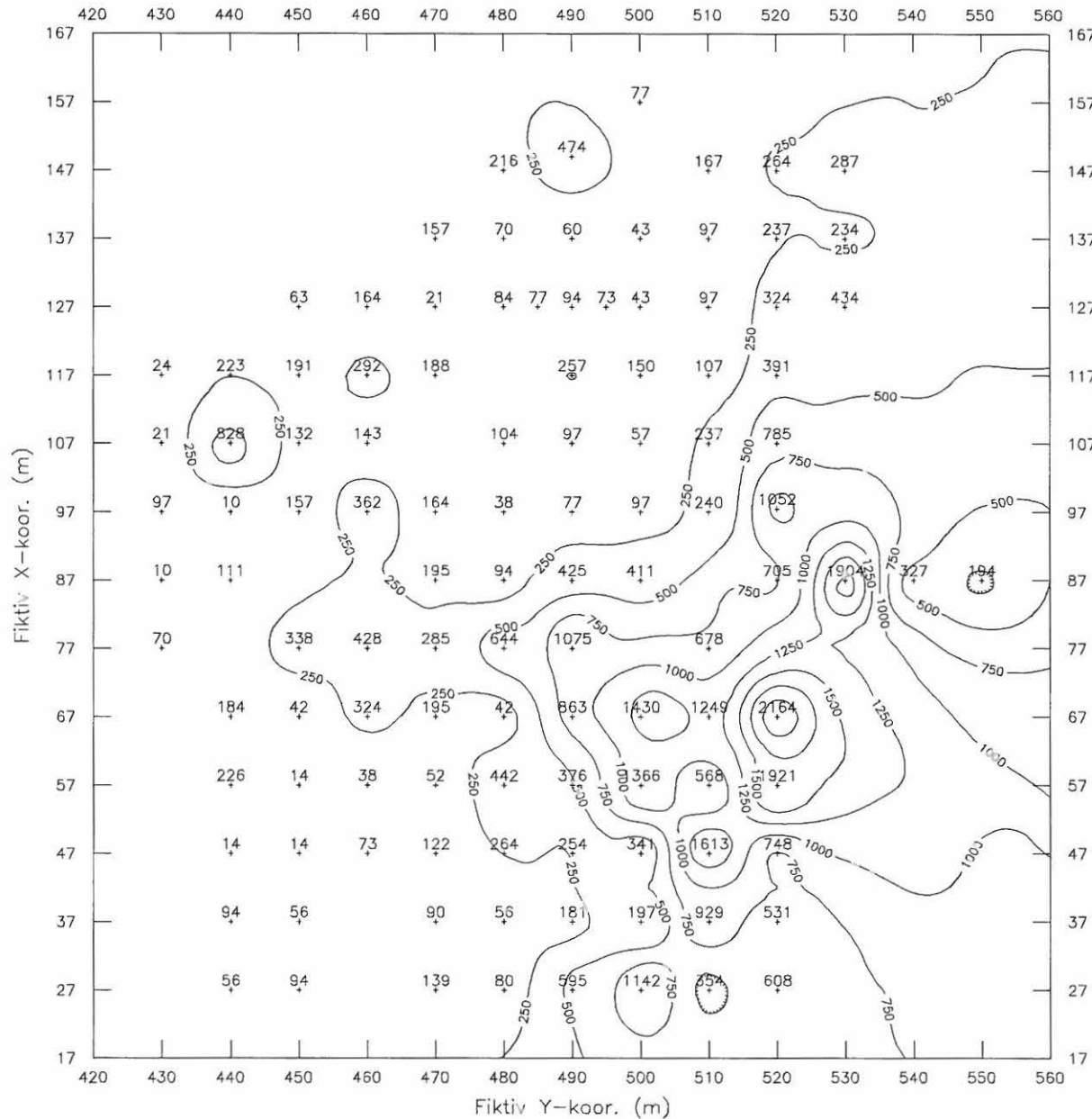
Fosfatkartering: Yläne, Kappelniitty. 93-09-01

Nivåkurvornas intervall = 50ppm
Sjunkande fosfathalter indikeras med streckade
nivåkurvor
Enskilda provpunkter markerade med +

SCALE 1 cm. = 10 m

Fosfatkartering: Yläne, Kappelnitty. 93-09-01

Nivåkurvornas intervall = 250ppm
 Sjunkande fosfathalter indikeras med streckade
 nivåkurvor
 Enskilda fosfathalter markerade i provpunkterna +

SCALE 1 cm. = 10 m